VESTERN

Dž. Ejvz

KRV NA SREBRU

BROJ 264 ● 35 DINARA

ROTO BIBLIOTEKA X-100

VESTERN

264

1991

Džon Ejvz

KRV NA SREBRU

X-100

Urednik izdanja
PIROŠKA MATIĆ

Lektor
J. STOJIĆEVIĆ

Recenzent
P. POPOVIĆ

*Izdaje i štampa NIŠJP »DNEVNIK« Novi Sad, Vojvođanskih brigada 7, telefon 021/621-555 ● Žiro račun 65700-603-7711 ● Direktor »Dnevnika« **Miodrag Karadžić** ● za izdavača: **Ilija Vojnović** ● Odgovorni urednik: **Milorad Predojević** ● Grafički urednik: **Juliš Arvanitidis** ● Sekretar redakcije: **Zdenka Karabasil** ● Korektor: **Dragan Matović***

YU ISSN 0353—1287

Rukopisi se ne vraćaju

Džon Ejvz

KRV NA SREBRU

Tom Rajli zvani Duga Puška stajao je oslonjen na barski pult saluna »Kreščendo« i zamišljeno gledao u napola ispijenu čašu piva. Žilavi čovek, sav sazdan od kostiju i mišića, očigledno je bio zabrinut.

— Onda... ujutro polazimo — javi se stari vozač poštanskih kola na relaciji Bovi — Vilkoks — Benson Mus Maloj.

Rajli nije ništa odgovorio, a stari kočijaš promrmlja u bradurinu:

— Ili ti možda misliš drukčije od gazde iz »Vels Farga«?

Snažni čovek zaturi stari stetson i u njegovoj crnoj kosi blesnu poneka seda vlas. Mrko je odmerio starca.

— A da ti pođeš sam, Mus? — zarežao je. — Prošli put smo se jedva provukli kroz Čirikaua prolaz. Ovog puta nam to neće poći za rukom. Ti momci sa velikim šeširima isuviše žele »Argentarijino« srebro.

Maloj je zavukao ruku ispod kožne pohabane košulje i češao se kao da je to najvažnija stvar na svetu. Pri tome je nešto gunđao.

— Šta reče? — obrecnu se Rajli. — Je l' idemo ili ćemo gospodi iz Feniksa javiti da smo dali otkaz?

— Pa... ne znam, Tome. Moramo da održimo redovan saobraćaj, ali... ne može ni tvoja puška doveka da nam garantuje bezbednost. Šta misliš, da uzmemo još nekoliko pratilaca?

Tom Rajli je razvukao tanke usne u gorak osmeh.

— A kako misliš da to izvedemo? Sva su mesta rasprodana, a sanduk sa srebrnim šipkama je kod šerifa Rendala. Da ne misliš da nekoga sakrijemo među prtljag na krovu kočije?

Starac je sada živnuo.

— To bi, bogami, moglo da upali. Neka se Stjuart Rendal malo besplatno provoza...

— Ali on je samo gradski maršal. Plaćen je da održava red u Bensonu i ne tiče ga se šta se događa na našoj liniji. Bezbednost putnika i tovara u našoj kočiji je stvar kompanije. A pošto smo samo nas dvojica ovde...

— To nam se samima valja uhvatiti ukoštac sa Santjagovim momcima — umešao se starac odsekavši pri tom povelik komad duvana za žvakanje koji je odmah nestao među njegovim požutelim zubima. — A to ni nas dvojica starih kojota nećemo uspeti sami da obavimo. Ako udare, Komančerosi će nas rasturiti kao od šale i odjahati sa sandukom srebrnih šipki.

— A da ti to ne predlažeš da mi na svoju ruku ukinemo »Vels-Fargovu« liniju, amigo? — procedi Rajli.

Starac se smeškao žmirkajući očima što su mu gotovo nestale u trošavoj kosi koja je izvirivala ispod izgužvanog i izmašćenog šešira.

— Pa da znaš... putnicima je svejedno ko će to da uradi. Nas dvojica ili Santjago Ortis. S tom razlikom što bi, ukoliko ne krenemo na put, Bakster Grejs ostao sa nekoliko svojih srebrnih šipki, a naši putnici sa glavama na ramenima. Kad već pitaš — sada će nešto ozbiljnije starac — ja ne bih nikuda kretao. Neka ti momci iz Feniksa već jednom smisle i nešto drugo osim da od sveta naplaćuju. »Vels-Fargovi« putnici su zaslužili još ponešto umesto da gutaju prašinu na putu i gledaju našim konjima u stražnjice.

Sada su se i Rajlijeve tanke usne razvukle u nešto što bi trebalo da bude osmeh.

— Ti si dobrim delom i u pravu, čoveče — razvukao je. — A što se tiče konjskih stražnjica... pa zato smo zaduženi nas dvojica. Putnici obično gledaju kako da prežive truckanje naše rasklimane »konkord« kočije...

Stari Mus Maloj, koji je zajedno sa Rajlijem, kao pratiocem kola, već tri godine vozio na ovoj opasnoj liniji u južnoj Arizoni, baš je merkao udaljenu mesinganu pljuvaonicu do koje je mogao kao od šale da pljune, kada su se zanjihala pokretna vrata i u salun kroči Stjuart Rendal. Na levoj strani kožnog prsluka presijavala mu se srebrna šerifska zvezda na kojoj je pisalo: Maršal grada Bensona.

Bio je to mali žilavi čovek pedesetih godina ali tvrd kao kremen. Svi su znali da je izuzetno brz sa revolverom i zbog toga je bilo dovoljno da Rendal samo mrdne obrvama pa da i najokoreliji pijanci brzo nestanu iz krčme. Sa takvim čuvarem zakona nije bilo šale. Stjuart bi, u slučaju neposlušnosti, zveknuo prekršioca kundakom revolvera po glavi, a onda prvoj dvojici gostiju naredio da ga odnesu u zatvor. Pošto bi se otreznio, čovek bi plaćao visoku globu, a ukoliko nije imao novca, šerif bi mu oduzeo oružje, konja ili sedlo. Nikoga nije badava hranio u svom zatvoru.

Ali nije to bio šerif gulikoža koji bi namerno izazivo neprilike sa ljudima da bi ih zbog toga globio i bogatio se. Bio je prvorazredni čuvar reda i mira, znao je posao i nije se ustručavao da zakon provodi jednako prema svima, od čoveka zaduženog za čišćenje gradske štale, do bogatog rudarskog inženjera Baksterа Grejsa ili Lerda Bruneta, gazde ranča »Lezi B«. U Bensonu svi su poštovali Stjuarta Rendala.

Sada je zasto kraj vrata i pogledom odmerio ljude u krčmi, a onda polako prišao šanku.

— Nije vam do pića? — zapita Rajlija i Maloja pokazavši na njihove poluprazne čaše. — Šta je, brine vas Santjago i njegovi momci sa širokim sombrerima i ukrštenim redenicima?

Rajli je mrzovoljno gledao u tezgu bara, a kočijaš prvo nepogrešivo pljunu u mesinganu pljuvaonicu a potom se naceri:

— Ama... ni govora, šerife. Čekamo povišicu...

Rendalove blede oči bile su hladne.

— O.K. Mus — procedio je. — Kod vas je, znači, sve u redu. Konji su vam odmorni, put dobro poznajete, a i sva mesta u kočiji su rasprodana. Nema šta, vi momci iz »Vels-Farga« zaista nemate briga... osim to oko povišice plate?

Starac se kezio stavljajući u usta novi komad duvana za žvakanje. Pogledom sitnih očiju je merio strogog šerifa i ni na kraj pameti mu nije padalo da ustukne pred njegovim pogledom. Bio je spreman da ponovo počne sa izmotacijama, kada se javi Tom Rajli:

— U pravu si, Stjuarte, brine nas ta banda Komančerosa. Bili Rolf leži u Vilkoksu sav izrešetan, a mi smo im prošli put jedva izmakli. Sada nam ponovo valja kroz Čirikaua prolaz. I to sa gomilom putnika i onim prokletim sandukom okovanim gvozdenim obručevima i učvršćenim sa tri katanca. Pošto Bili više ne može da vozi, ostao je samo Mus. Sada nas dvojica jurimo do Bovija i natrag, a usput uspemo da popijemo po neko piće. Eto... sada sve znaš.

Šerif je ozbiljno gledao dvojicu »Vels-Fargovih« ljudi, verovatno najbolji par vozača poštanskih kola na celom Jugozapadu. Bili su zabrinuti i to, bio je uveren stari šerif, samo zbog bezbednosti putnika. Tom Rajli i Mus Maloj nisu se plašili za svoju kožu. Isuviše dugo su se baktali sa konjima, kolima, robom i putnicima da bi više i mislili na se-

be. Interesi kompanije i putnika bili su im iznad svega.

— Pa... šta mislite? — obratio im se Rendal. — Hoće li kočija krenuti ujutro?

Obojica ljudi su ćutali i gledali u šank. Mus Maloj je bio vozač i njegovo je bilo da vodi računa o kolima i konjima. Za putnike i teret odgovarao je pratilac kočije Tom Rajli. Sa dvocevom »parkericom« u ruci već više puta je prokrčio put kolima koja su napadli banditi i po tome dobio nadimak Duga Puška. Pošto u Bensonu nije bilo kancelarije kompanije »Vels-Fargo«, koja je držala ovu liniju, odluku je morao on da donese.

Ali šta će reći šefovi iz Feniksa gde se nalazio biro kompanije za Arizonu? Da li će opravdati njegovu odluku ukoliko ujutro kočija ne krene? Jer, momci »Vels-Farga« vozili su putnike bez obzira na mnoge teškoće i opasnosti. Nisu smeli da ustuknu pred nabujalim rekama, pustinjskim vetrovima, zimskim nepogodama, Indijancima ili belim banditima. Samo najbolji ljudi su radili za »Vels-Fargo« bilo o kom delu velike zemlje da se radilo.

Ali u Bensonu se pojavila nova i do tada nepoznata opasnost. Komančerosi meksičkog bandita Santjaga Ortisa, koji više nisu imali veze sa Komančima. Kvanah Parker, poslednji među Bronko Komančima, nije imao više od tridesetak ljudi sa sobom. Kao zver, bežao je pred vojnicima američke konjice ili meksičkim ruralesima.

Poslednji poglavica Komanča, sin bele žene koju su zarobili Indijanci, bio je tek napola Komanč ali zato izuzetno pametan čovek i nadaren vojskovođa. Godinama je zagorčavao život doseljenicima u jugozapadnom Teksasu, prelazio u Meksiko, Novi Meksiko pa i udaljenu Arizonu. Tukao se snagom očajnika, unapred svestan skore propasti. Jer, belaca je bilo sve više, a njegovi ratnici su nestajali u vihoru stalnih borbi.

Meksički razbojnici koji su trgovali sa Komančima i zog toga i dobili svoje krvavo ime, sada više nisu imali šta da traže. Šaka stalno progonjenih Indijanaca nije ni trenutka mirovala. Kvanahovi ljudi bili su stalno u pokretu pa ih ni njihovi verni saveznici često nisu mogli da nađu. A i tada, od susreta nije bilo osobite koristi. Komanči više nisu imali zlata, a nisu im bile potrebne puške, municija i rakija. U borbama sa belcima stekli su sve što im je bilo potrebno. Sve, osim slobode i života.

Komančerosi su sve slabije trgovali sa dojučerašnjim saveznicima. Ali od nečega su morali da žive. Navikli na stalne pljačke i gomile zlata koje su im Indijanci davali za oružje, tekilu i mlade Meksikanke kojima su ih Komančerosi snabdevali, sada su naglo osiroteli. Morali su iznaći nove izvore zarade i Santjago Ortis je rešio da ih potraži u Arizoni.

I... odmah ih je i našao. Baš u okolini malog mesta Bensona i velikog rudnika srebra »Argentarija«.

— Ja mislim da moramo putovati — konačno se odluči Rajli. — Druge nam nema. U Vilkoksu ćemo se raspitati da li je u međuvremenu bilo problema sa tim meksičkim banditima i tek tamo odlučiti da li ćemo da vozimo dalje za Bovi. Prevoznička kompanija postoji zbog toga da bi prevozila ljude i robu. Kako, onda, da ne krenemo. Momci iz »Vels-Farga« u Feniksu bi nam pootkidali glave.

Šerif je ćutke odobravo klimajući glavom. Znao je na kakvim su mukama njih dvojica, ali je verovao da će ih sreća poslužiti. Ko zna, možda su Komančerosi već strugnuli preko Rio Grandea pa cela zbrka i nema nekog osnova?

— Nego... Stjuarte — začuo se ponovo Rajlijev odrešiti glas — mogao bi i ti da pomogneš. Recimo, da sedneš s nama u kočiju i ispratiš

nas bar do Vilkoksa. Doduše, nema mesta unutra, ali na krovu...

Mali šerif ga je iznenađeno pogledao.

— Verovatno ne misliš ozbiljno — obrecnu se. — Zar da obavljam kompanijine poslove, a ostavim grad bez zaštite?

Mus Maloj se cerekao iz svog glasa.

— A tvoj zamenik Hejli? Da li bi on mogao da krene? — nije se dao Rajli. — Znaš, nisu to baš isključivo poslovi »Vels-Farga«. U pitanju su ljudski životi.

Stjuart Rendal je razmišljao. Donekle, Rajli je bio u pravu, a sa druge strane... nekoliko dana mogao je i sâm ostati u Bensonu.

— Dobro, Džesi će poći sa vama. I ne zaboravite, živote putnika ćete najpre sačuvati ako tim komančerosima predate sanduk sa srebrom. Uostalom, šta biste i mogli vas dvojica protiv cele bande?

— A mene... mene ne računaš, šerife? — uzviknu stari kočijaš. — Nešto barutnog dima sam i ja omirisao u životu.

Na tvrdom licu Stjuarta Rendala nije se pomakla nijedna crta. Stari graničar je dobro znao Musa i nije se nasmejao na njegove reči. Bude li zagustilo, kočijaš će im još kako biti od koristi.

— Onda, dogovorili smo se — obratio se Rajliju. — Džesi Hejli će se sa vama drmati na krovu »konkorda« i pripaziti na te meksičke desperadose. Da li ste zadovoljni ili možda mislite da bi trebalo da pozovem građane i formiram grupu dobrovoljaca za pratnju kola? To bi, možda, i moglo da prođe jednom iako nisam siguran da bi baš mnogo ljudi rizikovalo život zbog održavanja redovitosti saobraćaja na vašoj liniji i kontinuiranog priliva para u džepove vlasnika kompanije. O vašem biznisu morate sami da se pobrinete. Takav vam je, izgleda, život...

— Oh, to ste baš dobro rekli, šerife — iznenadi ih ženski glas iza leđa pa su se sva trojica okrenuli prema riđokosoj visokoj dami koja je u pratnji nepoznatog čoveka ušla u salun. — Zar se i životi putnika računaju u biznis »Vels-Farga«?

Mus Maloj je junački otpljunuo u najudaljeniju pljuvaonicu kezeći se čuvaru zakona iz Bensona. Starog jastreba je ženino pitanje izbacilo iz uobičajenog mira i hladnokrvni čovek za trenutak nije znao šta da odgovori.

Stvar je pokušao da spasi Rajli:

— Pa... madam, ne bi se baš tako moglo reći — razvukao je. — Ako već pominjete bezbednost putnika, naš šerif bi mogao jednostavno da zabrani polazak kočiji i... sve bi bilo u redu. Putnici se ne bi izlagali riziku, a kompanija bi mogla da prežali gubitak zbog nekoliko odloženih vožnji.

Za trenutak su se svo petoro zagledali, a onda se javi ženin pratilac:

— Predlažem da popijemo po jedno piće dok naši ljubazni domaćini ne donesu odluku da li ćemo ujutro krenuti ili se, recimo, naseliti u ovom delu Arizone. Recite, madam... čime biste vi mogli da se bavite? — zapitao je pokazujući saluneru iza šanka da svima natoči čaše.

— To ste se dobro dosetili, mister Savadž. Samo, ima i tu nepremostivih teškoća. Recimo, ja bih mogla da otvorim radnju za prodaju... recimo šešira i ostalih ženskih potrepština. Ali kako da to uradim ako naš dragi šerif zabrani saobraćaj? Kako sada stvari stoje... iz zdravstvenih razloga »Vels—Fargovih« putnika i službenika — smeškala se riđokosa lepotica prihvatajući čašu od barmena.

— U pravu ste, draga prijateljice — dočeka je odmah njen pratilac. — Slične brige i mene more. Šta da radim ako ne mogu da dovezem robu ili prodam proizvode? Eto, čuo sam da je ta nevolja zadesila izvesnog gospodina Bakstera Grejsa koji iz

svog rudnika »Argentarija« ne može da šalje srebrne šipke i da će mu se, ukoliko se prevoznička kompanija ne doseti kako da sigurno transportuje srebro, ubrzo razići većina rudara. Kod tolikog bogatstva u srebru, gospodin Grejs polako ostaje bez para a njegovi radnici bez nadnica.

Šerif Rendal je mrko gledao stranca, a ni Rajli Duga Puška nije izgledao veseliji. Čovek im je, nema sumnje, držao lekciju iako nije, kao većina putnika, vikao ili zahtevao brza i efikasna rešenja.

Samo se Mus Maloj i dalje cerekao premećući gutu duvana za žvakanje po ustima.

— I šta vi, mister...

— Zovem se Majk Savadž — odvratio je visoki i plećati stranac obučen u sivu košulju sa tankom vrpcom oko vrata i sive pantalone zadenute u visoke crne čizme. Ispod elegantnog crnog »princ Albert« kaputa video mu se opasač načičkan mecima na čijoj se desnoj strani ljuljao teški kolt kalibra četrdeset pet sa izlizanim kundakom od stare orahovine. — Ako ste nameravali da me, dragi čoveče, upitate za moje mišljenje, reći ću vam od sveg srca da želim da otputujem u Bovi i dalje za Teksas. Po mogućnosti brzo i udobno. Naravno... bez susreta sa tim banditima iz Čirikaua klanca.

— A i moje želje su potpuno iste — umešala se riđokosa. — Doduše, baš ne vidim razlog zbog kojeg vas to interesuje, ukoliko slučajno niste na platnom spisku »Vels-Farga«...

Očigledno, žena se izrugivala zbog njihove neodlučnosti nateravši pratioca kočije da uzme reč:

— U pravu ste, madam...

— Doroti Lembi, za prijatelje samo Doti — odmah je odgovorila žena uz ljupki osmeh.

— Ja sam Tom Rajli...

— Oh, čovek zvani Duga Puška poznat na celom Jugozapadu kao najbolji pratilac »Vels-Fargovih« poštanskih kola. Sada sam sasvim sigurna da ćemo ujutro krenuti za taj Bovi — uvijala je žena dubokim pomalo promuklim glasom, zatreptavši tako brzo gustim trepavicama da je Mus Maloj pomislio da je neko otvorio ulazna vrata i izazvao promaju.

Žilavi čovek je progutao knedlu i pokušao da smiri situaciju promrmljavši:

— Džentlmen pored bara, kome naši klijenti ne bi trebalo da zamere zbog ignorisanja berberskih usluga, naš je vozar Mus Maloj, dok se naš šerif zove Stjuart Rendal. Ujutro ćete na krovu kočije primetiti njegovog zamenika Džesija Hejlija.

— Onda, znači, nemamo šta da brinemo — ponovo je zatreptala stasita žena. — Tako dobra ekipa odavno se nije našla prilikom polaska jedne kočije. Građani Bensona će ujutro imati pravu paradu...

Visoki čovek u »princ Albert« kaputu ponovo je dao znak barmenu da im napuni čaše i, nazdravljajući šerifu, tiho rekao:

— Još kada bismo paradno ušli u taj Bovi...

Trojica ljudi kraj šanka samo su mrko gledali u svoje čizme, a onda se ponovo javila Doti zastrugavši promuklim altom.

— Gospodine Savadž, ne dajte da vas ophrvaju crne slutnje. Kako sam obaveštena, u kočiji će putovati petorica džentlmena koji, pretpostavljam, dobro rukuju oružjem. Uračunamo li još i trojicu ljudi iz pratnje, ti banditi bi trebalo da dva puta razmisle pre nego što odluče da nas napadnu. Uostalom... vreme je takvo da i dame moraju da se nešto razumeju u te opasne muške poslove — dodala je podigavši elegantnim pokretom suknju da bi ispod crne podvezice koja je pridržavala mrežastu čarapu izvukla kockarski derindžer posrebrenih cevi i kundaka optočenog sedefom.

— Hm... — samo je prokomentarisao stari šerif dok su Savadž i Rajli džentlmenski skrenuli poglede u stranu.

Guta duvana Musu Maloju je od iznenađenja skrenula u gušu pa se stari momak zagrcnuo i napola zadavljen izbečio oči posmatrajući ženine vitke butine.

— Zbog čega toliko čuđenje, gospodine Maloj? — razvukla je zbunjeno se okrećući s oružjem u ruci dok je levicom i dalje držala podignutu suknju. — Zar vam je ovo prvi put da se susretnete sa damom koja nosi pištolj?

Guta sažvakanog duvana sada je zaista zapretila da udavi starog vozara. Iskolačenih očiju pokušvao je da nešto kaže dok mu se lice sve više crvenelo, a brada kostrešila. Ali stari čovek je ipak uspeo da savlada trenutne teškoće i u elegantnom luku pogodi obližnju pljuvaonicu.

Došavši do daha, jedva je prozborio:

— Sasvim pogrešno, madam. Već sam viđao slične stvari i ranije. Možda biste mi samo pomogli da se uverim ne nosite li sličnu stvarčicu i na drugoj nozi?

Predstava je, međutim, bila završena. Riđokosa Doti je smatrala da je došao kraj praktičnoj inspekciji njenog naoružanja pa je odmerenim pokretima vratila oružje za podvezicu i pustila suknju da padne do članaka.

— Ne, dragi moj... tamo imam zataknut bodež — mirno ga je obevestila uzimajući napola ispijenu čašu sa šanka.

Starac je prestao da se krevelji, a žena je priupitala:

— Onda, krećemo li ujutro?

Šerif Randal je samo odmahnuo rukom, a Tom Rajli procedi:

— U osam sati.

*

Pred svakim od petorice igrača, koji su sedeli za okruglim stolom presvučenim zelenom čojom u pokrajnjoj sobi saluna »Kreščendo« stajala je po jedna karta dok je Doroti Lembi držala bank.

— Onda, mister... — obrati se krupnom trgovcu Barniju Vajtu koji joj je sedeo s desne strane.

— Recimo... pedeset dolara — smrsio je nesigurno pogledavši na gomilu novčanica uredno složenih ispred riđokose žene. — Možda je vreme da započnemo opreznu igru?

Na licu Doroti Lembi nije se pomakla nijedna crta. Ćutke mu je podelila jednu kartu.

Trgovac je imao pred sobom asa iz prvog deljenja i sada je polako stavio novu kartu iznad njega i lagano je gustirao. Bila je to sedmica tref, dovoljno nezgodna kombinacija da mu za trenutak zaigraju obrve i odaju uzbuđenje.

Nesigurno je pogledao prema svežnju karata ispred žene kao da je mogao da vidi koja je prva naredna karta. Ukoliko bi dobio puba, imao bi skor dvadeset, kombinaciju koja je veoma mirisala na dobitak. A tek damu... to bi bilo dvadeset i jedan i pedeset dolara bi bili njegovi.

Ali svaka druga izvučena karta značila bi gubitak i Vajt se nesigurno pomakao u stolici.

— Dosta mi je — jedva se odlučio odlažući karte na sto. — Dajem šansu i drugim džentlmenima. Eto... vaš cenjeni saputnik jedva čeka svoj red — napola se okrenuo prema Majku Savadžu koji je nezainteresovano premeštao tanku cigaru iz jednog u drugi ugao tankih usana.

— Oh, baš se ne bi moglo reći da sam isuviše oduševljen dosadašnjim stanjem — razvukao je. — Sreća mi je očito okrenula leđa.

Riđokosa se nasmejala od sveg srca upućujući mu jedan ohrabrujući pogled.

— To je, naravno, samo šala, mister Savadž — i dalje se osmehivala držeći obe šake na stolu. — Igra je takva da samo jedno deljenje omogućuje svakome ne samo da vrati izgubljeno nego...

— Tu ste, naravno, u pravu — prekinuo ju je. — Samo, nikako da taj trenutak i dočekam. Ali, kad sam već seo za ovaj sto, moram i da nastavim. Zato ulažem... recimo, stotinu dolara i ukoliko mi date dobru kartu novu neću ni tražiti.

Doroti je bez reči povukla gornju kartu i elegantnim pokretom ruke bacila mu je preko stola. Istovremeno je uz pedeset opkladenih dolara sa trgovcem, stavila gomilu od stotinu dolara uloga koliko je tražio Savadž.

Visoki čovek je dohvatio prvu kartu i njome samo pridigao ugao druge koja je ležala na zelenoj čoji. Na licu mu se videlo nezadovoljstvo.

— Šta sam rekao! — uzviknuo je. — Po mojim kartama jedva sam prevalio pola puta. A do konačnog uspeha...

— Nedostaje vam još jedna karta — dodala je žena i vitkim prstima dohvatila narednu iz špila. — Ili baš niste najspremniji za hazardiranje?

Savadž je imao bogovske karte. Na kralja dobio je sedmicu i svaka naredna karta izuzev slika davala mu je mogućnost za dobitak.

— Vi me, madam, terate u siromaštvo — obratio se ženi — ali ću ipak pokušati jer mi sve govori da su neki vedriji trenuci na vidiku. Dakle, evo još stotinu dolara za tu treću kartu.

Žena nije ni trepnula kada mu je dobacila kartu i hitrim prstima odbrojala novi svežanj novčanica. Gotovo nezainteresovano je posmatrala Savadža koji je sa beskrajnom strpljivošću otkrivao ugao treće karte.

— Hm... da ne izazivam više sudbinu — smrsio je ne gledajući ženu. — ja bih se zaustavio...

Ridokosa Doti je samo pogledala gradonačelnika Kastersa koji je ulažući stotinu dolara zatražio jednu kartu. Pogledavši ju zatražio je i treću, a onda ih sve bacio na sredinu stola.

— Tropa! — izjavi[illegible]nrzovoljno dohvatajući napola ispušenu cigaru koja mu se dimila u pepeljari.

Istovremeno je razmišljao o dosadašnjem toku igre. Žena je držala bank i stalno dobijala. Logično, odmah je posumnjao da se radi o veštoj varalici, ali se ujedno pitao i kako to ridokosa radi. Karte su, naime, stajale na oku svima, a posle mešanja uvek je nekom od partnera nudila da ih preseče. Eto, baš u ovom krugu je to on uradio.

Možda je ipak večeras srećne ruke, pomislio je prateći šta će uraditi bankar Torin Tačer. Bio je to mladi čovek nervoznih pokreta i tek je odnedavno započeo posao u njihovom mestu. Večeras je već izgubio oko hiljadu dolara.

— Red je da malo razmrdamo ovu partiju — energično će bankar iako zbog nervoznih pokreta ruku nije odavao baš najspremnijeg protivnika. — Ukoliko ste raspoloženi, madam, odigraćemo jedno oštro deljenje. Dakle — razvukao je teatralnim glasom — prebrojte novac. Igram »na bank«!

Okupljeni ljudi su ga iznenađeno pogledali, ali ridokosa nije ni trepnula. Hitro je prebrojala novac i objavila:

— Četiri hiljade i osam stotina dolara, gospodine...

Korin Tačer je iz unutrašnjeg džepa kaputa izvukao novčanik i pomalo drhtavim prstima odbrcjao novčanice.

— Pogrešio je... u svežnju ima jedna stotinjarka više — prošaptao je Džesi Hejli koji je sa svojim šefom Stjuartom Rendalom sa strane posmatrao partiju. — Ta nervoza mu neće pomoći...

— Naravno da neće — odbrusio je šerif. — A plašim se i da ne dođe do gužve.

Momak je ćutke klimao glavom gledajući ženu koja je, ne dižući pogleda sa stola, tiho rekla bankaru:

— Rekli ste da igrate »na bank«, mister...

Torin Tačer se zabuljio u ridokosu i zarežao:

— Pa šta... da sada ne pokušavate da izbegnete obračun?

— Sasvim pogrešno, čoveče — sevnuo je ljutiti pogled njenih zelenih očiju, a po ubrzanom disanju i spuštanju grudi, koje je napola otkrivala duboko izrezana tamnozelena haljina, moglo se primetiti da je ljuta. — Samo... neću da te pljačkam.

Vidno bled, bankar skrenu pogled sa žene na igrače kao da je očekivao objašnjenje od njih, a onda pokuša da bude još arogantniji:

— Igramo ili brbljamo...?

Doroti Lembi nije smatrala za potrebno da mu išta više objašnjava. Lagano, samo s dva prsta, dohvatila je gornju kartu iz špila i dobacila je čoveku.

Pogledavši šta je dobio, bankaru zasjaše oči. Na desetku herc, dobio je desetku karo. Dakle dvadeset. Mogao je već da računa da je novac njegov. Malopređašnja varka mu se dobro isplatila kada je, menjajući namerno četiri karte, sakrio herčevu desetku u rukav, a ostale rezignirano bacio na gomilu škartiranih karata na sredini stola. Kako niko nije ništa primetio, računao je da mu je trik uspeo i sada je, ta desetka odigrala važnu ulogu. Naravno, pub kojeg je dobio kao legalnu prvu kartu, već je bio nestao u njegovom levom rukavu.

— Vi ste na redu, madam — nacerи se prema ženi koja ga je i dalje napola nezainteresovano posmatrala.

Tačer je, naime, zahtevao promenu režima igre. Do sada je bankar držao samo osnovnu kartu prepustivši ostalim igračima da licitiraju i kupuju nove karte, a obračun je ostavljan za kraj runde. Tek pošto svi igrači promene karte i odrede uloge, trebalo je da Doti poslednja uzme još jednu ili više karata, zaustavi se na određenom skoru i pokaže ga partnerima. Ko bude jači, nosio je izlicitirane uloge.

Sada je bankar zahtevao da žena odmah promeni karte i time mu pruži direktan obračun.

Doti je ćutke pogledala muškarce za stolom. Svi su samo klimnuli glavama u znak pristanka, a poslednji igrač, vlasnik rudnika »Argentarija« Bakster Grejs uz osmeh dobaci:

— Valjda posle ovoga nećemo morati da tražimo novog bankara?

Riđokosa se nije ni pomerila. Bez reči je prevrnula onu svoju jednu karti i upitno pogledala bankara.

— Šta... šta to radite — iznenađeno će čovek gledajući bednu osmicu s kojom mu se suprotstavila žena. — Nećete se, valjda, samo time suprotstaviti...

— To je moj skor, mister Tačer. Sada ste vi na redu — rezala je Doti promuklim altom.

Torin Tačer nije juče seo za kockarski sto da mu ne bi odmah bilo jasno da u ovoj rundi nešto nije u redu. Kapital za otvaranje banke stvorio je baš zahvaljujući dugogodišnjem kockanju i varanju za zelenim stolom. Ali... večeras je grešio.

Sreća... riđokosa glupača je dosad samo imala sreće u kartanju. Nasela je misleći da blefiram razmišljao je munjevito bivši kockar okrećući svoje karte.

— Dvadeset! — objavio je sa trijumfalnim pogledom kojim je ošinuo sve oko stola. — Dakle, madam, isplatite mi...

Žena se nije ni pomakla da bi mu pružila dobitak. Čvrsto mu se zagledala u oči i procedila:

— Tek kada položiš i treću kartu na sto, čoveče...

Ljudima okupljenim oko stola učinilo se da bi se nastala tišina mogla rezati nožem. Ta riđokosa veštica je optužila bankara Tačera za prevaru. A to nije moglo tek tako da prođe.

— Šta, dođavola? — nije više mogao da izigrava džentlmena bankar iz Benkstona. — To, svega mi, neću moći da otrpim...

— Iz levog rukava molim — cepala je žena a Tačer pocrvene kao kuvan rak. Žile na vratu su mu iskočile dok je s mržnjom posmatrao ženu.

Sve je znala... Veštica proletelo mu je kroz glavu dok se preteći podizao sa stolice. Navukla me riđokosa kučka...

Majk Savadž je dotad gotovo nezainteresovano posmatrao scenu, ali se sada iznenada umešao. Kratkim udarcem stopalom pogodio je bankara u članak leve noge i varalica se uz bolnu grimasu sruči u stolicu.

Sada se umeša i šerif Rendal:

— Ruke na sto, mister Tačer — kratko je naredio, a zatim hitro pretraži čovekov rukav odakle izvuče skrivenog puba.

Bacivši kartu na sto, upitno je pogledao ženu koja je samo procedila:

— Ah, slične stvari se događaju i među pravim džentlmenima. Možda bi gospodinu koristio sveži vazduh...

Time je sukob bio okončan. Pokunjene glave, Torin Tačer je ustao iza stola i oteturao iz prostorije zaboravljajući da uzme šešir sa čiviluka.

— Onda, džentlmeni — obrati se Doti igračima mirno vraćajući derindžer za podvezicu desne čarape na opšte iznenađenje Barnija Vajta i Bakstera Grejsa koji su sedeli pored nje i zaprepašćeno buljili u ženine butine — zasad nije potrebno da menjamo bankara...

Vlasnik »Argentarije«, koji je bio na redu da dobije kartu, samo je uzdahnuo:

— Jednu, molim...

*

Sive oči Džeka Halorana pažljivo su motrile na gazdu ranča »Lezi B« Lerda Bruneta. Čovek je bio predradnik na velikom imanju koje je postepeno propadalo zahvaljujući slabim pašnjacima i suvoj arizonskoj klimi. Bar tako je tvrdio njegov vlasnik Brunet.

Ali mnogi u Bensonu su mislili drukčije. Lerd je bio lenština i avanturista. Nasledivši po očevoj smrti veliki ranč, bacio se na špekulacije umesto da unapredi veliko imanje. Za razliku od ostalog sveta, palo mu je na pamet da izigrava izlapele nemačke plemiće crkavajući od muke što niko nije hteo da prihvati ono »fon« koje je umišljeni rančer isticao ispred svog američkog prezimena.

Lerd se i nosio mimo ostalih ljudi. Uporno je pokušavao da na levom oku zadrži monokl koji mu je pri svakom trzaju glavom ispadao i ostajao da visi na crnoj traci oko vrata. Umesto košulje, nosio je majice sa visokim rol-kragnama, a jahaće čakšire na turu i unutrašnjosti nogavica postavljene kožom, bile su mu zavučene u visoke i neudobne čizme u kojima je momak hodao kao roda. Primitivna sredina kravara, kočijaša, farmera i gradskih badavadžija, ubrzo mu je, zahvaljujući baš njegovim nemogućim pantalonama i obući, dala posredno ime »Guzica i čizme«.

Dakle, Lerd se bacio na različite špekulacije. Prvo je prihvatio dobru ponudu Bakstera Grejsa i prodao mu brdoviti predeo na jugu ranča »Lezi B«. Verovao je da je nasamario došljaka misleći da u kanjonima nema ničeg osim zmija i kojota. Ali prevario se. Stranac je odnekud doveo čitavu četu spretnih momaka koji su začas napravili nekoliko brvnara, a onda se bacili na kopanje. Uskoro, rudnik »Argentarija« je počeo da daje prve rezultate. Iz njegovih primitivnih topionica izlazile su srebrne šipke i novom vlasniku donosile brdo dolara. »Guzica i čizme« je tek sad shvatio šta je uradio i zbog toga besneo bar pola meseca.

Čak je pokušao i da nešto učini. Baksteru Grejsu je ponudio smešno mali iznos novca da mu ovaj vrati kupljeni deo imanja što je izazvalo

samo smeh kod okupljenih rudara. Surovi momci su ga svukli sa sedla i nameravali da ga, zajedno sa badavadžijama koji su ga pratili, natera-ju na pešačenje do Bensona, ali je ozbiljni Grejs sprečio grubu igru i ispratio ga kao pravog suseda.

— Zašto, molim, niste nešto pred-uzeli? — besneo je na povratku okrećući se pratiocima i gubeći mo-nokl. — Zar vas nisam angažovao kao pomoćnike? Izvolite mi odgovo-riti na pitanje.

Mamurni ljudi su ćutali i potajno se smeškali želeći da što pre stignu u Benson i zapiju Lerdov novac. Ni-ko nije ni beknuo.

— Molim, ništa nisam čuo — ce-dio je i dalje sedeći ukrivo na konju zbog predugih čizma koje mu nisu dozvoljavale da udobno savije noge. — Neka mi neko već nešto kaže.

— Pa... vrućina je danas — raste-gao je jedan od pijanica iz Bensona.

— Dosta brbljanja! — ciknuo je hvatajući monokl koji mu je istog časa pao sa oka. — Zar nisam nešto pitao?

— Ih, šefe — ponovo se javi onaj mamurni glas. — Vi ste pitali, ja sam odgovarao. Zašto sada ponovo vika?

Lerd Brunet je i dalje besneo i vi-kao na ljude, ali je postepeno shva-tio da od svega neće biti ništa. »Ar-gentarija« je ostala u rukama Bak-stera Grejsa i, ukoliko je želeo da se dočepa prodatog dela ranča, valjalo mu je da uradi nešto drugo.

A onda je u Benson naišao Halo-ran sa dvojicom tvrdih momaka i odmah se zaposlio na »Lezi B« ran-ču.

Sada je pažljivo slušao »plemeni-tog Bruneta« koji se po običaju bo-rio s monoklom i besno skičao:

— Kočija kreće ujutro, gospodine Haloran. Zamislite, sa punim kovče-gom srebrnih šipki iz »Argentari-je«...

— Baš lepo, mister Lerd — raste-gao je čvrsti momak. — Bar će San-tjago imati posla oko razbijanja nje-govih katanaca.

Ukrućenih kolena, rančer se kao na štulama uzvrteo u sobi.

— Dozvolite da primetim... to možda i neće biti tako lako — pre-nemagao se i dalje nesuđeni baron iz Hajdelberga odakle su se doselili njegovi preci. — Znate, iskrsle su nepredvidive teškoće.

Haloran je, samo prstima leve ru-ke, mirno savijao cigaretu.

— Šerifov pomoćnik putuje koli-ma kao pojačanje onom Tomu Rajli-ju — nastavio je Lerd. — Znate, mis-ter Haloran, sada se i zakon ume-šao u poslove »Vels-Fargo« kompa-nije...

— Ama, nije — s omalovažava-njem odmahnu revolveraš i otpuh-nu dim do tavanice. — Briga Santja-ga ko sve putuje »konkordom«. On će, bez obzira da li neko od putnika nosi zvezdu ili ne, obaviti posao. I to još kako kad ste insistirali na tako ludom sporazumu: njemu šipke, va-ma ništa... mister Brunet.

»Guzica i čizme« se sada gotovo pomami.

— Molim, molim... znate koliko cenim vaše stručno mišljenje, ali... dozvolite, ne bih mogao da se slo-žim u konstataciji da je dogovor iz-među mene i senjor Santjaga tako loš kako rekoste...

— Nisam rekao loš nego lud do-govor — mirno će Džek Haloran. — Toliko bogatstvo jednom prljavom meksičkom banditu prepustiti u ru-ke.

— Svakako ... odnosno, nipošto se ne bih složio s vama — spetljao se Lerd hvatajući monokl koji mu je mlatarao obešen preko grudi. — Dozvolite da objasnim, Santjago do-bija srebro za dobro obavljen posao, a meni ide u prilog osiromašeni rudnik. Ubrzo će mister Grejs da os-tane bez kapitala, a nezadovoljni radnici će ga napustiti. »Argentari-ji« dolaze crni dani.

U sivim očima Džeka Halorana zaigrali su neki đavolčići.

— A šta će biti, dozvolite da primetim, ukoliko mister Grejs iseče nekoliko šipki i podeli parčad radnicima? — imitirao je izgovor svog gazde brzoruki momak. — A rudari, moliću... zamene srebro kod bankara Tačera za dobre američke dolare. »Argentarija« na taj način može živeti bar godinu dana.

Lerd se ukočio kao motka dok mu se kratko ošišana kosa nakostrešila. Zaboravio je na monokl koji mu je visio niz grudi i zabuljio se svojim ribljim očima u predradnika.

— Još samo i to — zastenjao je. — Zar... zar bi to moglo da padne na pamet tom mister Grejsu? Bila bi to, shvatate me, propast za celi moj plan.

Satkanog od čistog kremena uz primesu nešto baruta i dinamita, Halorana nije bila briga za blebetanje svog, kako je duboko verovao, suludog gazde. Kao predradnik imao je prvu platu na ranču, a njegovi drugovi Čarli Dej i Hari Linkoln takođe su dobro zarađivali. Naruku im je posebno išlo što su u ovoj arizonskoj pustoši zaturili tragove nekim čuvarima iz Teksasa. Sada je trebalo uzvitlati malo prašine i pomahnitalog gazdu uveriti u njihove sposobnosti. Najbolje, ukoliko se aktivnije uključe u celu zbrku oko pljačkanja srebra iz rudnika »Argentarija«.

— A šta mislite, gospodine — predloži motajući novu cigaretu — da i mi malo pripazimo na Santjagov rad. Sa Čarlijem Dejom i Harijem Linkolnom bih pojahao iza polaska kočije i, ukoliko nešto pođe nizbrdo...

— Odlično... ne, čak veličanstveno, dragi moj — blebetao je oduševljeno Brunet hvatajući i nameštajući monokl. — Moje, dozvolite mi, iskrene čestitke za tu ideju. Dragi mister Halorane, sa svime se slažem. Malo kontrole, naravno, ne može naškoditi.

Krupni čovek, sivih hladnih očiju i četvrtaste brade, samo klimnu glavom i smrvi pikavac dopušene cigarete. Na duši je već imao dosta ljudskih života i nove žrtve za njega nisu ništa predstavljale. A da će biti prolivanja krvi i umiranja, bio je više nego siguran.

Malo zatim mirno je napustio prostoriju. Smrt se sada već nadvila nad putnicima »Vels-Fargove« poštanske kočije na liniji između Bensona i Bovija.

*

Mil diablos! — zareža Hose Krus brišući oznojeno lice. — Da mi je bar gutljaj pulke. Oh, kakav grozan kraj...

Debeli bandit je nastavio i dalje da kuka i pominje »stotine đavola« zavlačeći se još dublje u škrtu hladovinu kose stene ispod koje je sedeo. Međutim, i dalje je pažljivo osmatrao okolinu tražeći očima u treperavoj jari krševite pustinje makar i nagoveštaj nekog kretanja. Već je desetak godina jahao sa Santjagom Ortisom i njegovim Komančerosima. Bio je vešt i iskusan bandit, jedan od najstarijih članova grupe. Zbog toga je Ortis i odlučio da ga postavi na stražu.

Već su danima boravili u Čirikaua planinama napadajući povremeno poštansku liniju »Vels-Farga«. Ovog puta nisu trgovali sa Komančima. Jednostavno, Santjago je odlučio drukčije. Doduše, krenuli su iz Meksika sa nekoliko tovara pušaka i četiri mlade devojke, ali su danima badava tragali za Kvanahom Parkerom. Krvavi poglavica preostalih Komanča kao da je u zemlju propao.

A tada se javio neki visoki momak sivih i opasnih očiju koji im je predložio unosniji plan. Objasnio im je da poštanska kola povremeno voze sanduk sa srebrnim šipkama. Za petnaest okorelih bandita pljačka kočije bila je sitnica.

— Budalasti gringo — cerio se Krus misleći na sivookog opasnog

momka koji nije tražio deo opljačkanog srebra.

Zadrigao, lenj i pohlepan na novac, kao i ostali Komančerosi, nije mislio zbog čega je taj momak Džek Haloran celi posao i laku zaradu prepustio baš samo njima. Iznenadno bogatstvo na vidiku potpuno ih je zaslepilo da bi i o čem drugom razmišljali, a najveću nevolju primitivnim ubicama predstavljala je nestašica alkohola.

Iznenadni šušanj ga je prenuo iz misli i dežmekasti čovek se začas pretvori u opasnog borca. Stisnuvši čvršće pušku, poput zvečarke je otpuzao do ivice zaklona i pogledao okolo. Odahnuo je spazivši da se stazom prema osmatračnici penju Huan Morales i Pančo Viljalonga.

— Hej, amigo! — povika Viljalonga, od čijih su se srebrnih ukrasa na opasaču i odelu odbijali sunčevi zraci. — Požuri, zove te alkalde Ortis.

Dežmekasti bandit se pitao šta li to treba njihovom starešini, ali nije hteo da to primete dvojica momaka koji su tek odnedavno pristupili njihovoj grupi. Viljalonga je bio sin imućnog hacijendera i starog granda Kristobala Viljalonge, a i Huan Morales bio je plemenitog roda. Nisu bili siromasi i beskućnici kao ostali nego su među bandite dolutali željni avantura i slobodnog života.

— Bueno, ombres — procedio je dižući se sa vrućeg kamena. — Ovde je, zasad, sve mirno, a vi pripazite... Ponajpre na prašinu. Sve što se kreće u pistinji kad-tad pokrene oblak prašine...

— Zar i zvečarke, kompadre? — cerekao se nakinđureni Pančo.

Sredovečni bandit nije smatrao da je potrebno da odgovori na zadevanje obesnih mladića. Samo je čvršće nabio sombrero na oči i krenuo niz stazu. Sunčeve zrake zaigrale su na njegovim grudima, odbijajući se od mesinganih čaura u ukrštenim redenicima.

— Hej, kompadre! — povika za njim Huan Morales. — Ne diraj Končitu i Mariju. To su naše cure...

Hoze nije smatrao za potrebno ni da odmahne rukom. Obojicu balavaca mogao je da smoždi jednom rukom. Pogotovo noću i uz pomoć nekoliko noževa sakrivenih u naborima prljave odeće.

U ogromnoj pećini, velikoj kao katedrala u Durangu, bio je smešten njihov logor. U jednom uglu se nalazio koral napravljen od debelih konopaca gde su im bili konji, a na suprotnoj strani su se kraj vatre stisle četiri devojke. Svuda okolo ležala su razbacana sedla, konjski pokrovci, čuture, uzde, delovi odeće, oružje...

— Buenas dijas, kompanjeros! — pozdravi Krus zakoračivši u pećinu. — Ima li ko gutljaj vode?

Stari Markes Garsija mu se cerio poslujući oko vatre na kojoj se krčkalo jelo u loncu.

— Dođi, kompadre... i potegni iz moje čuture.

Hose se zahvalno nasmešio starcu. Unapred je znao da ga ne nudi vodom jer se kod Garsije uvek moglo naći gutljaj pića ili poneki dobar zalogaj.

— Grasijas, mućas grasijas, ombre — zahvaljivao mu je otpivši nekoliko dobrih gutljaja žestoke tekile. — Još kada bi mi rekao gde se nalazi izvor ovako dobre vode...

— U Sonori, kompadre — cerio se stari bandit. — Samo je to podaleko odavde.

Krus mu je zahvalno klimnuo glavom i pogledao devojke. Bile su to cure iz Akva Puente, seoceta u Čivavi odakle ih je pokupio Santjago plativši njihovim siromašnim očevima po nekoliko srebrnih pesosa. Kod Komanča su vredele celu gomilu zlata.

Mada su godinama trgovali ženama, Hose se uvek mrštio kada su ih ostavljali Indijancima. Ponekad se pitao šta se s njima dešava iako je unapred znao kakva ih je grozna

sudbina zatekla. Dok su još nešto vredele, pripadale su svakom ratniku iz plemena. Uz to, morale su da naporno rade i rađaju decu. Što više budućih ratnika Komanča.

Mnoge od njih su umrle i njima je bilo najbolje. One što su preživele, lutale su polulude indijanskim logorima. Svaki pijani ratnik mogao je svaku od njih da utera u svoj šator, najčešće udarcima nogom, i zadovolji svoju strast. Zatim su sledovali novi udarci pod kjima je žena napuštala muškarčev tipi. I tako redom. Tek poneki bi im dao deo lovine ili torbu kukuruza opljačkanog na nekom od pohoda.

A onda su se nastavljale muke i gladovanje. Kod Komanča meksičke žene nisu imale nikakvih prava. Čak su i njihova deca, čim bi odrasla pljuvala na njih.

Pogled njegovih crnih očiju zaustavio se sada na devojkama pored Markesove vatre.

Marija je bila najstarija i nekako puna vatre i ponosa. Bez straha mu je odvraćala pogled. Ništa nije učinila da pokrije golotinju. Naprotiv, kao da joj je godilo što su joj grudi, pune modrica, virile iz pocepane bluze.

— Ke tal? — zapitao ju je. — Kako si...

— Kobile se jašu, ne pitaju za zdravlje — odbrusila mu je Marija sevajući očima. — Zar si to već zaboravio?

Hose je samo klimao glavom. Video je da su je Viljalonga i Morales svakodnevno napastvovali uživajući u bestijalnostima. Zbog toga je i razumeo njenu reakciju.

Skrenuo je pogled na najlepšu među njima — Končitu. Imala je tek šesnaest godina i lice kao madone na crkvenim ikonama. Raščupana i prljava, sada je podvijenih nogu sedela u prašini. U očima joj je primetio smrt.

Lupe je bila glupa i debela. Ogromne grudi visile su joj poput punih zobnica. S muškarcima je legala kao cepanica. Najčešće za flašu pića. Videvši da je Hose posmatra, brzo je ustala i prišla mu njišući debelim bokovima.

— Imaš tekile? — zareža promuklim glasom zabacujući bičeve masne kose sa očiju. — Daj tekilu i Lupe će ti pokazati ljubav.

S gadljivom grimasom čovek je odstupio korak natrag.

— Šta je, nemaš kohones? — podrugivala se njegovoj muškosti. — Da te nisu uškopili...

— Odbi, gaduro! — promrmljao je sredovečni čovek i dalje se izmičući. — Gubi se ili ću ti prerezati vrat.

Markes Garsija se cerio iza kazana. Namigujući pokazao je rukom na četvrtu devojku:

— Hose, bogamu... Anhela je najbolja među njima. Ali... ima jedna teškoća. Spava samo s alkaldeom.

Crna devojčina kosa bila je stegnuta u čvrstu pundu. Kao i Marija sevala je očima i hrabro gledala muškarcima u lice.

— Zaveži, stara nakazo — obrecnu se na bezubog kuvara. — Zar i ti da me nudiš drugima...

— Ne budali, curo — preseče je starac. — Tim poslom se bavi tvoj otac. On te je prodao Santjagu.

Poput tigrice, cura je skočila i bacila se na starog kuvara. Umalo i kotao nije odleteo sa tronošca, a Garsija bi se loše proveo da se nije umešao Hose Krus i razdvojio ih.

— Mir! Ni reči više ili će raditi bič — povika banditski vođa Santjago Ortis pojavljujući se iza asure kojom je bilo odeljeno njegovo mesto za odmor. — Krus, dođi ovamo.

Bradati čovek je pustio devojčin struk i polako se okrenuo.

— Si, alkalde — odgovori prilazeći. — Zvao si me.

Santjago je nosio potpuno crno meksičko odelo sa kratkim bolerom i pantalonama koje su se pri kraju širile i u kojima su naprosto nestajale njegove crne čizme sa visokim potpeticama. I njegova bela košulja bila je protkana crnim prugama, a

oko širokog oboda, takođe crnog sombrera, visili su srebrni meksički pesosi. Tamno, bradato lice i crne oči dopunjavali su neki stravični izgled čoveka. Čak je i opasač za revolver bio izrađen od crne sjajne kože. Izgledalo je kao da smrt hoda velikom pećinom.

— Mil diablos! — psovao je odvodeći Krusa iza zavese. — Ove će nam veštice doći glave. Eto, i stari Markes se pomamio za suknjama.

Hose nije ništa odgovorio. Odavno je znao da se Santjagu ne može verovati, a još manje sme protusloviti. Ali nije hteo ni da se saglasi s njim. Devojke nisu bile krive što su se našle u ovoj situaciji. Kako nisu našli Komanče, sada su služile Santjagovim ljudima za zabavu. A to je bilo gotovo svejedno. Grubi banditi se baš nisu mnogo razlikovali od Indijanaca.

— Dakle, uzmi dva čoveka i kreni u Bovi — ponovo se javi Santjago. — Nabavi hrane i vrati se za dva dana. Usput, propitaj se šta ima novo u gradu, a po mogućnosti i u prevozničkom preduzeću »Vels Fargo«. Samo... nemojte se nigde pojavljivati skupa. Trojica Meksikanaca izazvaće sumnju. Već je celi kraj čuo za nas.

Hose je samo ćutke klimnuo glavom uzimajući novac koji mu je pružao banditski vođa.

Pet minuta kasnije, tri jahača su već napuštala logor vodeći po jednog tovarnog konja.

*

Bilo je gotovo podne kada je Lomo naišao na trag velike grupe jahača. Prašina je već delimično uništila otiske kopita, ali se dečak hitro smandrljao s konja i oštro osmotrio okolinu. Pažljivo je motrio oko sebe, a onda sokolovim očima pretražio udaljenije predele. U treperavoj jari, koja se dizala iznad krševite pustinje, nije se ništa micalo i dečak je, vodeći premorenog mustanga, krenuo za tragovima.

Sa jedva nešto više od petnaest godina već je bio član Ćatove grupe ratnika i jedini koji nije bio ranjen u poslednjem okršaju sa vojnicima iz Fort Apača.

Sve je pošlo naopako onog trenutka kad je njihov poglavica odlučio da napadne mali karavan doseljenika. U okršaju na Banko del Diablu, četrnaest njihovih ratnika je poginulo jer je desetkovanom karavnu u poslednji čas priskočio u pomoć odred vojnika. Iako sa mnogim ranama, napad su preživeli Ćato, iskusni ratnik Sokoro i njegov vršnjak Pablito. Tragove pred vojnicima su zameli bekstvom u Meksiko, a sada su se, sa druge strane Čirikaua planina, vraćali u svoj kraj.

Rane od kuršuma i noževa su zacelile, ali ne i ožiljci u njihovim dušama koje su vapile za osvetom. Četvorica ogorčenih Apača su se vraćala na njihovu teritoriju i teško svakome ko bi im se našao na putu.

A Lomo je baš naišao na tragove petnestorice Komančerosa, smrtnih neprijatelja svih Apača.

Posle izgubljene bitke u Apačkom prolazu, poglavica Čirikaua Apača, Kočis predao se sa celim plemenom i bio oteran u rezervat u San Karlos brdima. Međutim, nisu se svi ratnici predali. Pustinjom Džila i dalje su žarili i palili brzi odredi Vitorija, Džeronima i Ćata, poslednjih ponositih poglavica koji su radije želeli smrt u borbi nego bedni život u rezervatu.

Prateći tragove oko pola milje, Lomo je sve saznao o ljudima ispred sebe. Zbog toga je zastao u senci jedne stene i sačekao Ćata.

— Petnaest konjanika na potkovanim konjima koji jašu u dvoredima, ali nisu vojnici — kratko je izveštavao izvidnik strašnog poglavicu Čirikaua koji je uskoro naišao sa Sokorom i Pablitom.

Ćato samo ovlaš pogleda na tragove i promrmlja:

— Ima teretnih konja.

— Šest kljusadi — nastavio je de-

čak. — Sunce se deset puta rodilo otkad su ljudi naišli iz Meksika.

Sokoro i Ćato su se samo kratko zgledali, dok se Pablito u duši radovao Lomovim tačnim zaključcima. Ipak, nijedan mišić na njegovom licu nije odao uzbuđenje. U poslednjim okršajima njih dvojica su se pokazali kao pravi borci i Ćato ih je nazvao »svojom braćom«. Bilo je to izuzetno priznanje kojim su dojučerašnji dečaci svrstani među oprobane ratnike. O tome su, uostalom, svedočile blistave vinčesterke otete u borbi i sasušeni skalpovi neprijatelja obešeni o pojaseve omotane oko uskih dečačkih bokova.

— Može li moj mlađi brat Pablito reći o kojim ljudima se radi? — zapita poglavica drugog dečaka koji je skromno stajao na kraju njihove grupe držeći uzde pegavog mustanga.

— To su Komančerosi — mirno je odgovorio dečak.

Snažni poglavica potvrdno klimnu glavom i nastavi da ispituje mladića:

— Lovište Komanča je daleko na istoku. Šta će Komančerosi u našim brdima?

Dečak je zamišljeno poćutao pre nego je odlučio da odgovori. Kao već iskusan borac znao je da život u pustinji često zavisi od munjevitih reakcija, ali i da u donošenju ključnih odluka ne treba žuriti. A petnaest ljudi sa tovarnim konjima nisu u Čirikaua planine slučajno došli.

— Poglavica Cato neće od mene dobiti tačan odgovor — konačno će mladić skromno gledajući u zemlju. — Pablito misli da su Komančerosi pošli našim neprijateljima Komančima u ravnice Teksasa, ali i po skalpove apačkih ratnika, žena i dece za koje će u Meksiku dobiti prljave pare. Pablito ne može reći da li su se meksičke ubice već sreli sa Kvanahom Parkerom ili su prvo navratili u naš kraj. U svakom slučaju, ovde će im biti grob.

Ćato je sada skrenuo pogled prema Lomu.

— Moj mladi brat je dobro pogledao tragove. Šta on misli o našim neprijateljima?

I drugi dečak je prvo razmislio, a onda grlenim glasom odgovorio poglavici:

— Ukoliko su Meksikanci pošli Komančima, više ih nećemo stići jer su odavno prošli ovim krajem. Ali ne jašu oni badava po bezvodnoj i opasnoj pustinji. Ovde su radi nekog zadatka. Moj brat Pablito je dobro rekao... tu će i izginuti.

Ćato je s ponosom gledao dvojicu mladih ratnika koji su u njegovom odredu stasali i dokazali se kao hrabri, ali i veoma razboriti borci. Poput iskusnih ratnika, donosili su zaključke samo na osnovu napola izbrisanih tragova. Pustinja je bila njihov dom, a oni su bili spremni da umru za nju. Inače se ne bi izjasnili za sukob sa gotovo četvorostruko brojnijim neprijateljem.

— Moja mlada braća su tačno govorila — ozbiljno će poglavica. — Ovo su tragovi Komančerosa i mi ćemo ih pratiti i na kraju pobiti ubice naše dece i staraca. Neka moja mlađa braća od sada zajedno krenu u izvidnicu.

Bilo je to naređenje i dvojica dojučerašnjih dečaka su bez reči skočili na konje. Kao stariji, Pablito je preuzeo vodstvo. Nisko sagnut sa strane konjskog vrata pažljivo je pratio tragove i određivao tempo njihovog napredovanja, dok je Lomo, jašući desetak koraka iza njega osmatrao okolinu.

Apački izvidnici su morali sve da vide, a da pri tome ostanu neprimećeni.

Pablito i Lomo su to, očigledno, dobro znali.

*

Riđokosa Doroti Lembi i Majk Savadž sedeli su posle završene partije karata u kockarskoj sali »Kreš-

čenda« i ispijali poslednje piće pred spavanje.

Pored ženine leve ruke stajala je crna torbica nabijena novcem. Samo iz večerašnje igre imala je šest hiljada dolara dobitka.

— Dobro, Doti — razvukao je čovek, — zašto se petljaš u poslove »Vels-Farga«? Zar za zelenim stolom ne možeš bolje i jednostavnije doći do novca? Eto, večeras si i zaradila i meni namestila dobitak od petsto dolara.

— Oh, samo se radi o džeparcu, dragi kolega — smeškala se Doti vrteći čašu među prstima. Ili, možda, nisi zadovoljan?

Savadž je samo odmahnuo rukom.

— Nije reč o kocki, Doti. Meni je ona samo ubijanje vremena. Ali pitam se, šta te drži u našoj kompaniji. Zar ne bi »Vels-Fargo« mogao da prevozi putnike a da ti za to ne zalažeš glavu?

Majk Savadž i Doroti Lembi su bili najbolji par kompanijinih agenata i do sada su uspeli da reše mnoge komplikovane slučajeve. I sada su se našli na zadatku u Arizoni, odmah pošto se pojavila grupa Komančerosa i zapretila renomeu prevoznika.

Po običaju, radili su tajno i delovali iz pozadine.

Obično bi se kao putnici slučajno našli u kolima koja su saobraćala na nesigurnoj liniji. Tako su uradili i sada. Za njihov pravi identitet nisu znali ni Rajli ni stari Mus Maloj, a pogotovo šerif Rendal ili vlasnik rudnika Bakster Grejs. Za sve njih je Savadž bio ozbiljni poslovni čovek kome se žurilo da stigne u Bovi, dok je Doti bila avanturistkinja, žena kojoj je život prošao uz kockarske stolove po salunima Zapada. Nisu mogli ni da pretpostave da bi dve tako različite osobe mogle da rade na istom zadatku. Pogotovo tako opasnom kao što je mogao biti sukob sa Komančerosima.

— Slušaj, Majk — otegla je žena upitno gledajući sagovornika — godinama smo skupa, a praktično ništa ne znam o tebi. Čak ni da li si ženjen, imaš li porodicu...

Stameni čovek je mrko gledao u zelenu čoju stola. Na obično mirnom licu, sada se ogledala prava bura. I nehotice, žena ga je očigledno podsetila na neke gorke uspomene.

— Teško, devojko, da bih mogao da ti tačno objasnim ko sam i šta radim ovde u Americi. Kao dečak, otisnuo sam se u svet i gotovo zaboravio staru domovinu...

— Zaboga, Majk... pa nećeš mi reći da si iz Kine ili sa Tibeta — pokušala je da se našali Doti žaleći što je uopšte počela ovaj razgovor. — Uostalom, ako ti je to teško...

Čovek je podigao pogled i snažnom rukom prevukao preko čela.

— Nemaš zbog čega da se izvinjavaš, Doti. Do sličnog razgovora je moralo doći kad-tad. Vidiš, moja domovina je odavde udaljena kao i Kina. To je tamo u staroj Evropi, na Balkanu... Ima jedna planina, zove se Zlatibor. Tu je moje selo u kom odvajkada žive Suvajdžići... Ne, nemoj ni da pokušaš da izgovoriš moje prezime. Pre ćeš slomiti jezik. A tek ime... Mihailo... bolje neka i dalje ostanem Majk Savadž.

— Dobro Majk — javi se tiho riđokosa. — Svako ima nešto na šta ne voli da ga podsećaju. Eto, kod tebe je to taj Zlob... ovaj Balkan. Nećemo više o tome.

— Zlatibor se zove ta planina, ali i ja više teško izgovaram njeno ime. Znaš, tamo su prvo bili Turci, pa narod diže ustanak i otera ih, a onda dođoše narodni šefovi na vlast, pa... ubrzo postadoše gori od Turaka. I tako, počeše novi progoni i dažbine. Ja sam bio momčić kada sam odlučio da odem iz starog kraja. Tako stigoh i u Ameriku, a onda... zna se. Svašta sam radio dok ne stigoh i u našu kompaniju. Poslednje dve godine smo zajedno...

Žena je zamišljeno klimala glavom prihvatajući novo piće koje je prineo pospani barmen.

— Sasvim je to svejedno, Majk. Ja iz Irske, ti iz tog Zlotibora. Kod mene Englezi, kod tebe Turci. Pa... nije nam bilo druge nego da se izgubimo iz nekadašnje sirotinje. Ali šta misliš kasnije? — iznenada ga je zapitala. — Nećeš celog života da juriš bandite za račun »Vels-Farga«?

Prvi put te večeri nešto poput osmeha promenilo je izgled ozbiljnog čoveka.

— A, ti? — umesto odgovora zapita riđokosu. — Zar i tebi ne padaju na pamet porodica, miran život, deca...

— Ti odmah... pa deca, Majk — veselo će žena srećna što joj je uspelo da malo razvedri namrštenog Savadža. — Za to je prvo potrebno naći odgovarajućeg džentlmena kojem neće prečesto da padne na pamet da me propituje šta sam radila i čime se sve nisam bavila dok me nije upoznao. Kod žena ti to ne ide baš lagano.

Crte gorčine ponovo su naružile njegovo lice. Odhuknuvši, pokupio je dobitak i novčanice gurnuo u džep.

— Dobro, Doti... za večeras je dosta uspomena. Nego, da li je sve u redu sa onom kutijom u tvojoj torbi? Sve mi nešto kazuje da ćemo njenim sadržajem morati da počastimo te Komančerose — rekao je polako ustajući sa stolice.

Smeškajući se, Lembijeva je hitro ustala i vičnim pokretima poravnala suknju.

— Zbog toga nemoj da brineš — osmehnu se. — Dođe li do toga, sve će da se puši i praši, a tim momcima sa širokim šeširima neće više pasti na pamet da se natežu sa našom kompanijom.

Ispративši ženu do njene sobe, Savadž tiho reče:

— Laku noć, Doti. I ne zaboravi, kočija rano kreće...

*

Mil diablos! — psovao je kroz zube Hose Krus trećem čoveku njihove grupe dok su sedeli u zadimljenoj kantini, jedinoj krčmi gde su se u Boviju skupljali Meksikanci. — Kako se to dogodilo?

Čovek je bio obučen u iznošeno belo odelo meksičkog peona. Na nogama je imao sandale, dok mu je glavu pokrivao slamni šešir iskrzanog oboda.

— Nisam dobro video, kompadre — odgovori čovek. — Baš sam tovario robu pred dućanom, kada su Lopesa izvukli iz neke krčme. Otimao se pa su ga šerif i njegov pomoćnik vukli po ulici i udarali nogama. Strašno je vikao...

— A da nije pomenuo...

— Ni reči, kompadre — brzo je upao treći član Santjagove bande Komančerosa. — Samo je psovao i pretio prljavim gringosima.

Hose Krus se jedva savladavao da ne prasne od muke. Bio je poslan u grad da nabavi namirnice i raspita se o situaciji sa dolaskom poštanskih kola, a sada je, eto, morao da misli kako da tog prokletog bacača noževa izvuče iz zatvora.

Pitao se šta će reći Santjago Ortis, njihov alkalde koji nije trpeo greške svojih ljudi? Jedan obični incident mogao je da pokvari celu akciju. A to Santjago ne bi oprostio. Nikome... pa ni tom ludom Lopesu Ortegi kod koga se nikada nije moglo sa sigurnošću pretpostaviti kada će potegnuti neki od svojih skrivenih noževa i sjuriti ga čoveku u stomak.

Ortega je bio prznica i niko ga od Komančerosa nije voleo. Sada je žalio što ga je uopšte poveo sa sobom. Takva prznica nije bila podobna za ovaj posao.

Ali... šta je, tu je. Hose više nije mogao da bira, ali nije smeo ni da ostavi druga u nevolji.

— Ovako ćeš da uradiš — konačno je rekao čoveku u pohabanom

odelu. — Iz desetak metaka izvadićeš barut i strpati ga u kožnu duvankesu, a zatim ga ubaciti kroz prozor zatvora. Tom ludom bacaču noževa valjda će biti jasno da barutom treba da pokuša da izvali jednu od rešetaka na prozoru. Za to vreme — prodorno je pogledao čoveka — stajaćeš u senci neke obližnje kuće sa konjima kako bi Lopes imao na čemu da beži iz grada. Ja ću sa tovarnim konjima čekati u onom kanjonu gde smo naišli na izvor kada smo dolazili u Bovi. Je li sve jasno, ombre?

Čovek ćutke potvrdno klimnu, a Hose Krus u jednom gutljaju ispi veliku čašu meskala i ćutke napusti kantinu.

Uskoro, čovek je otišao do gradske štale i pripremio životinje, a zatim, sačekavši da čuvar zakona krene u večernji obilazak grada, tiho šmugnu sa stražnje strane zatvora.

— Lopes, čuješ li me? — šaptao je čučeći ispod prozora sa debelim gvozdenim rešetkama. — Javi se ako si tu.

— Naravno da sam unutra — začuo se glas iz zatvora. — Madre Marija, dokle ćeš samo brbljati.

Čovek se polako pridigao uz zid i onda ubaci vrećicu baruta unutra.

— To je barut — prošaptao je. — Hose je rekao...

— Karamba! Vidim da je barut. Ali nemam nijednu šibicu. Glupi gringo sa zvezdom na košulji sve mi je oduzeo... Naravno, osim noža u okovratniku.

Napolju je bandit brzo premetao džepove svoje iscepane odeće tražeći šibice. Našavši ih, vezao je nekoliko sumporača komadom opute koju je izvukao iz svog pletenog pojasa i ubaci svežanj kroz prozor.

— Čekaću te preko puta sa konjima — šapnu polako se udaljavajući.

Lopes Ortega bio je mršav čovek, lisičijeg lica sa tankim opuštenim brkovima i dugačkim rukama koje su mu sezale gotovo do kolena. Pomalo pogrbljen, izgledalo je da se stalno negde šunja što i nije bilo tako netačno. Uvek zloban i podmukao, Ortega je stalno tražio svađu i bio prvi problem među Santjagovim Komačerosima.

U zatvor je dospeo zbog svađe sa barmenom oko čaše neplaćenog pića. Iako su bili na izvršenju značajnog zadatka, nije mogao da se suzdrži da ne napravi gužvu i tako je dospeo u zatvor.

Važući kesicu sa barutom, razmišljao je šta da počne s njom, a onda se njegovo, uvek namršteno, lice iznenada razvedri.

Tankim nožem za bacanje, koga je izvukao iz okovratnika bolera, očas je rasparao ćebe sa ležaja, a onda odsekao polovinu sare od čizme. Vrećicu s barutom je stavio na sredinu jedne od gvozdenih šipki prozora, a onda sve omotao odsečenim parčetom kože kojeg je potom dobro učvrstio trakama od ćebeta. U kesu je prethodno stavio fitilj od vlakana nastalih prilikom paranja ćebeta.

Eksplozivni naboj je sada bio gotov i Ortega se nadao da će nekoliko slojeva kožnog ovoja omogućiti eksploziju baruta.

Ali lukavi čovek još nije palio fitilj. Setio se da bi se eksplozija mogla čuti u celom gradu, pa je hitro zgrabio slamaricu sa ležaja i jedan njen kraj gurnuo između kraja prozora i prve šipke. Nastavio je da i dalje provlači slamaricu napolje, a zatim je vratio njen početni kraj između poslednje šipke i drugog kraja prozora. Kada dođe do eksplozije, slamarica će naravno biti raznesena u komadiće, ali će dobrim delom prigušiti prasak i bar u prvi mah omesti ljude da tačno utvrde o čemu se radi i odakle je tresak došao.

Kresnuvši jednu od dobijenih sumporača, Ortega pripali fitilj a zatim se hitro zavuče pod ležaj. Sa zebnjom je očekivao šta će se dogoditi i da li će njegova primitivna bomba uopšte da eksplodira.

Iz razmišljanja ga je trgnuo snažan prasak dok su komadi rastrgane slamarice i odvaljenog maltera leteli na sve strane. Kiseo barutni dim štipao ga je za oči, ali se komančero na to nije osvrtao.

Kao bez duše izleteo je ispod kreveta i pogledao prema prozoru. U odsjaju zvezdanog neba ugledao je raskinutu i savijenu željeznu šipku. Put u slobodu bio je otvoren pa se Ortega začas uzvera na prozor i glavačke baci napolje.

— Ovamo, amigo — začuo je šapat sa desne strane a onda se iza velikog skladišta semenske robe pojavi bandit sa dva konja.

Žilavi Ortega se u tri skoka našao na drugoj strani ulice i odmah bacio na konja. Nije, međutim, krenuo galopom. Energično je zgrabio uzdu drugog konja i bez reči obe životinje poterao korakom. Istina, držao se senki obližnjih zgrada i ubrzo zavio u neko dvorište obraslo grmljem i travuljinom.

— Ovde sigurno niko ne stanuje — procedi terajući životinje laganim kasom pa su se obojica ubrzo našli izvan grada.

Još dvadesetak metara su jahali umerenim korakom, a onda je bacač noževa prosiktao.

— Sada galopom, amigo.

Obojica su istovremeno podboli konje i jurnuli u noć dok su se gradom prolamali prvi pucnji.

Neko je, očigledno, panično pripucao na neku senku jer kuršumi nisu zviždali oko njihovih glava, pa su Santjagovi momci bezbedno nestali u noći.

Hose Krus ih je sačekao sa spremnim konjima koje je prethodno rastovario da se odmore.

— Krećemo odmah dalje — zapovedi mrko gledajući Ortegu. — Vas dvojica ćete ujutro zastati i videti da li za nama kreće potera iz Bovija.

Ukoliko njihov šerif bude uporan, opalite nekoliko metaka i odvucite poteru za sobom. Nipošto se ne pojavljujte oko skrovišta. Obojica znate da Santjago ne oprašta gluposti.

Lopes ga je mrko pogledao ali nije ništa rekao. Samo je poterao konja dalje.

*

Teška »konkord« kočija kotrljala se u oblaku prašine širokom dolinom koja se postepeno pela naviše prema Čirikaua planinama. Pomalo promuklim glasom, Mus Maloj je podvikivao na konje:

— Haaa... đavoli! Napred, debele lenštine.

Bez obzira na krivudavu cestu i zapregu od šest konja, na šta je stalno morao da pazi, stari kočijaš je povremeno osmatrao i okolinu zazirući posebno od kamenitih gromada i šumaraka odakle bi mogla da ih zaskoči grupa bandita.

— Hej, Tome, dremaš li? — obrati se čvrstom pratiocu kola kome su se na prašnjavom licu ocrtavale duboke bore.

Rajli Duga Puška samo ga je za trenutak ošinuo svojim sivim očima i bez reči nastavio da osmatra okolinu. Teška dvocevka »parker« sistema ležala mu je položena preko kolena, a u njenim cevima su bili patroni napunjeni krupnim dramlijama za vukove. Snop takve sačme ispaljen sa bliskog odstojanja mogao je da oduva jahača sa sedla ili potpuno izrešeta konja. U veštim rukama »parkerica« je bila zaista ubojito oružje.

Opružen među stvarima na krovu kočije ležao je zamenik šerifa iz Bensona Džesi Hejli. Već su bez ikakvih incidenata prešli stotinjak milja i približavali su se poslednjoj stanici za izmenu konja na potoku Bentli krik i njegova pažnja je uveliko popustila. Bio je uveren da od napada neće biti ništa i da su njegov šef, a pogotovo kočijaš i pratilac kola, celu stvar preuveličali.

— Šta je Mus? — nakezi se bradatom vozaru pridižući se na lakat le-

ve ruke. — Nigde tih tvojih meksičkih bandita.

Umesto odgovora, starac je samo ispljunuo sok od sažvakanog duvana i nastavio da podvikuje na konje.

Ni Rajli se nije osvrnuo na upadicu, ali je, okrenuvši se prema vozaru, smrsio kroz zube:

— Prištedi malo konje, Maloj. Kao da mi nešto govori da će do prave trke doći za koju milju.

Starac ga je samo ošinuo pogledom i počeo da zateže uzde. Pri tome je lagano stiskao nogom kočnicu ublažavajući kotrljanje točkova pod zaletom teške kočije.

Na smanjivanje brzine odmah su reagovali Majk Savadž i Doti Lembi koji su jedno do drugog sedeli na stražnjem sedištu kola na čijim su se otvorenim prozorima vijorile prašnjave zavese.

— Da nije malo rano? — promrmlja žena Savadžu koji je odgurnuo zavesu osmatrajući okolinu.

— I meni se čini, madam — odsutno je odgovorio gledajući i dalje napolje. — Do stanice ima još bar dve milje.

Sa desne strane, pored Doti, sedela je dvadesetogodišnja Norma Džons, nova učiteljica koja je putovala u Bovi. Nije dremala poput ostalih putnika i sada zapita:

— Zar već dolaze nevolje, gospođo?

Doti je brzo pogledala dotad ćutljivu saputnicu i baš se spremala da joj odbrusi, kada se javi čovečuljak sa smešnim polucilindrom na glavi koji je sedeo na suprotnoj strani i na krilu pridržavao kartonsku kutiju sa uzorcima viskija:

— O čemu je reč. . . nije li neko pomenuo nevolje? — zapita paničnim glasom zverajući prema riđokosoj ženi i učiteljici.

— O čemu pričate, čoveče! — prosikta Doti. — Već ste popili dovoljno da biste mogli da prestanete da štucate i da se zavučete u taj svoj ugao. Samo nam još treba koji paničar. . .

Dotadašnja, makar i prividno mirna, atmosfera sada je otišla do đavola. Iz dremeža se prenuo rančer Den Glendon i odmah potegao teški kolt iz futrole.

— Ko. . . odakle dolaze? — prodera se i gotovo obori malog trgovca nekontrolisano mlatarujući revolverom.

— O čemu govorite, čoveče? — dočekala ga je Doti Lembi streljajući ga pogledom. — I ostavite, do đavola, to oružje. Banditi su ništa prema vama. Isprepadaste nas tom revolverčinom.

Posramljen, čovek se malo primiri a šesti putnik Piter Dikinson, vlasnik »Epitafa«, novina koje su izlazile u Bensonu, mirno pruži ruku i iz poluotvorenog paketa u krilu malog trgovca izvuče jednu flašu.

— Niste li, madam, za jedan gutljaj? — obrati se ženi dok je žgoljavi Koen bezuspešno pokušavao da dohvati uzetu flašu.

— Naravno, mister Dikinson — odmah je prihvatila ponudu i čvrstom šakom zgrabila bocu. — Za srećno putovanje — dodala je i nategla žestoko piće.

Tada je zapraštalo.

Santjago Ortis je udario misleći da mu se ljudi u kočiji uopšte ne nadaju. Podmuklo, iznenada i smrtonosno.

Prvi plotun je naprosto zbrisao konje. Pogođene, neke i sa više kuršuma odjednom, životinje su počele da padaju i prevrću se jedna preko druge stvarajući neopisivu gužvu. Ruda se slomila, a oprema kidala kao da je sastavljena od niti paučine. Teška kola su po inerciji nastavila da se kotrljaju i točkovi su naprosto zdrobili rudni par konja.

Komančerosi su izbili iz jaruge toliko plitke da ni iskusni Mus Maloj i Tom Rajli nisu na nju obratili pažnju. Konje su naterali da legnu i pošto su opalili prve hice, hitro su podboli životinje i pojurili prema kočiji.

— Adelante! Napred! — povikao je u crno obučeni komančeroski alkalde gledajući kako se kočija i zaprega pretvaraju u krvavu gomilu

polomljenih točkova i izmrcvarenih životinjskih i ljudskih tela.

Starog kočijaša Musa Maloja odmah je pogodilo nekoliko zrna i on se, kao odbačen iz katapulta, skotrljao među gomilu isprevrtanih konja koji su njištali, ritali se i umirali polomljenih udova i izrešetani banditskim krušumima.

Rajli Duga Puška ostao je čitav zahvaljujući tome što mu je starac poslužio kao štit i sada se grčevito držao za gvozdenu ogradu na krovu kočije. Dvoceva »parkerica« ležala mu je ispod nogu, ali je žilavi čovek prvo dohvatio nogama palicu kočnice i pritisnuo je svom snagom napred. Ma koliko je to bio beznadežan pokušaj, kočija je ipak donekle usporila i posle desetak metara bezglave jurnjave konačno se zaustavila u oblaku prašine.

I u samim kolima bio je opšti krkljanac. Čim su se prednji točkovi slomili naletevši na pobijene konje, sve troje sa stražnjeg sedišta odleteli su na trojicu putnika koji su sedeli prekoputa. Sedeći ukrućeno kao motka, učitljica se našla u naručju novinara Pitera Dikinsona i prodorno ciknula:

— Kako se usuđujete...

Prosedi vlasnik »Epitafa« je, u stvari, pokušavao da se oslobodi njenog tela i dograbi polupraznu bocu iz koje je isticala blagotvorna tečnost kada je izletela iz ruke riđokose žene i otkotrljala se na patos.

— Samo trenutak, gospođice — smrsio je kad se nekako izvukao iz njenog zagrljaja i sagnuo po bocu.

To mu je, verovatno, spasilo život jer je baš tada neki kuršum zviznuo tačno iznad njegovih povijenih leđa.

Majk Savadž je takođe poleteo napred ali se u poslednjem trenutku uhvatio snažnom levicom za okvir prozora. Umesto prema prednjem sedištu, zaneo se ulevo i tresnuo o vrata. Reza kojom su bila zatvorena, nije uspela da izdrži težinu njegovog krupnog tela i vrata su se otvorila pa je za trenutak čovek ostao da visi jednom polovinom tela napolju.

Tresnuvši o krupnog rančera, Doti je odmah pogledala prema Savadžu i primetila kako mu levica popušta pod težinom tela koje je visilo kroz vrata. Povrativši ravnotežu, žena ga je dograbila s leđa i napregnuvši svu snagu nekako uvukla unutra, a onda se bez reči osvrnula grabeći platnenu torbu koja je spala sa sedišta na patos.

— Sada Majk! — povika vadeći patronu dinamita na opšti užas malog trgovca viskijem koji je, pokrivši oči rukama, zavrištao:

— Bacajte to! Svi ćemo otići do đavola!

— I hoću — zareža žena pojavivši se za trenutak na vratima dok je Savadž već nišanio koltom kroz prozor kočija.

Tada je zapraštalo i sa krova. Šerifov zamenik Džesi Hejli konačno je uspeo da se oslobodi kofera i zavežljaja koji su se sručili na njega i sada je uzeo na nišan bandite koji su u oblaku prašine galopirali prema zaustavljenim kolima.

Već posle prvog hica njegove vinčesterke, kojim je ustrelio konja jednog od napadača. Komančerosi su svu pažnju posvetili čoveku na krovu i ceo roj kuršuma poleteo je prema nesrećnom šerifovom zameniku. Iako je većina kuršuma prozvižždala oko njega, neki banditi su, uprkos oštrom galopu, bolje nišanili. Ne dospevši ni da pripuni pušku, Hejli je odleteo s krova izrešetan krupnim zrnima iz karabina 30—30.

Njegov pokušaj nije, međutim, ostao usamljen. Dograbivši dvocevku, Tom Rajli je munjevito ispalio obe cevi prema napadačima, a onda se glavačke bacio s vozarevog sedišta. Dok se kotrljao po zemlji, ispod kočije je primetio da je bar četiri-pet konja posrnulo pogođeno sačmom dok su njihovi jahači leteli iz sedala.

Iako dočekani krupnom sačmom, Komačerosi su ponovo počeli da pucaju prema kočiji iz koje je baš is-

pala riđokosa Doti Lembi. Zrna su naprosto cepala zidove kola i jedno od njih je pogodilo u glavu malog trgovca koji se bez jauka skljoka preko svoje kutije sa flašama. Stradao je i rančer Glendon koga su, nekako istovremeno, pogodila dva zrna — jedno u butinu, a drugo pravo u grudi.

Tom Rajli se hitro bacio pod kola i žilavom levicom povukao ženu u kakav-takav zaklon. Drugom rukom je munjevito krenuo prema boku, ali je dlan lupio po praznoj futroli. Dok je padao s kola, kolt mu je ispao iz opasača, a ispaljenu dvocevku sam je odbacio kao nepotrebnu.

A onda je nešto sevnulo ispred samih kopita meksičkih konja i snažna grmljavina odjeknu okolinom. Rajli je nekako uspeo da se baci preko žene, kada je snažni udar vazduha izazvan gromovitom eksplozijom prevrnuo kola na desnu stranu.

Majk Savadž je dobro video patronu dinamita koju je žena zavitlala prema napadačima, a zatim pala kroz vrata kočije. Pažljivo je nanišanio na kartonsku cev sa eksplozivom i dok su neprijateljski kuršumi cepali stranice kočije, povukao obarač kolta.

Onda je sve otišlo do đavola. Kola sa dvojicom preživelih muškaraca i učiteljicom, koju je neki kuršum okrznuo po ramenu, od eksplozije su se prevrnula ostavljajući Rajlija i riđokosu Doti nezaštićene na ledini.

Ali dinamit je napravio još veće nevolje kod Komančerosa. Proređene redove napadača eksplozija je naprosto raznela zajedno sa njihovim konjima. Od četrnaest ljudi koliko je napalo kočiju, u životu su ostala samo trojica. Prosedi Hose Krus ležao je pritisnut lešinom nekog konja i izdisao zdrobljenih rebara. Kuvara Markosa Garsiju i podmuklog bacača noževa Lopesa Ortegu zakačio je sa još trojicom ljudi snop sačme iz Tomove dvocevke i izrešetao još s početka juriša.

Patrona dinamita eksplodirala je gotovo pod nogama konja Pančа Viljalonge i čuvenog strelca s puškom Paka Ulisesa. Njihova raskomadana tela eksplozija je bacila destak metara dalje, a zajedno s njima izginulo je još nekoliko Komančerosa.

Napola slepi i gluvi, od cele grupe su ostali živi samo Santjago Ortis, najkrupniji među njima Manuel Saragosa i pistoljero Žoao Horhe. U oblaku prašine, izgruvani i ošamućeni, pokušavali su da nekako smire izbezumljene konje koji su se besomučno ritali i vrteli među leševima oborenih ljudi i konja.

To im je ubrzo i uspelo jer ih od kočije nije niko gađao, pa Santjago zareža promuklim glasom:

— Za mnom, adelante!

Svirepo zaparavši mamuzama trbuh konja naterao ga je da iz mesta krene galopom, a za njim su se nadala i preostala dvojica Komančerosa pomalo, viseći na vratovima svojih životinja. Zaklonjeni oblakom prašine, začas su nestali sa vidika ostavljajući nedirnuti sanduk sa šipkama srebra iz rudnika »Argentarija«.

Okrvavljena lica od iverja kočije, koju su iscepali neprijateljski kuršumi, Majk Savadž je nekako uspeo da se pridigne na kolena; kada se iz ugla prevrnute kočije začu glas »Epitafovog« urednika Pitera Dikinsona:

— Jedan gutljaj... gospodine Savadž?

Istovremeno, i riđokosa Doti pokušaia je da se pokrene sa zemlje.

— Ovo se već zove izležavanje... mister Rajli — zareža ona dok žilavi čovek hitro odskoči oslobađajući je pritiska svog snažnog tela. — Hvala što ste me zaštitili, ali svemu lepom, gospodine, kad-tad dođe kraj — sada mu se već cerekala pokušavajući da donekle prikupi krajeve iscepane haljine koji su otkrivali njene bujne grudi.

Iscepanih odela i izgruvani, petoro putnika konačno se okupilo pred kočijom.

— Biće to izvrsna priča za »Epitaf« — javi se Piter Dikinson dok je Tom Rajli kretao iza kola da nađe odbačenu pušku, a Majk Savadž se osvrtao ne bi li negde primetio neozleđenog konja.

Definitivni obračun sa preostalim Komančerosima tek je predstojao.

*

Kad je četrnaest bandita odjahalo da dočeka kočiju sa srebrnim šipkama, najmlađi komančero Huan Morales ostao je da pripazi na logor i devojke. Tako je odredio Santjago Ortis. Ali momak je mislio drukčije. Mislio je da ga je zapalo da pripazi samo na devojke.

Doduše, to mu baš nije polazilo za rukom. Morales je, gledajući šta su radili ostali, najpre nasrnuo na najpitomiju među njima, večito pijanu Lupe.

Sedeći raskrečenih nogu na zemlji cura je jedno vreme dopuštala da je momak opipava drhtavim rukama, a onda je podviknula:

— Tekile, daj Lupe tekile ili od tog posla neće biti ništa — odgurnuvši ga je jednovremeno od sebe debelim rukama i trpajući dojke prepune modrica u duboki izrez bluze. — Čak i Komanči daju svojim ženama najpre da jedu...

— Odakle mi, veštice, tekila? — iskezio je Huan krnjave zube ponovo pokušavajući da se dočepa debele devojke. — U Meksiku ću ti dati šta zatražiš...

— Dok ti, budalo, stigneš u Čivavu, s nama će se poigravati crveni đavoli Kvanaha Parkera — prosiktala je Marija dok su joj crne oči bleštale u polutami pećine. — Pusti Lupe na miru. Cure su za ljude, ne za decu...

Huan Morales je pobledeo od muke. Tek odnedavno je pristupio grupi Santjaga Ortisa i zbog toga poverovao da je veliki revolveraš i strašni bandoljero. Bio je uveren da ga je alkalde ostavio u skrovištu da bi pripazio na srebro i četiri cure ne sumnjajući da se Santjago na to odlučio jedino zbog toga da im novajlija ne bi smetao u predstojećem okršaju. Sada nije mogao da shvati kako se jedna debela Lupe usudila da mu se odupre, a još manje da joj je u tome pomogla vižljasta Marija koja je imala više ponosa nego neka plemkinja iz daleke Španije.

Ali Huan Morales bio je namazan svim mastima. Ako ga je već odbila Lupe, a svoje prezrenje pokazala i Marija, trebalo se izvaditi na nekoj od preostalih cura. Najbolje na lepotici Končiti, devojci koja je po svom izgledu mogla da se nađe na Maksimilijanovom dvoru, ali je, slomljena svojom zlom sudbinom, bez otpora primila većinu Santjagovih bandoljerosa.

— Tebe hoću! — prosikta prskajući pljuvačku i kezeći zube kao u kojota.

Končita nije ni pokušala da se otme kada ju je Morales zgrabio za kosu pokušavajući da imitira starije bandite.

Ona nije, ali se na derana uparađenog ukrštenim redenicima okomila Anhela.

— Sebi ruke, životinjo! — povika skačući sa prašnjavog ćebeta na kojem je sedela. — Zar i tebi moramo da se predajemo, prljavi...

Huan Morales je napola poludeo od muke. Potpuno nekontrolisano trgnuo je nož iza pojasa i nasrnuo na devojku.

— Đubre... siktao je saplićući se od besa o razbacane stvari po pećini. — Ili ću te raskrečiti ili zaklati — vitlao je opasnom oštricom dok je drugom rukom dograbio Anhelinu gustu kosu.

To je bio vrhunac maltretiranja koje su devojke doživele u poslednje vreme. Kao odbačena nekom snažnom oprugom, Marija skoči sa svog mesta i baci se Huanu u noge. Sve troje su se pretvorili u zamršeno klupko oznojenih telesa, uzvitlanih ruku i iskeženih zuba. Još trenutak su teturali prostorijom, a onda se

skljokali preko ispruženih nogu debele Lupe koja je i dalje bezvoljno bludela pogledom po prostoriji.

Slučaj je hteo da se Huanovo iskeženo lice našlo nadohvat Končitinih ruku i devojka je bez reči zgrabila odbačenu čuturu i udarila iz sve snage. Pomešana sa vodom, krv je šiknula iz rane na njegovom čelu, a momak je pustio Anhelu i zamahnuo nožem prema lepotici.

Sigurno bi joj odsekao glavu da se u poslednji čas nije prenula Lupe. Snažnim rukama, koje su dotad stezale u ljubavnim zagrljajima tolike grube muškarce, sada je zgrabila Moralesovu kosu na potiljku i tresnula mu glavu o kameni pod pećine. Od udarca mu je bio zdrobljen nos i strašan bol naterao je momka da zaurla kao da ga kolju, a onda je Lupe udarila ponovo.

Oslobodivši se njegove levice, Anhela je ugledela nečiju mamuzu ostavljenu pored samara sa namirnicama. Bila je to velika starinska ostruga od kovanog gvožđa sa šiljkom za podbadanje konja. Sedeći na zemlji, dograbila je mamuzu i podigavši je obema rukama iznad glave zarinula je u momkova leđa.

— Madre mia! — jauknuo je Morales razbacujući u očajanju rukama devojke oko sebe. — Pogiboh!

Bolovi i strah udvostručili su mu snagu i on je, uprkos teškim povredama, uspeo da se otme i osovi na noge. Krvavog i izobličenog lica pojurio je, ali je naleteo na Markesovo ognjište i željezni tronožac na kojem je visio kotlić za kuvanje. Za trenutak nestao je u oblaku pepela uzvitlanog padom njegovog tela, a onda su užasnute devojke ugledale kako mu se trzaju noge u samrtničkom grču dok mu iz leđa viri jedna od šipki gvozdenog tronošca.

Četiri devojke su se užasnute zagledale još nesvesne da su se oslobodile i Santjaga i njegovih razbojnika. Tišina koja je nastala nakon poslednjeg krika umirućeg Moralesa kao da im je još više parala uši, a onda se prva prenula Marija.

— Bežimo odavde! — povika grabeći Huanovu pušku dok Anhela potrča do ognjišta i izvuče mu kolt iz futrole.

Končita je dograbila prvu čuturu s vodom dok je drugom rukom vukla jedan od samara. Krenula je prema konjima vezanim u improvizovanom koralu u uglu pećine. Veštim pokretom nabacila ga je na leđa jednog od teretnih konja.

Sada se i ostale rastrčaše pećinom. Grabile su samare i u zobnice trpale hranu. Odrasle u krševitoj Čivavi, dobro su znale da im bekstvo neće uspeti ukoliko se ne obezbede za putovanje kroz pustoš.

— Ponesite i po jednu srebrnu šipku — viknula je Marija.

— I svu tekilu koju nađete — dodala je debela Lupe razbacujući nagomilane namirnice u potrazi za flašama.

Končita je prva obavila posao i već povela životinju iz korala od debelih konopaca, kada se sa ulaza u pećinu začu ledeni glas nepoznatog čoveka.

— Moje dame, možete uzeti sve osim srebra. Šipke ostaju nama...

Četiri devojke zastadoše kao ukopane posmatrajući kako se na ulazu pojavljuje visoka figura predradnika sa ranča »Lezi B« Džeka Haloran a. Za njim su došli i revolveraši Čarli Dej i Hari Linkoln i potpuno blokirali izlaz.

Marija i Anhela jedine su imale oružje i sada su se hitro zgledale.

— Samo jedan pokret i izrešetaćemo vas! — zagrme Haloran kome nisu promakli njihovi pogledi. — Ostavite srebro i odlazite. Prljavi gringosi, kako nas vi nazivate, još ne ratuju sa ženama. Bar dok nas na to ne naterate.

Dok je Lupe bludela izgubljenim pogledom po trojici stranaca, a Marija i Anhela još neodlučno stajale na sredini pećine, Končita je bez reči izvukla tešku šipku iz zobnice i bacila je na zemlju. Bez reči je krenula prema Marijinom konju i tako-

đe izvadila srebro, a onda je isto postupila i sa preostala dva tovara. Za nju je to bila isuviše mala cena slobode, pa je, obavivši posao, upitno pogledala pridošlice.

— Krećite — samo je procedio visoki revolveraš sklanjajući se sa ulaza.

Bez reči, Končita je dohvatila ular i povela konja. Za njom su krenule i ostale gotovo ne verujući da su se dočepale slobode i izmakle iz kandži strašnog Santjaga Ortisa.

Dok je Končita već zamicala kršević stazom ispod pećine, Lupe je zastala na izlazu i mutnim pogledom odmerila Čarlija Deja:

— Imaš tekile? — zapita ga iturivši teške grudi, najsnažnije oružje kada su bili u pitanju muškarci.

Iznenađen, revolveraš je smeteno zarežao izmičući se korak unazad.

— Ja nemam tekile, a ti pameti. Odlazi luda ženo jer ako se vrate Santjagovi momci...

Lupe mu je samo pljunula na čizme i mrzovoljno povela konja.

— Čovek bez tekile nije muškarac — mrmljala je teturajući nizbrdicom i ubrzo nestala iza prvog grma meskite.

Džek Haloran nije gubio vreme uzalud. Dograbivši jednog od preostalih tovarnih konja, začas ga je osamario i u torbe od kozje dlake počeo da gura opljačkane srebrne poluge. Ni Linkolnu nije trebalo posebno naređivati. Bez reči se bacio na posao dok je Čarli Dej ostao kraj ulaza i osmatrao okolinu.

Pet minuta kasnije već su zamicali stazom za devojkama.

— Šta veliš, Džek? — zapita Hari Linkoln. — Zar je pametno da se sa ovolikim bogatstvom lomatamc stotinu milja do ranča »Lezi B«...

— Naravno, čoveče — nacerio se Haloran. — »Guzica i čizme« će preživeti i bez ovog srebra.

— A i bez nas trojice, momci — dodao je Čarli Dej skrećući konja prema istoku. — Nego... zna li možda neko kako se kreću cene srebra u Teksasu?

*

Četvorica Čirikaua Apača sedeli su u senci stene i odmarali konje.

U kratkim crtama Pablito je izlagao situaciju:

— Četrnaest Komančerosa odjahali su zorom na sever, a jedan je ostao u pećini.

— On nije važan — proceni Ćato.

— Četiri meksičke žene na sporim konjima jašu prema jugu, a...

— Ni one nisu važne — prekinuo ga je poglavica. — Neka moj mlađi brat Pablito govori dalje.

Dečak je strpljivo nastavio:

— Tri belca sa tovarnim konjima odjahali su na istok.

To je bilo sve što je izvidnik imao da obavesti i sada je skromno zaćutao čekajući odluku poglavice.

— A šta misli Lomo da moramo uraditi? — zapitao je sada drugog mladića dajući, po starim apačkim običajima, priliku mlađim ratnicima da se prvi izjasne.

— Ćato je već rekao da žene nisu važne — odgovori dečak gledajući u zemlju. — I Komančerosi mogu da pričekaju. Apači će ih stići bilo da krenu u Meksiko ili na istok prema Kvanahu Parkeru. Mi moramo za trojicom belaca. Ono što vuku na tovarnim konjima i nama bi moglo dobro doći.

Snažni poglavica je samo pogledao Sokora u čijim tamnim očima je video znak odobravanja. Bez reči su se digli sa zemlje i uzjahali konje. U stopu su ih pratili mladi ratnici Pablito i Lomo.

Za revolveraše sa ranča »Lezi B« bilo bi bolje da se nikada nisu ni pojavili u Čirikaua planinama. Uostalom, nisu bili ni prvi ni poslednji koji su rizikovali život zbog bogatstva.

Topot nepotkovanih indijanskih konja gotovo se nije ni čuo na kršević stazi, a sreća je još jednom pomogla napaćenim devojkama iz Čivave. Niti će ih goniti Apači, niti stići Santjagovi banditi. Put kući bio je slobodan.

Četvorica ratnika su, međutim, celi dan ustrajno pratili Halorano-vu grupu. Bila je to njihova zemlja u kojoj su poznavali svaki kutak.

Kasno popodne Pablito zaustavi šarenog mustanga i sačekavši da ga Ćato upitno pogleda, skromno predloži:

— Trojica belaca ne znaju ovaj kraj i stalno gube pravac. Kada bi veliki poglavica dopustio... nas dvojica bismo mogli prečicom da ih preteknemo i noćas napadnemo iz pravca odakle se ne nadaju opasnosti....

Lomo nije ni prozborio, ali je Ćato video prema iskrama u njegovim očima koliko mu se Pablitov predlog sviđa.

— Nastavite li ovako, Sokoro i ja ćemo ostati bez plena i skalpova — odgovori Ćato dok mu je nešto poput škrtog smeška razvuklo tvrde bore uvek ozbiljnog lica.

— Ima još neprijatelja — dodao je uvek ćutljivi Sokoro po običaju osmatrajući okolinu. — Biće posla i za naše puške i noževe.

Pablitu su samo zasvetlucale crne oči dok je skretao konja ulevo na jedva vidljivu indijansku stazu koja se pela naviše obilazeći duboki krivudavi kanjon kojim su pošli belci.

— Neka Ćato samo jaše tragovima naših neprijatelja. U zoru će naići na njihove lešine.

Obojica starijih ratnika nisu posmunjali u mladićevo obećanje. Pablito će ubiti belce ili poginuti. A ni Lomo neće postupiti drukčije. Pred neprijateljima nije bilo uzmaka za ratnike Čirikaua Apača.

Bio je to surovi zakon granice. Trojica belaca nisu imali šta da traže u njihovom kraju i zbog toga su morali da umru. Kao i njihovi iskonski neprijatelji — Komančerosi Santjaga Oritsa o kome će se pobrinuti kasnije.

Ali nije to bio nimalo lagan lov na ljude. Pablito i Lomo su to osetili istog časa kada su se našli na ivici njihovog logora postavljenog na samom kraju velikog Kanjona zvečarki kako su ga Apači zvali.

Mesto je bilo znalački odabrano. Ispod stene visoke bar pet metara bile su poređane stvari, a vatrica od suvaraka bila je ograđena kamenjem što je gotovo potpuno prigušivalo svetlost.

Sa druge strane se nalazilo nekoliko stabala. Između dva je bio razapet konopac a za njega privezani konji glavama okrenutim prema putu odakle su belci došli.

Oslonjeni na stenu, dvojica belaca su sedeli pored vatre a treći je stražarčio. Zapravo, najbolji stražari su bili konji, a njegova dužnost je bila da samo njih posmatra. Bilo čiji nailazak životinje bi prve osetile.

Ležeći postrance, Pablito je tačno ocenio situaciju. Ljudima nisu mogli neopaženo prići i ukoliko su želeli da ih pobiju, morali su jurišati. Dva mlada ratnika, do juče dečaka, protiv trojice brzorukih revolveraša i oprobanih ubica. O tome su svedočili njihovi nisko pripasani koltovi i vinčesterke oslonjene nadohvat ruke. Pa i ti konji, privezani kao da su ostavljeni na straži, napola zapretana vatra... Ljudi su bili oprezni i opasni. Do njihovih skalpova neće jednostavno doći.

Pablito se polako povukao sa stene, a za njim je krenuo i drugi apački dečak.

— Moraćemo da jurišamo — kratko je rekao drugu kada su se našli kod mustanga. — Dali smo reč Ćatu da ćemo ih pobiti. Apači moraju da drže reč...

Lomo je ćutke klimnuo glavom i sa sedla skinuo luk i tobolac sa strelama. U noći to tiho oružje moglo je da bude u prednosti nad puškama i revolverima belaca. Ali ne zadugo. Već posle prve odapete strele, ljudi bi dočepali puške i slistili ih jednim plotunom.

Dvoumljenja, međutim, nije smelo biti. Velikom Ćatu su obećali skalpove belih uljeza i u tome ih je samo smrt mogla da spreči. Zbog

toga je Pablito i odlučio da ih napadnu jurišajući na konjima.

No bez obzira na svoje godine, apački dečaci nisu hteli da bezglavo jurnu u smrt i da pri tome tek delimično obave zadatak.

Pablito je predlagao:

— Uzde naša dva konja ćemo povezati i moj brat Lomo će se uhvatiti rukama za njihove vratove pa zaklonjen između dve životinje dospeti što bliže logoru. To će privući pažnju belaca, a ja ću se sa lukom i strelama prišunjati sa leve strane što bliže logoru. Kada beli ljudi budu zauzeti mojim bratom Lomom, odapeću jednu a, ukoliko bude hteo Manitu, i dve strele i onesposobiti dvojicu protivnika.

— A tada će progovoriti naše puške i noževi — dodao je Lomo prihvatajući plan za napad starijeg dečaka. — Ratnici Čirikaua moraju biti hrabri ali i veoma vešti. Nije ih mnogo ostalo u ovim krajevima.

Pablito je klimnuo glavom i kratko dodao.

— Udarićemo pred zoru kada belcima kraj vatre popusti pažnja, a dotle ćemo se odmoriti. Konji će nam biti najbolji stražari.

Na to je Lomo legao na kamen još topao od dnevne jare i omotavši krajeve uzdi oko leve šake, odmah zaspao. Za njim je legao i Pablito. Indijanski dečaci, odrasli s opasnostima i nevoljama, uopšte nisu mislili na predstojeći obračun.

Pa ni na smrt koja ih je u tome mogla zateći.

*

Tom Rajli je uspeo da lasom uhvati dva konja izginulih komančerosa koji su se, uprkos snažnoj eksploziji, ipak zadržali u okolini. Sve ostale životinje, uključujući šest konja iz zaprege, bili su mrtvi ili teško ranjeni pa su ljudi morali da ih ustrele. Za to vreme, Majk Savadž i vlasnik »Epitafa« Piter Dikinson uspeli su da u jednu plitku dolinu prenesu izginule ljude. Sada su lopatama koje su skinuli sa kočije zasipali zajedničku grobnicu.

— Od putovanja kočijom nema ništa — vrteo je glavom Rajli pregledavši slomljena oba prva točka. — Kao jedinom preživelom službeniku kompanije »Vels-Fargo«, na prvom mestu mi je dužnost da se pobrinem o putnicima i najvrednijem teretu, a to su srebrne šipke koje prevozimo za račun rudnika »Argentarija« iz Bensona. Predlažem da na jednog konja natovarimo kovčeg sa srebrom i najnužnijim stvarima putnika, dok bi drugu životinju mogle da jašu naše dve putnice. Do stanice za izmenu konja nema više od dve milje.

Savadž je bio veoma zadovoljan odlukama pratioca kola. Žilavi čovek postupio je kako su nalagali propisi kompanije. I pre toga, momak je učinio sve što je mogao. Borio se do poslednjeg metka, dok nije ostao i bez dvocevke i bez kolta. Pa i tada, u kritičnom trenutku, rizikujući vlastiti život, bacio se na Doroti Lembi, putnicu iz njegove kočije, pokušavajući da je svojim telom zaštiti od eksplozije.

Stameni agent »Vels-Farga« je zbog toga samo klimnuo glavom u znak saglasnosti i nastavio da zatrpava grobnicu. Za to vreme, Rajli je proverio kako se oseća ranjena učiteljica.

— Ovo je... ovo je strašno, gospodine — jecala je devojka. — Mene su banditi ranili.

Žilavi čovek taman zausti da je uteši, kada se javi Doti:

— Samo ogrebotina, draga. Mi na Zapadu to ne zovemo ranom. Uostalom, treba misliti na budućnost. Na primer, kako misliš da u toj dugoj suknji uzjašeš konja? — umeša se riđokosa skupljajući razbacane stvari sa krova kočije.

— Kako to mislite — uzvrtela se učiteljica. — Nećete mi još reći da obučem pantalone?

— Baš to — odsekla je Doti. — Ali pošto ovde nama prodavnice odela, moraćeš sestro da rasparaš malo tu suknju. Koliko da uzmogneš opkoračiti konja.

Norma Džons je zabezeknuto gledala čas ženu, čas Rajlija.

— Zaboga... pa neću valjda ostati gola — sva crvena u licu protestovala je učiteljica.

Doti Lembi je samo odmahnula rukom i nonšalantno zadigla suknju s leve strane. Za podvezicom na vitkoj butini sjala se oštrica tankog bodeža kojim je brzo sa strane rasparala odeću od struka do gležnjeva.

— Možda ćeš, draga, promeniti mišljenje kada propešačiš jednu milju — dobacila je odlazeći prema konjima dok su joj krajevi rasparane suknje lepršali oko nogu.

U ranim popodnevnim satima grupa Toma Rajlija je stigla do male stanice za izmenu konja. Upravnik stanice i čovek koji se brinuo o konjima odmah su krenuli sa rezervnim točkovima da bi osposobili kočiju, dok su obe žene i stari novinar ostali da se priberu i odmore. Tom Rajli i Majk Savadž osedlali su sveže konje i koristeći poslednje svetlo, pojahali za banditima.

U Čirikaua planinama započeo je novi lov na ljude.

*

Nebo iznad dubokog Kanjona zvečarki počelo je da bledi kada su dvojica indijanskih dečaka krenula u konačni obračun sa belcima. Ni krici noćnih životinja više nisu narušavali tišinu među stenjem.

— Manitu je svojoj deci odredio baš ovo vreme za napad — promrmlja Pablito proveravajući četiri strele koliko ih je bilo u tobolcu.

Bile su to teške lovačke strele nepodesne za borbu izbliza, ali se dečak uzdao da će odapeti samo jednu, a najviše dve strelice. Čirikaue su odavno naučile da su najopasniji belci koji nisko pašu revolvere, a trojica u kanjonu baš su tako nosili oružje.

Lomo je nakratko privezao mustange tako da su im se glave gotovo dodirivale, a onda se jednim skokom našao na njihovim leđima. Potkolenicama i stopalima oslanjao im se na sapi, dok im je rukama obgrlio vratove. U desnici je držao pušku i u mraku se njegova vitka figura potpuno stapala sa konjima. Čak i izbliza moglo bi se poverovati da dva zalutala mustanga sami idu stazom.

Pablito je zadovoljno klimao glavom, a zatim nestao u mraku. I bez dogovora, oba mlada ratnika znala su šta treba da urade. Prvo je Pablito morao da se prišunja što bliže logoru, a tek onda je dolazio Lomo s konjima.

Zora je sve više osvajala, ali su u dubokom kanjonu još uvek stajale tamne senke i mladi Apač ih je koristio da bi što bliže prišao ljudima kraj ugasle vatre. Pognut, držao se samih stena pažljivo uvlačeći vazduh kroz nosnice. Stao je kao ukopan onog trenutka kada je namirisao konje jer je to bila krajnja tačka do koje je smeo da se približi logoru.

Očekujući da naiđe Lomo s mustanzima, pažljivo je birao metu za svoju prvu strelu. I... pogrešio. Još uvek nedovoljno iskusni ratnik, Pablito se odlučio da prvo gađa stražara koji je držeći pušku preko krila, umorno sedeo kraj ugaraka. Računao je da je to najopasniji protivnik jer su ostala dvojica spavala u senci ispod visoke stene.

Da su umesto njega bili Ćato ili Sokoro izbor bi bio drukčiji. Još za vreme prvog uhođenja trebalo je oceniti najopasnijeg borca među belcima i sada prvo njega gađati. U borbi za život moralo se misliti na svaku sitnicu. A opasni revolveraš Džek Haloran nije predstavljao nikakvu sitnicu.

Vremena za razmišljanje više nije bilo jer je baš tuda naišao Lomo. Ti-

hi topot nepotkovanih indijanskih konja trgnuo je stražara iz dremeža i čovek je hitro kleknuo na desno koleno isturivši cev vinčesterke u pravcu staze odakle su se čuli konjski koraci.

Još uvek, međutim, nije ništa preduzimao jer su konji išli sporim, ravnomernim korakom. Gotovo je odahnuo kada je na dvadesetak koraka udaljenosti primetio da im prilaze smao dva mustanga bez jahača. U pomrčini izgledalo je kao da se guraju na stazi i Čarli Dej, koji se nalazio na straži, gotovo je spustio pušku misleći da se radi o odbeglim konjima ili čak divljim mustanzima.

Ali Džek Haloran nije bio ni približno naivan kao njegov čovek na straži. Još uvek, doduše, nije mrdnuo ispod ćebeta munjevito razmišljajući odakle indijanski konji u ovo doba sami u pustoši. Grozničavo je razmišljao oslanjajući se više na revolveraški instinkt koji ga je stalno upozoravao na opasnost.

A onda mu je sinulo. Indijanski konji nikada ne idu naporedo. Uvek jedan za drugim.Na taj način Indijanci komplikuju tragove i otežavaju ustanovljavanje brojnosti gupe.

— Prevara! — povika odbacujući ćebe i kotrljajući se u levu stranu.

Bio je to signal za početak borbe.

Pablito je držao na nišanu Harija Linkolna i sada je samo otpustio strelu sa tetive luka. Opasno oružje samo je zviznulo kroz vazduh i drugog spavača pogodilo u grudi. Bio je to smrtonosan hitac, ali se čovek , na Pablitovo zaprepašćenje, nekako podigao na noge i oslonio na stenu. Gotovo ne verujući očima, dečak je novu zapetu strelu, namenjenu Haloranu koji je uspeo da se oslobodi ćebeta i potegne kolt sa mesta gde se otkotrljao, ponovo usmerio prema Linkolnu.

U stvari, čovek nije bio ni opasnije ranjen. Vrh odapete strele pogodio ga je u šaku kojom je na grudima stiskao pripremljen revolver, smrskao dva prsta i odbio se od kundaka oružja. Umesto da mu se zabije duboko u pluća, strela je samo kliznula na zemlju.

Ali Hariju Linkolnu nije bilo suđeno da preživi napad Čirikaua ratnika i uživa, u bogatstvu srebrnih šipki otetih u skloništu Komančerosa. Iz onemoćale desnice ispalo mu je oružje i on se, još pomalo bunovan, uspeo da uspravi i osloni o stenu. Tu ga je zadesila smrt od druge strele koju je odapeo Pablito.

Dok je padao probodenih grudi, kao kroz san je začuo brzi stakato hitaca koje je ispalio Haloran, a onda se srozao mrtav na zemlju. Njegova smrt, međutim, omogućila je preostaloj dvojici da se priberu i odupru napadačima.

— Sklanjaj se, Čarli! — povika Haloran pošto je sa nekoliko brzih i preciznih hitaca sravnio sa zemljom indijanske mustange koji su se u samrtničkim mukama bacali nogama i skapavali na kamenitoj stazi.

Sada je proradilo i Lomovo oružje. Ispustivši jezik krik Čirikaua Apača, dečak je odskočio sa oborenih konja i onako u trku, s boka opalio na bližeg protivnika Čarlija Deja. Zrno iz vinčesterke zakačilo je čoveka po strani grudnog koša, slomilo mu nekoliko rebara i uz jeziv zvižduk odbilo se od kamena na kome je do malopre sedeo.

— Pogođen sam, Džek! — prosiktao je padajući u zaklon iza kamena pipajući istovremeno oko sebe za puškom koja mu je ispala iz ruku.

Čvrsti predradnik sa ranča »Lezi B« imao je prečeg posla od razgovora sa ranjenikom. U cilindru revolvera imao je još dva metka i pošto je munjevito pobio konje, glavačke se bacio u novi zakon. Još dok je padao na zemlju primetio je narandžasti plamen iz Lomove puške kojom je pogođen Dej, pa je istog trenutka pripucao prema njemu.

Lomo je bio pogođen drugim zrnom iz Haloranovog oružja ali nije ni pisnuo dok je padao na kamenito tlo. Nekako je uspeo da ponovo uba-

ci metak u cev i sada je zamućenim pogledom tražio neprijatelja.

Haloranov kuršum ga je pogodio visoko u levo rame, iskidao mu mišiće i slomio ključnu kost. Bila je to rana koja bi mnogo tvrđeg borca onesposobila za dalji okršaj. Ali Apači su se borili do poslednjeg daha i dečak je, otimajući se očajnički protiv nesvestice, u sivilu praskozorja tražio pogledom protivnika.

Zapravo, više se oslanjao na instinkt i sluh.

Opasnost, međutim, nije vrebala revolveraša samo odatle. I Pablito, za kojeg ni ranjeni Dej, a ni Džek Haloran, još nisu znali niti ga primetili, pažljivo je osluškivao gotovo nečujno škljocanje dok je revolveraš okretao doboš kolta, izbacivačem gurao ispaljene čaure i u ležišta stavljao nove metke. Dobro je zapamtio mesto odakle je malopre sevnuo kolt i sada je s prstom na obarači vinčesterke, kojom je zamenio odbačeni luk i strele, nišanio u pravcu kamena iza kojeg se krio treći belac.

I dok je Pablito očekivao da se jedini neprijatelj sposoban za borbu pojavi na mušici njegove puške, iskusni revolveraš se poslužio oprobanim, ali često veoma korisnim trikom. Umesto da izviri iz zaklona tražeći protivnika, Haloran je laganom kretnjom bacio ustranu kamen.

Napola obnevideo zbog neke tamne magle koja mu je zastirala vid, Lomo je skrenuo pušku u pravcu stropota i okinuo. Time je samo odao svoj položaj i brzi revolveraš se munjevito pojavio iza stene. Dok je izravnavao cev kolta sa zaklonom koji je samo delimično štitio dečaka, na licu mu se zasjao trijumfalni osmeh.

— Sad si moj, kopile! — zareža zatežući obaraču, kada zagrme sa leve strane.

Džek Haloran je znao da je sve gotovo još pre nego ga je teško zrno pogodilo u grudi. Nekako je uspeo da se održi na nogama i skrene cev oružja prema novom napadaču, a onda je prasnula i Lomova puška.

Pogođen u stomak i u grudi, žilavi čovek je umro gotovo na nogama, s oružjem u ruci i obavijen dimom.

Slično kao mnoge njegove žrtve.

Tihi uzdah sa desne strane naterao je Pablita da se baci na zemlju. Otpuzao je nekoliko koraka napred stežući u ruci dršku krivog apačkog noža, a onda ugledao ranjenog belca koji je pokušavao da rukom pritisne ranu na slabinama i pobegne sa bojišta. Dok je teturao Apač je potrčao i u dva skoka mu se stvorio na leđima.

Pod teretom dečakovog žilavog tela, Čarli Dej se naprosto prostro po zemlji, a u Apačevoj ruci je sevnula strašna oštrica.

Nije, međutim, udario. Nešto mu je u poslednji čas zaustavilo ruku i Pablito samo promrmlja:

— Ima vremena...

Hitrim pokretima je otpasao tanku oputu oko struka i zabacivši čoveku ruke na leđa, vezao mu šake. Dobro namazana životinjskim lojem i usukana između dve daske, oputa je bila čvrsta poput žice i duboko se zasekla u čovekove zglavkove. Zatim mu je izvukao revolver i nož iz opasača i ogledao se razbojištem.

Prvi zraci izlazećeg sunca titrali su po stenama kanjona pa je Pablito primetio preostalu dvojicu belaca. Jedan je umro od njegove strele koja mu je štrčala iz grudi, a drugi ležao izvaljen nauznak izrešetan njihovim puškama.

Ponovo je začuo uzdah. Brzo se okrenuo i ugledao Loma koji je, oslonjen na karabin, pokušavao da se uspravi iza kamena gde je ležao.

— Neka moj brat miruje — brzo će Pablito pritrčavši dečaku da bi ga usturio u sedeći položaj uz stenu. — Treba namestiti kost i zaustaviti krvarenje — dodao je vešto parajući nožem njegovu šarenu košulju.

Rana je bila teška, ali Lomo nije ni pisnuo dok se Pablito bavio oko

nje. Samo su lagani treptaji njegovih očnih kapaka svedočili o teškim bolovima koje je trpeo. Ali sa usana ponositog Čirikaua dečaka nije sišao čak ni uzdah.

Pablito je otrčao do stene i dograbio vreću s brašnom koju su belci nosili na jednom od tovara. Istresao je njen sadržaj, nožem je isekao u trake i stegao ranu donekle zaustavljajući krvarenje. Potom je raspirio vatru i doturio nekoliko grančica, a u žeravicu koja se pojavila ispod pepela gurnuo sečivo noža.

— Moj brat Lomo će izdržati bolove dok mu budem nameštao slomljene kosti i spaljivao ranu — obrati mu se stariji dečak prikupljajući usput razbacano oružje poginulih belaca i njihove stvari.

Istovremeno, pažljivo je osluškivao jutarnje šumove. Iako veoma mlad, Apač je znao da je malopređašnja pucnjava mogla da privuče pažnju neprijatelja koji bi mogli da se nalaze u okolini. Ali nije bilo drugog izlaza. Trebalo je najpre pomoći Lomu, ali se i pripremiti za brzo napuštanje tog prostora.

Zbog toga je dečak hitro osedlao konje belaca i na tovarne životinje počeo da stavlja torbe s namirnicama. Iznenađeno je zastao kada je podigao prvu od dve vreće koje su bile neuobičajeno male, ali veoma teške. Zainteresovano je gurnuo ruku i izvukao jednu metalnu šipku.

— Srebro — prošapta vraćajući hitro šipku u torbu.

Sada se još zabrinutije osvrnuo osluškujući i dalje šumove oko sebe. Srebro je predstavljalo bogatstvo i indijanski dečak je znao da je ono bilo najveća želja i najčešća propast većine belih ljudi. Ova trojica su, nema sumnje, oteli srebro od Komančerosa.

Ali odakle njima srebrne šipke? Zar se meksički banditi bave rudarstvom i topljenjem srebra? — s gorčinom je pomislio na ubice njihovih žena, dece, staraca, usamljenih ili ranjenih ratnika.

Ponajpre, Komančerosi su ga nekome ukrali i zbog toga će za njima biti pokrenuta potera. A, srebro se sada nalazilo u njihovim rukama. Zbog tog prokletog metala belci će, bez obzira na opasnosti, pojuriti u njihova brda i pri tome će ponovo poteći krv njegovih saplemenika. Pablito je osećao nevolje, ali im se nije umeo suprotstaviti.

Sada je, međutim, trebalo osposobiti ranjenika za brzi transport. Pablito je prišao vatri i izvukao užarenu oštricu. Mahnuo je njcme nekoliko puta kroz vazduh da bi čelik dobio plavičasti odsjaj što je značilo da će rana biti samo spaljena a da pri tome neće nastupiti teške posledice niti će ranjenik ostati nesposoban za borbu i život u pustinji.

Polakc je prišao i skinuo mu zavoj. Rana je odmah prokrvarila i Pablito je, napola krvave zavoje, gurnuo Lomu među zube. Čvrsto stisnute dečakove vilice kazivale su mu da mladi ratnik neće ni pisnuti zbog bolova, pa je, odmerivši položaj rane, konačno pritisnuo užareno sečivo.

Samo jedan drhtaj potresao je Lomovo žilavo telo i Pablito je sa olakšanjem primetio da se dečak onesvestio. Koristeći to njegovo stanje, odmah je stegao kolenima ranjenikovu nadlakticu istovremeno mu trgnuvši rukama vrat tako da je slomljena ključnjača došla na svoje mesto.

Položivši dečaka na lađa, otrčao je do njihovih izginulih konja i sa jednog sedla odsekao spoljašnje kožne lampase. Pričvrstivši ih oko Lomovog ramena, uvezao ih je zavojima iscepanim od vreće za brašno, a onda sve pritegao sa dva opasača izginulih belaca. Na kraju je treći opasač obesio oko njegovog vrata i u tako napravljeni uprtač ugurao mu ruku.

Tog trenutka nešto je šušnulo i Pablito se kao vuk otkotrljao na zemlju grabeći usput kundak vinčesterke. Bio je spreman za borbu.

— Zar će moj mlađi brat pucati na poglavicu Ćata? — začu se glas opasnog Apača koji se pojavi iz šipražja dok je Sokoro dolazio sa suprotne strane logora.

Dečak se sa olakšanjem podigao iz zaklona i skromno stao po strani dok su dvojica starijih ratnika razgledali mesto okršaja.

Kleknuvši pored Loma, Ćato je samo klimnuo glavom. Posao oko rane bi je odlično obavljen i dečak se baš budio iz nesvesti.

— Vidim trojicu oborenih belaca — tiho se obratio poglavica. — Moja braća su se pokazali kao hrabri i vešti borci. Ćato veruje da će počiniti još mnoga junačka dela.

Bilo je to izuzetno priznanje. Strašni apački poglavica je njime iskazao posebnu čast dečacima koji su tek kretali ratničkom stazom. Pri tome se nije ni osvrnuo na Lomovu ranu. Smrt ili ranjavanje, glad, trpljenje žeđi ili bilo koje druge teškoće, bili su sastavni delovi ratničkog života i ko nije bio spreman da ih podnosi nije ni mogao biti svrstan među borce.

Oba stara ratnika su se sada okrenuli vezanom zarobljeniku, a potom i značajnom plenu. Pregledavši zavežljaje već natovarene na samare, Ćato se upitno okrenu Pablitu.

— Trojica belaca su oteli srebrne šipke Komančerosima a oni ljudima koji kopaju zemlju u dubokim jamama i hodnicima — odmah se javi mladi ratnik. — Sada će za njima krenuti potera i moja braća moraju voditi računa kako da ih u tome sprečimo. Inače će mnogim Apačima zapretiti velika opasnost.

Ćato je klimnuo glavom. Iskusni čovek je znao da je na njemu da odmah donese odluku o merama koje njih četvorica moraju preduzeti da bi se izbegla najavljena opasnost.

— Moj brat Sokoro će uzeti tovarnog konja sa namirnicama i pobrinuti se da smesti ranjenika u neko udaljeno sklonište. Pablito će krenuti sa mnom. Mi ćemo skrenuti poteru iz naših planina i vratiti belcima srebro. O tome će nam nešto reći ranjeni beli čovek.

Na to je Pablito odmah prišao Čarliju Deju.

— Neka nam beli čovek kaže čije je srebro? — zapita Deja dok mu se u drugoj ruci našao krivi nož za skalpiranje.

Haloranov revolveraš je bio tek napola živ. Izgubio je mnogo krvi, a slomljena rebra su mu ozledila pluća. Jeva je disao dok mu je krvava pena izbijala na usnama.

— Iz Bensona... Rudnik »Argentarija« — mrmljao je.

— Odakle onda u Čirikaua planinama? — ponovo zapita dečak.

Čarli Dej doduše nije razumeo šta su malopre Indijanci međusobno govorili, ali se plašio da kaže kako su ga oteli Komančerosima i umesto na zapad prema Bensonu, krenuli sa srebrom za Teksas.

— Neka belac odmah odgovori — zareža dečak i udari ga drškom noža u ranjena rebra.

Za Deja je to bilo veoma bolno pa je gotovo urliknuo:

— Poštanska kola... za Bovi! Odatle smo ga uzeli...

To su ujedno bile i poslednje reči nesrećnog čoveka i on se, uprkos tome što ga je Pablito držao za levo rame, srozao na zemlju. Minut kasnije bio je mrtav.

Za to vreme Sokoro je pomogao Lomu da uzjaše i sada su polako napuštali mesto okršaja pazeći da se kreću stenovitim krajem ne ostavljajući tragove za sobom.

Ćato je, međutim, učinio obratno. Umesto da sakrije leševe izginulih belaca i indijanskih konja, samo je pokretom glave pozvao Pablita koji je uzjahao i za sobom poveo tovarno kljuse. Za razliku od Sokora kao da su baš birali mekšu podlogu i terali konje uz žbunove meskite lomeći grančice i lišće. I slepac bi mogao da prati njihove tragove.

Na taj način su nastojali da eventualnu poteru odvuku od pravca

gde je otišao Sokoro sa ranjenikom i navedu je za sobom kako bi njenim članovima u pogodnom trenutku prepustili srebro. Znali su da je belcima bilo najvažnije da se dočepaju bele kovine. Indijanski skalpovi su ih mnogo manje interesovali.

*

Popodne je uveliko ovladavalo kada su se trojica Komančerosa približili skrovištu gde su ostavili srebro i devojke. Prašnjavih odela, prepuni ogrebotina od eksplozije dinamitne patrone koju je iz kočije bacila neka žena i sa umornim konjima koji su jedva vukli noge, prilazili su pećini.

— Nešto mi se ovde ne dopada — promrmlja Žoao Horhe, glavni pistolero Santjagove grupe. — Vidim previše tragova.

Sva trojica su naglo zauzdali životinje i osvrnuli se duž kamenite staze. Dok je snažni Manuel Saragosa sa grudnim košem na kojem bi mu mogao da pozavidi i medved, mrzovoljno gledao ispod kuštravih obrva, oprezni Ortis je zabrinuto klimao glavom.

— U pravu si, amigo. Ovuda je, gore dole, prošlo isuviše sveta.

— A ni Huan se ne javlja — ponovo je upozoravao Horhe skidajući pređicu sa okidača kolta.

Santjagao je već sjahao delimično se zaklanjajući iza umornog konja i dalje oštro osmatrajući okolinu, stazu i ulaz u pećinu koji se nalazio pedesetak koraka naviše. Sve je bilo tiho. Možda isuviše tiho da kod opreznih bandita ne bi izazvalo sumnju i upozorilo ih na neku skrivenu opasnost.

— Karaho! — psovao je kroz zube alkalde Komančerosa. — Trebalo bi...

— Ja ću — začu se duboki glas snažnog Saragose. — Vi me samo pokrivajte.

Mamuznuvši umornog sivca, orijaš je krenuo uzbrdo položivši preko krila zapeti karabin kalibra 30-30. Zverao je sitnim očima oko sebe, ali je i dalje napredovao bez zadržavanja. Bio je jedan od najstarijih Santjagovih bandita i u njega se, bez obzira na neveliku pamet, uvek moglo pouzdati. Kao, uostalom i sada.

Dojahavši do ulaza kliznuo je sa sedla i nestao u pećini. Domalo, pojavio se i mahnuo im rukom

— Ovde je sve krenulo naopako, alkalde — vikao im je dok su se peli prema pećini. — Huan je umro nataknut na Markesov tronožac, a cure su nestale kao i srebrne šipke i naše zalihe. Za nas je ovo crni, dan, alkalde.

Santjago i Žoao Horhe su se ubrzo i sami uverili u ispravnost njegovih reči. Jedini stražar bio je mrtav, a sve ostalo opljačkano i razneseno. Nestali su tovarni konji, zalihe hrane, srebro.

— Madre Marija! — siktao je Ortis posmatrajući Moralesov leš. — Devojke su ga izubijale pa je, izgleda, sam naleteo na tronožac. Razapeću te veštice čim ih uhvatim...

— Ukoliko to dozvole trojica gringosa sa kojima su naše cure otišle — dodade mršavi Žoao posmatrajući otiske čizama u prašini pećine. — Kod njih je i naše srebro.

I Santjago je sada bolje zagledao tragove potvrdno klimajući glavom dok je Saragosa mrzovoljno prevrtao neke krpe u uglu pećine.

— Ni kapi tekile — mrmljao je. — Ta prokleta Lupe...

Santjago Ortis je shvatio da je sve propalo i da bi trebalo da se što hitnije izgube odavde. Dvanaest njegovih ljudi je poginulo i sada je bilo najbolje da što pre nestanu preko Rio Grande. U Meksiku će obnoviti grupu i početi iz početka. To je iskusnom banditu bilo jasno i zato je, skrivajući srdžbu, krenuo prema izlazu.

— Adelante, kompanjeros! — zapovedio je preostaloj dvojici da

pođu za njim. — Ovde više nemamo šta da tražimo.

Vižljavi pistolero odmah je poslušao, ali se Saragosa dvoumio. Bio je umoran, a ni konj mu nije bio u boljem stanju. Ovde u pećini su mogli da se dobro odmore. Na konjima koji su se jedva držali na nogama nisu imali mnogo šansi da stignu te gringose što su im pokupili srebro. Još uvek je mrzovoljno stajao, kada se začuo oštri Santjagov poklik:

— Adelante ombre — terao ga je da već jednom krene. — Zar misliš da ćemo ih stići vrteći se ovde po pećini?

Mrzovoljni snagator nije protestovao. Polako je prišao sivcu i poveo ga niz strminu. Santjago i Horhe su već zamicali za prvu krivinu.

*

U punom galopu Majk Savadž i Tom Rajli su izbili na stazu kada su se, stotinjak koraka dalje, na ulazu u pećinu pojavila trojica bandita.

— Dole s konja! — upozorio je Toma sjahavši sa sedla i skrećući zadihanu životinju iza obližnjeg grma. — Eno preostalih Komančerosa.

Rejli je bez reči nestao iza oveće stene i odmah privezao konja za neku izbočinu. Sa dvocevkom u ruci zaobišao je gromadu i našao se pored Savadža. Za kratko vreme koliko su bili na putu i sada u poteri za banditima, veoma mu se svideo taj ozbiljni i ćutljivi putnik koji je pokazao veliku umešnost u proteklim tragičnim događajima. Zajedno sa pustolovkom koja je bacila dinamit, spasio je pošiljku srebra i preostale putnike od Komančerosa, a sada se upustio u poteru iako mu to nije bila dužnost. Kao putnik »Vels-Farga« mogao je da ostane u stanici za izmenu konja prepuštajući poteru za banditima službenicima kompanije.

Ali, eto, uradio je drukčije i sada je prvi primetio Santjaga i njegovu dvojicu ljudi.

— Halo, Tome — obratio mu se čim ga je ugledao kako dolazi iza stene. — Ja odoh malo naniže a ti ih odatle zaskoči s leđa. — Pohvataćemo ih kao zečeve.

Rajli Duga Puška je samo klimnuo glavom zapinjući okidače teške »parkerice«, a čvrsti čovek se, držeći se zaklona duž staze, hitro spustio naniže. Izgledalo je da će Komančerosi upasti u unakrsnu vatru i da će morati da se predaju bez otpora.

Ali dogodilo se drukčije.

Majk je skriven iza nekog grma sačekao da naiđu Santjago i Horhe i, umesto da ih jednostavno izreše-ta, ispalio hitac uvis.

— Stoj. Predajte se! — povika pomoloviši se sa zadimljenim dugocevim »bantlajn« revolverom u ruci dok su banditi bili zabavljeni smirivanjem konja uplašenih hicem iz njegovog oružja.

Dosad je sve išlo glatko, ali se situacija izmenila zahvaljujući Manuelovom zakašnjenju prilikom polaska iz pećine. Snažni bandit je zaostao desetak koraka i baš se nalazio pred krivinom gde je staza skretala oko stene iza koje se krio Rajli, kada je prasnuo hitac i neki snažan glas povikao da se predaju.

Iskusni komančero odmah je shvatio da su upali u zasedu pa je, koristeći priliku da ga napadači nisu mogli primetiti, jednom rukom zgrabio revolver, a drugom cimnuo uzde skrećući konja sa staze.

— Ni koraka, senjor! — začu se glas sa leve strane pa je istog časa okrenuo cev kolta i zapucao prema steni gde je ugledao senku nekog čoveka.

Bilo je to, međutim, sve što je mogao da učini Santjagov snagator. Pucajući bez nišanjenja, on je samo izrešetao stenu poviše Rajlijeve glave, a onda je iz leve cevi njegove sačmare suknuo dim i narandžasti plamen. Snop krupnih dramlija zahvatio je ogromnog bandita i kao lutku od slame oduvao ga sa sedla. Nekoliko kuglica sačme pogodili su

konja u trbuh i životinja se, uz bolno njištanje, srušila zdrobivši pod sobom oborenog bandita.

Rajli nije imao vremena da preklopi pušku i pripuni ispaljenu cev jer je u međuvremenu zapraštalo na stazi ispred njega.

Pucnjavu je, u stvari, započeo pistolero Zoao Horhe.

Čim je ugledao čoveka koji im je preprečio put niz stazu, shvatio je da je ovo kraj Santjagove bande i da je došao čas kada se mora spasavati vlastita koža. Zbog toga je, trgnuvši telo u desnu stranu, hitro povukao kolt i donekle zaštićen Santjagom i njegovim konjem, zapucao prema stamenom čoveku prosedih zalizaka.

Već prvo zrno je pogodilo Savadža u bok i snažan bol mu je za trenutak paralizovao celo telo. Ranjena noga mu je klecnula, pa se on stropoštao na kolena. To ga je i spasilo od Horheovih novih kuršuma koji su mu prozujali iznad glave.

Ali sada je i iz njegovog dugocevog »bantlajna« sevnuo plamen i Santjago Ortis je dobio pun pogodak u grudi. Snažni alkalde jedva se dočepao kundaka kolta, kada ga je nešto teško pogodilo u grudi. Snaga ga je naglo napuštala i neka čudna težina mu je vukla šaku nadole ne dozvoljavajući da dokraja izvuče kolt iz futrole.

— Zar je ovo smrt? — pomisli rušeći se s konja koji se kao besan bacakao na stazi.

Kroz oblak barutnog dima i neku crvenu koprenu koja mu je mutila pogled, Savadž je primetio žilavog pistolera kako do krvi zabada oštre mamuze u bok konja pokušavajući da ga skrene i nestane u šipražju. Krajnjom snagom izravnao je cev teškog oružja sa banditovim leđima i povukao obaraču.

Pucanj gotovo da i nije čuo dok se rušio na kamenito tlo, a iz ruke mu, zbog povratnog dejstva posle ispaljenog metka, ispade oružje.

Sada se odozgo na stazi u punom trku pojavio Tom Rajli. Već je podizao dvocevku prema beguncu, kada je prasnuo Majkov poslednji hitac i čovek se svalio sa sedla dok mu je životinja, trbuha izranjavljenog ostrugama, jurnula i nestala u retkom žbunju meskite.

Jednim pogledom uverio se da čovek leži ranjen i u nesvesti, pa je pohitao prema Savadžu koji je, oslonjen na šake i kolena, teškom mukom uspevao da se ne svali na zemlju. Desnica mu je još uvek stezala kundak dugocevog oružja, a onda se nekako napola uspravio i procedio:

— Pa... Tome, izgleda da još neću u Večna lovišta.

Žilavi pratilac poštanske kočije prihvati ga i strgnu maramu sa vrata.

— Naravno da nećeš, Majk — tešio ga je dok mu je izvlačio košulju iza opasača.

Rana je bila dosta teška. Ispaljen iz neposredne blizine, Horheov kuršum mu je probio levu slabinu i odmah poviše karlične kosti izleteo na leđima. Mišići su bili pokidani pa je Savadž ozbiljno krvario i Tom mu je odmah stavio na ranu previjenu maramu, a onda mu povukao opasač naviše i stegnuo pređicu. Time je krvarenje bilo zaustavljeno, ali je žilavi čovek znao da to neće biti i kraj Majkovog jahanja.

Već na prvi pogled je primetio da banditi nemaju torbe sa srebrnim šipkama i da će dalja potraga za njima biti neminovna.

— Ako je neki od bandita preživeo, pritegni ga Tome — prenuo ga je iz misli tihi Savadžov glas. — Mora reći gde je srebro...

Žilavi momak samo klimnu glavom oslonivši ranjenika leđima na obližnji kamen. Domalo, dovukao je onesvešćenog Horhea i polio ga vodom iz čuture koju je doneo sa sedla Mjakovog konja.

— Onda, ombre — drmao je pistolera koji je počeo da daje znake ži-

vota — hoćeš li reći gde je opljačkano srebro?

Žoao Horhe ga je ošinuo mutnim pogledom, a onda su mu se oči ukočile primetivši kako žilavi vozar izvlači nož iz sare desne čizme. Blistava, petnaest centimetara duga, oštrica sevnula mu je pred očima a onda se spustila prema njegovom tankom vratu.

— Gde je srebro, dođavola? — siktao je Rajli zagrebavši vrhom noža kožu na pistolerovom vratu. — Govori ili ću te, bogami, zaklati!

— Ne znam... odneli su ga trojica gringosa...

Tom je stisnuo zube i gurnuo oštricu u banditov vrat. Koža je prsla i iz rane se pojavio tanak mlaz krvi. Bilo je potrebno da žilavom čoveku kome su oči sevale ubilačkom mržnjom, samo zadrhti ruka pa da zaista zakolje Santjagovog pistolera.

— Polako, Tome — opomenu ga Savadž oslanjajući se na levi lakat. — Mrtvi ne govore...

— Skloni... skloni nož! — gotovo je vrištao Horhe pokušavajući da ga uhvati za ruku.

Meksikanac, u stvari, i nije bio teško ranjen. Majkov nesigurno opaljeni kuršum samo ga je dokačio po pognutim leđima, očešao lopaticu i zviznuo mu iznad glave. Onesvestio se pošto je odleteo sa sedla i tresnuo glavom o zemlju.

Tom ga je streljao zlim pogledom neodlučan da li da povuče oštricu ili je još dublje zarine u Komančerovo grlo. Bio je besan zbog nevolje koje su banditi naneli kompaniji, zbog smrti dobrog vozara Musa Maloja, stradanja putnika i pljačke kočije.

Ipak, savladao se i odmakao nož, ali je grubo trgnuo bandita naviše cepajući mu košulju na grudima.

— Govori, pseto! — siktao mu je u lice. — Gde ste sakrili srebrne šipke?

Komančero ga je gledao izbezumljenim očima.

— Bile su... Bogorodice mi od Gvadalupe — kleo se, — u pećini. Odneli su ih trojica gringosa. Evo... evo ima tragova i na stazi — mucao je pokušavajući da ga uveri.— I četiri cure su pobegle s njima...

Tom je na čas pogledao Savadža i u njegovim očima pročitao uverenje da čovek govori istinu.

— A gde su sada? — nešto mirnijim glasom ga je upitao.

Žoao Horhe je već poverovao da ga taj strašni čovek ipak neće ubiti, kada je pretrnuo zbog novog pitanja.

— Ja... verujte, ne znam gde su ti ljudi. Ne znam ni ko su. Kada smo videli da u skrovištu nema srebra, razgledali smo malo tragove i po njima ocenili da su ga otela trojica Amerikanaca. Zbog toga smo krenuli stazom za njima i naleteli na vas...

Tom Rajli je znao da više ništa neće čuti od bandita i samo ga je grubo gurnuo na zemlju. Bez reči je otišao po svoga konja, a zatim doveo iza žbunja i Savadžovu životinju.

— Možeš li, amigo? — zapita stamenog čoveka pomažući mu da se uspne u sedlo. — Sve mi nešto govori da ćemo tu trojicu srebroljubaca još noćas stići. Pa... ukoliko bi malo stisnuo zube...

Majk je samo prikupio uzde dok se drugom rukom prihvatio za ranu.

— Idemo, Tome — procedi poteravši konja nizbrdicom.

S dvocevkom u ruci koju je pokupio sa zemlje, Rajli je krenuo prema sedlu i baš stavljao nogu u uzengiju, kada ga je niki instinkt naterao da hitro okrene glavu.

Žoao Horhe je odnekud izvukao skrivenu derindžer i podmuklo se cereći, nišanio u njegova široka leđa.

Tom je već zabacivao desnu nogu iznad sedla kada je ugledao usta cevi kako se dižu prema njemu. Bez razmišljanja, bacio se na drugu stranu i padajući s konja pljusnuo

životinju po sapima. Dok je konj jurnuo napred, čvrsti pratilac poštanskih kola munjevito je zategao okidače sačmare.

Prvi pistolerov kuršum zviznuo je iznad praznog sedla kada je Tom izravnao cevi puške prema njemu, ali je Žoao Horhe pokušao da se još uvek bori. Hitro je nanišanio naniže uzdajući se da će još uspeti da žilavog momka pogodi pre nego što njemu pođe za rukom da nanišani nezgrapnom puškom, ali je već zagrmelo iz desne cevi Rajlijeve sačmare.

Napola raskomadan punim snopom dramlija, poslednji Komančero se opružio na kamenitoj stazi u Čirikaua planinama. Skupocena odeća izvezena srebrnim vezom bila mu je izrešetana i okrvavljena na prsima. Tako je umro Santjagov pistolero Žoao Horhe.

Šaka ljudi koja je putovala na »Vels-Faragvoj« liniji od Bensona do Bovija uništila je zloglasnu grupu meksičkih Komančerosa.

*

Tri grupe od po dvojice jahača kretale su se oprezno Čirikaua planinama.

Sokoro je polako gonio konje vodeći za uzdu Lomovu životinju. Pri tome nisu podizali nimalo prašine koja bi mogla da oda njihov pravac kretanja, a i ranjeniku, vezanom za sedlo i vrat konja, bilo je lakše putovati.

Sredovečni Čirikaua Apač krenuo je prema jugozapadu. U neposrednoj blizini Rio Grandea bilo je bezbroj uskih klanaca i skrivenih pećina gde bi ranjenik mogao da se smesti za duže vreme dok mu povreda ne zaceli, reka je garantovala dovoljno vode za piće, a oko pojila se okupljala brojna divljač pa nije trebalo strahovati da će lov biti slab i da će morati da gladuju.

Predveče, Sokoro je zaustavio konje i prišao ranjeniku.

— Moj mladi brat Lomo je dobro podneo jahanje — obrati mu se razvezujući konopce kojim ga je privezao za sedlo. — Sada ću ga smestiti u zaklon dok ne zaturim tragove.

Dečaka je već tresla groznica i čelo mu je bilo orošeno znojem. Trpeo je paklene bolove, ali nije izustio ni reči protesta protiv dugog jahanja. Sokoro je bio iskusan i cenjen ratnik. Ako je smatrao da su morali toliko vremena da putuju bez odmora, onda nije bilo njegovo da mu protuslovi. Lomo je dobro znao da bi iskusni borac žrtvovao i svoj život samo da ga spase. Bila je to sveta obaveza svakog ratnika.

Dežmekasti čovek, sav sazdan od kostiju i mišića, kao od šale prihvati krhko dečakovo telo i, pažljivo birajući stenoviti teren, odnese ga u obližnju guduru. Smestivši ga u sedeći položaj zadovoljno je klimnuo glavom.

— Brzo se vraćam — obavesti ga stavljajući mu u ruku jedan od otetih revolvera. — Lomo će sačekati svog brata Sokora dok ne zaturi tragove.

Dečak ga je samo gledao svojim kao noć tamnim očima. Stari ratnik je činio sve da bi sakrio njihov pravac kretanja ka novom prebivalištu i omogućio mu uspešno ozdravljenje.

Istovremeno, i učio je od njega. U pustoši prepunoj opasnosti, surova škola indijanskog ratovanja nikada nije prestajala.

Istim putem Sokoro se vratio na stazu i sa jednog kamena uzjahao konja, a onda poveo i Lomovog mustanga. Sada je jahao dozvoljavajući da konji povremeno i ostave nešto tragova. Dospevši do nešto bogatijeg grma meskite, zaustavio je životinje i jedno vreme se muvao oko njih. Namerno je bacio na zemlju komad okrvavljenog zavoja, polomio nekoliko grančica kao da su grm brstili konji, a onda odsekao dve motke i zavezao ih za dečakovo kljuse. Spojivši ih ćebetom, dobio je indijanska nosila za transport ra-

njenika a onda je na ćebe stavio oveći kamen i uvezao ga konopcima. Oslonjena prednjim delom na konja, a stražnjim na zemlju, opterećena kamenom, nosila su ostavljala trag kao da se na njima vuče ranjenik.

Sokoro je zadovoljno klimnuo glavom i poterao životinje. Povremeno bi sjahivao i komadom ćebeta delimično brisao tragove što bi kod eventualnih progonitelja trebalo da stvori utisak da se radi o neveštim ljudima koji stalno idu prema jugozapadu.

Posle dve milje, Sokoro je izbio na kosu kamenitu liticu i odmah skrenuo konje. Sada više nije bilo tragova, ali je on ipak išao njome bar stotinak koraka, a onda počeo da se vraća.

Strogo vodeći računa da se kreće samo krševitim terenom, ubrzo se našao u blizini mladićevog privremenog smeštaja.

— Dolazi Sokoro — javi mu se kada je čuo zapinjanje revolverskog okidača, a onda savi oko stene i ugleda Loma sa revolverom u ruci.

— Moj mladi brat bi skupo prodao svoj život — tiho je rekao sjahavši s konja. — Ali Sokoro misli da će to biti mnogo kasnije.

Bez reči, dečak je vratio okidač oružja u ležište, a stari ratnik se dao u potragu za travama koje su u škrtim bokorima rasle oko stenja.

Žvaćući nekoliko vlati polako je odvijao zavoj ispod kojeg se ukazala sprženа rana čije su ivice bile okružene crvenilom.

Na Sokorovom licu se nije pomakla nijedna crta iako mu se povreda nimalo nije dopadala. Iz bisaga je izvadio komad čiste vreće za brašno i na njega ispljunuo sažvakanu travu. Stavivši melem na ranu, nije je više pritezao zavojima nego na krpu izlio nekoliko kapi vode.

Potom je napojio mladića iz čuture koju su takođe oteli trojici belaca, okvasio mu čelo i prekrio ga ćebetom.

— Sada će Lomo neko vreme da se odmara, a oko ponoći krenućemo dalje. Za to vreme Sokoro će bdeti...

Dečak je samo sklopio oči. Iskusni ratnik je preduzeo sve što je mogao i zbog toga se više nije brinuo. Ako veliki Manitu bude želeo, preboleće ranu. Ukoliko umre, duša će mu otici u Večna lovišta. Jer, bio je ratnik i učinio je hrabra dela o čemu su svedočili skalpovi za njegovim opasačem.

*

Ćato je rešio da srebrne šipke donese pred stanicu za izmenu konja koja se nalazila u blizini Čirikaua prolaza. Zbog toga je ravno krenuo na sever dok je Pablito jahao za njim vodeći tovarnog konja.

Ni oni nisu zaturali tragove. Ukoliko su belci tragali za srebrom, trebalo ih je navesti da krenu za njima. Nikako za Sokorom i ranjenim dečakom.

Bilo je gotovo podne kada su, zaklonjeni stenjem i nevelikim žbunovima, ugledali nisku zgradu stanice i korala u kojima su pasli konji. Sjahali su i privezali konje u hladovinu.

— Beli ljudi nikako da nauče da prave malu vatru — pokaza Ćato na dimnjak iz kojeg se izvijao tanak pramen dima skrivajući se iza žbuna meskite.

Pablito je takođe ispuzao na osmatračnicu i pažljivo prebirao pogledom okolinu zgrade. Kod pojila za konje ugledao je neko kretanje i odmah obavestio poglavicu.

— Uf... dve žene peru rublje. Dosad su samo beli ratnici živeli u kući.

Džinovsko telo opasnog poglavice Apača samo se malo pomerilo dok je zagledao stražnji deo stanice. Odmah je otkrio napola slupana poštanska kola, a kada su se iza šupe pojavila trojica ljudi noseći rudu odeljanu od tankog borovog stabla, sve mu je bilo jasno.

— Komančerosi su negde napali kočiju ali su izgleda bili odbijeni jer su beli ljudi uspeli da dovezu napola uništena kola — obrati se dečaku pokazujući očima na stražnji deo stanične zgrade. — One dve žene su sigurno putovale kolima i preživele okršaj.

Dečak je skromno ćutao prepuštajući poglavici da procenjuje situaciju i donosi odluke. Ali spremao se za akciju. Srebrne šipke su doneli dovde i sada je bilo potrebno da ih nekako i predaju belcima. Ćato će, razmišljao je dečak, najpre poslati njega sa tovarnim konjem, a sam pripaziti sa ovog mesta na razvoj događaja.

Zbog toga je kliznuo iz zaklona doturivši svoju vinčesterku poglavici nadohvat ruke, a zatim odvezao konja i tovarnu životinju. Ćutke je čekao da poglavica izda zapovest za polazak.

Razgledavši još jednom okolinu, Ćato samo klimnu glavom a mladić se vinu u sedlo. Poveo je konje nešto unazad, a onda, izabravši pogodnu vododerinu, stuštio se u dolinu gde se nalazila stanica.

Već se nalazio na jedva trista koraka do zgrade, a belci, zabavljeni poslom oko kola, još ga nisu primećivali. Doduše, žene kod pojila su ga primetile i uplašeno kriknule, ali je Pablito morao da privuče i pažnju belih ratnika. Inače bi zadatak bio samo polovično obavljen.

Kriknuvši otegnuti bojni poklič Čirikaua Apača, dečak ispusti uzdu tovarne životinje koja je nastavila da galopira prema zgradi dok je on postepeno skretao svoje kljuse u levu stranu.

Ljudi kraj kola čuli su poklič i odmah se rastrčali grabeći oružje, dok su žene trčale prema kući ostavljajući napola oprano rublje kod korita s vodom.

Ali sada se uzjogunio tovarni konj. Umesto da nastavi prema zgradi i koralima gde su se nalazile brojne životinje, on je prvo zastao, a onda počeo da se vraća. Bila je glupa situacija koju su Indijanci najmanje želeli. Umesto da sr[illegible]e šipke dospeju do belih ljudi, s[illegible]h je uplašena životinja vraćala njima.

Pametni dečak se i sada brzo snašao. Škripnuvši zubima od muke, dohvatio je dršku tomahavka i zavitlao ga prema zapenjenom konju. Strašna sekira pogodi životinju posred čela i ona se spotače i u oblaku prašine svali na zemlju.

Uto su zapraštale puške od stanične zgrade i kuršumi opasno zviznuli pored Pablita. Više nije imalo šta da se uradi i dečak potera konja u galop. Povijen po vratu, podbadao ga je u još bešnji trk i uskoro se našao izvan puškometa.

I opet je došla do izražaja njegova snalažljivost i mudro rasuđivanje. Umesto prema vododerini, kojom se spustio, sada je bežao direktno na jug dajući mogućnost Ćatu da se neprimećen izvuče iz okršaja.

Vrlo brzo, njegov manevar se pokazao veoma korisnim. Čim je primetio da je dečak ubio konja i belcima prepustio vreće sa srebrom, poglavica Apača dograbi uzde konja i držeći u desnici dve vinčesterke, pognut se povuče sa osmatračnice. Zaklonjen visokim stenama skretao je polako na jug i pojahao konja kada ga ljudi od kuće više nisu mogli da primete.

Taman je zamicao za stenovite gromade koje su okruživale ulaz u dolini gde je već projurio Pablito, kada su se na njihovoj osmatračnici pojavila dvojica belaca.

*

Bili su to Majk Savadž i Tom Rajli.

Napredujući tragovima trojice belaca koji su Komančerosima oteli srebro, uveče su izbili na mesto pogibije Džeka Halorana i njegovih revolveraša.

U prvi mah bilo im je mnogo toga nerazumljivo, ali su ubrzo počeli da odgonetaju razvoj događaja.

Primetivši pobijene mustange i dve strele, Majk Savadž je tiho rekao:

— Napali su ih Apači, ali je čudnovato i da su ih ostavili sa skalpovima na glavama. Po svemu sudeći, imali su vremena da ih osakate pa ipak to nisu uradili. Kao da su želeli da namerno istaknu taj neuobičajeni postupak.

Tom Rajli je ćutke skupljao kamenje kojim su nameravali da zatrpaju leševe. Zagledavši ih malo bolje, uzbuđeno je uzviknuo:

— Pa ovo su, Majk, ljudi iz Bensona. Sva trojica su jahali za ranč »Lezi B« onog ludog Lerda Bruneta što stalno hoda u visokim i krutim čizmama i čakširama čudnog kroja opšivenim kožom. Ovaj visoki je Džek Haloran, a ostala dvojica su revolveraši koje je gazda »Guzica i čizme« držao na posebnom platnom spisku. Bogamu.. . . šta će oni ovde?

Agent »Vels-Farga« se prenuo iz misli i hitro prišao leševima.

— Ne reče li onaj pistolero da su im trojica belaca oteli srebro u pećini? — mrmljao je dok ga je Rajli začuđeno posmatrao.

— To su. . . onda, bila ova trojica — mucao je žilavi čovek polako povezujući događaje u logičnu celinu. — Ali. . . zašto bi oni jahali tolike milje da bi Komančerosima otimali srebro koje je pripadalo vlasniku »Argentarije« Baksteru Grejsu? — pitao se i dalje Rajli. — Ljudi sa »Lezi B« ranča baš nisu bili u najboljim odnosima sa rudarima. . .

Iskusni agent kompanije »Vels-Fargo« je već sve znao. Ipak, još je proveravao svoju sumnju:

— Znači, taj rančer, ovaj . . . »Guzica i čizme« bio je u zavadi sa tim Grejsom?

Rajli je samo odmahnuo rukama.

— Još pitaš! Glupi Lerd Brunet, koji je umislio da je nemački baron samo zbog toga što su mu preci bili iz te zemlje, dobro se prešao kada je Baksteru prodao brdoviti i neplodni deo ranča. Pobesneo je kada je saznao da je odatle poteklo srebro. Čak je pokušao da Grejsa natera da mu vrati prodato zemljište, ali ga je vlasnik »Argentarije« ismejao i najurio. Nekako od tada su ova trojica i počela da jašu za »Lezi B«.

— Tada je sve jasno, čoveče — zareža Majk. — Komančerosi su bili u dogovoru sa Lerdom Brunetom, inače njegovi revolveraši ne bi znali gde im je sklonište. Ali nisu oni imali na umu samo interese »Lezi B« ranča i njegovog blesavog vlasnika. Kad su se dočepali srebra, nisu krenuli natrag u Benson nego pokušali da šmugnu u Teksas. Taj nesuđeni baron je badava angažovao meksičke bandite da pljačkaju šipke iz »Argentarije« i tako osiromaše rudnik čiji bi vlasnik kad-tad morao da ga njemu prepusti. Tog Grejsa je pljačkao Brunet, a njega vlastiti ljudi. Nema šta, veoma zgodno. Samo da pri tome nisu stradali putnici naše kompanije. . .

— Kako, naše . . . zar i ti radiš za »Vels-Fargo«? — dočeka Rajli kome mnogi postupci Majka Savadža odavno nisu bili jasni.

Stameni čovek je uzdahnuo i provukao prstima kroz progrušanu kosu. Sve je bilo rešeno i njegova tajna misija više nije imala smisla. Zbog toga je kratko rekao:

— U pravu si, Tome. Gospođica Doti Lembi i ja radimo za kompaniju. Niti je ona pustolovka, niti sam ja obični putnik.

— Sada. . . sada mi je jasnije odakle joj dinamit u torbici — umeša se Rajli dok mu je smešak mreškao bore oko očiju. — Pa. . . i onaj derindžer za podvezicom.

Majk Savadž je polako motao cigaretu i klimao glavom.

— Ovo o nama dvoma, Rajli. . . ne bi trebalo baš rastrubiti ljudima. Bolje je ukoliko i dalje budemo radili u tajnosti. Uostalom, još nismo pronašli oteto srebro.

— I nećemo ako stalno budemo sedeli ovde — umeša se Rajli vukući

i dalje kamenje. — Kladim se da su ga odneli Indijanci.

Majk Savadž je ćutke nastavio da odbija dimove.

Ujutro su krenuli za tragovima Ćata i Pablita. Napredovali su brzo, sumnjičavo posmatrajući isuviše uočljive tragove. Prenula ih je pucnjava kada su već prilazili dolini gde se nalazila stanica.

— Pobegoše! — zareža Rajli gledajući kako u obližnju dolinu jure Indijanci. — Za njima, bogamu. . .

Majk Savadž je obuzdavao uznemirenog konja i tiho rekao:

— Stani, Tome. Nećemo u poteru. Čirikaue su nam sami predali srebro. Kladim se u šta hoćeš da se nalazi u torbama na onom konju oborenom ispred stanice.

Žilavi pratilac poštanskih kola nevoljko je zauzdao konja i pogledao prema kući. Oko konjske lešine su se okupili stari novinar Dikinson i dvojica službenika stanice. Vadili su neke predmete iz torbi a onda je nešto blesnulo u njihovim rukama.

— Bogami, šipke — promrmlja Rajli. — Vidim kako se sunčeve zrake presijavaju na njima. Da mi je ko pričao, ne bih poverovao . . .

— Pa sve je tako jasno i jednostavno — dodao je Savadž poteravši konja u dolinu. — Apači su osetili da će se zbog otetog srebra uzvitlati velika prašina i bojali se da će u njihov kraj dospeti mnoge potere. Zbog toga su odlučili da se dokopaju šipki i vrate ih u stanicu, kompaniji iz čijih kola su i otete. I bez tog prokletog srebra, belci su im naneli dovoljno zla. . .

*

Subotom u podne, u Benson je stizala poštanska kočija iz Bovija. Bila je to prilika za mnoge besposličare da se okupe oko zgrade zatvora gde su se obično zaustavljala kola.

Ali ovog puta je radoznalaca bilo znatno više. Praktično, sav narod iz grada i okoline okupio se čekajući dolazak »Vels-Fargovih« kola. Uveliko se pričalo o napadima Komančerosa i sada su mnogi sa zebnjom iščekivali dolazak Musa Maloja i Toma Rajlija.

— Dajem pet dolara da neće stići — nudio je bankar Torin Tačer prisećajući se kockarskog gubitka prilikom poslednjeg polaska kola iz Bensona.

— Pedeset, molim — dodao je odmah Lerd Brunet lupkajući korbačem po visokim čizmama zbog kojih je jeda previjao kolena.

— Da će stići ili da neće? — zapitao je bankar ne znajući kako da protumači povišenje opklade.

Brunet je prvo namestio monokl i kriveći usta u ružnu grimasu nadmeno odgovorio:

— Naravno da neće stići. Došlo je vreme da neki uljezi u ovom kraju. . .

— Evo pare — odvali vlasnik »Argentarije« Braster Grejs koji je odnekud naišao i čuo poslednje rančerove reči o uljezima. — Čuli ste opkladu, šerife — obrati se Stjuartu Rendalu koji je mirno stajao oslonjen na dovratak kancelarije ispred koje se i okupila najveća gomila građana.

Stari čuvar zakona samo je skinuo šešir u koji je vlasnik rudnika odbrojao novčanice, a onda pogledao rančera.

»Guzica i čizme« je važno pružio novac, kada se sukobio sa šerifovim očima koje su ličile na dva uzana proreza.

— A odakle vam tolika sigurnost, mister Brunet? — zareža stavljajući šešir sa novcem na glavu. — Trojica hrabrih i veštih ljudi prate kola, a ni putnici neće dozvoliti tim momcima sa širokim šeširima da ih tek-tako izrešetaju. Ne čini li vam se da ste olako bacili pare?

Ukrućenog koraka Lerd se uzvrteo na drvenom trotoaru. Nameštao je monokl i vrteo korbač u šaka-

ma. Šerif Rendal ga je i dalje oštro posmatrao, a sa strane učestaše upadice:

— Trebalo bi ga zviznuti nogom. . . Samo budala može poželeti nesreću drugima. . .

— I još se kladiti na to — dodao je trgovac Vajt.

Stari šerif se nije ni pomakao s mesta, ali nije puštao rančera:

— Onda, Lerd. . . šta velite? Ljudi imaju pravo da saznaju zbog čega ste tako sigurni u propast naše poštanske linije i srebrnih šipki koje su povezli Maloj i Rajli. Ili ste navikli da rasipate novac na opklade tek da biste se suprotstavili ostalim ljudima?

— Ali odakle ste vi, šerife, tako uvereni da ja i neću dobiti opkladu? — pokušao je da se suprotstavi Brunet i možda skrene razgovor sa teme koju je izazvao svojim nekontrolisanim razmetanjem. — I uostalom — povika gubeći monokl, — šta se vas, čoveče, uopšte tiče šta ja radim sa svojim parama? Zar ja plaćam porez da biste vi od toga dobijali dobru platu i usput, s dopuštenjem, zabadali nos u moje poslove? Izvolite reći, kako malopre pomenuste građane. . . dakle, odgovorite sad tim istim građanima što niste pošli u poteru za banditima kada vam je toliko priraslo za srce srebro iz »Argentarije«?. Ja. . . moj ugled, ne dozvoljavaju vam nikakve insinuacije. . .

— Pih, ugled! — dobaci neko iz gomile. — Da misliš na njega ne bi pominjao šerifa i zaštitu kočije. Stjuart je maršal kojeg smo izabrali da štiti interese našeg grada. Otkad to plaćaš porez za njegovu platu i tražiš zaštitu »Vels-Farga«? Valjda bi trebalo da kesu odreše gazde kompanije?

Okupljeni ljudi su prasnuli u smeh, a onda se zaorio poklič:

— Dolazi. . .

Sve glave su se okrenule prema istočnom kraju glavne ulice odakle se u oblaku prašine ukazala poštanska kočija. Ljudi su krivili vratove pokušavajući da odgonetnu ko sedi na kočijaševom sedištu.

— Nema Maloja — reče trgovac Vajt. — Oba čoveka na njegovom sedištu su mnogo viša.

Kola su već prilazila prvim kućama u ulici i konture ljudi na visokom sedištu su se bolje ocrtavale.

— Kao da Rajli tera konje? — ponovo se javi Vajt.

— A pored njega je onaj krupni putnik što je s nama igrao poker pred polazak kočije — dodao je bankar Torin Tačer. — Čak drži Rajlijevu sačmaru u rukama.

Brzom kretnjom šerif Rendal skide šešir i izvadi novčanice

— Drž' pare, Bakster! — rekao je. — Biće ovde i ozbiljnijeg posla.

Kočije su u punoj brzini dolazile ulicom i svi su sa zebnjom gledali njenu gotovo uništenu desnu stranu i napola odvaljen krov. Primetili su i novu, tek odeljanu, rudu i porazbijane prozore korz koje su vijorile iscepane zavese.

— Oooj! — začu se Rajlijev promukli glas dok je zauzdavao zapenjene konje.

Uz škripu kočnica kola su se dokotrljala pred šerifovu kancelariju i zaustavila. Neki od građana pritrčali su i prihvatili konje, a stameni Majk Savadž hitro kliznu sa vozarevog sedišta i otvori vrata na kočiji.

— 'bar dan, narode — nacerila se riđokosa Doti prikupljajući levom rukom suknju dok se desnom oslanjala na Majkovu podlakticu silazeći niz stepenice.

— Malo više — dobacio je neko od okupljenih ljudi aludirajući na Dotine egzibicije oko kolta skrivenog za podvezicom.

Nacereno ženino lice naglo se promeni u ledenu masku dok je ljutitim pogledom tražila čoveka koji je dobacio naumesnu upadicu.

— Džentlmeni — konačno se ponovo javi cura — kompanija se pobrinula da ubuduće linija između Bensona i Bovija funkcioniše bes-

prekorno. Ima mnogo novosti, ali o tome ćemo u salunu... Veća je hladovina nego ovde na ulici.

Ljudi su veselo žagorili odobravajući njene poslednje reči, a onda je povikao vlasnik »Argentarije« Bakster Grejs:

— Besplatno piće za svakoga dok traje ovih stotinu dolara— mahao je novčanicama koje mu je malopre dao šerif. — Napred u »Kreščendo«!

Sada su svi nagrnuli prema krčmi gurajući napred Doti i Majka Savadža. Kod kola su ubrzo ostali samo stari šerif i Tom Rajli koji je isprezao prednji par konja.

— Šta je s Musom i Džerijem? — zapita hrapavim glasom stari čuvar zakona.

Tom je smrknuto završio ispreznje i procedio:

— Tu više nema pomoći. Ti ćeš morati da pronađeš novog zamenika, a ja kočijaša. Pobili su ih Santjagovi Komančerosi.

Stjuart Rendal je ćutao dok mu je neka žilica pulsiraia na prosedoj slepoočnici. Posmatrao je žilavog momka kako ispreže i drugi par konja, a zatim sve četiri životinje odvodi prema štali. Znao je da će zatim povesti i rudni par koji će odvući kola do gradske štale, a tek tada se odazvati pozivu za besplatnim pićem.

Uzdahnuvši, šerif se polako uputio prema »Kreščendu« odakle se čuo žamor okupljenih ljudi. Dok je levicom otvarao pokretna vrata, začu se glas Doti Lembi:

— Džentlmeni, poštanska linija »Vels-Farga« između Bensona i Bovija je oslobođena opasnosti. Momci sa velikim šeširima su likvidirani.

— Kako? — znatiželjno dobaci gradonačelnik Džim Kasters. — Bila je to brojna grupa Komančerosa i...

— Dinamitom — sada se umešao novinar Dikinson. — Uostalom, sve ćete pročitati u narednom broju »Epitafa« koji izlazi ujutro.

Ljudi su međutim, bili znatiželjni i neko se prodera:

— Kakve novine, dođavola? Pričajte odmah šta je bilo!

Isprsivši se, gradonačelnik Kasters je pokušao da smiri situaciju:

— Mir, ljudi: Naravno da ćemo sve odmah saznati. Evo, Tom Rajli baš ulazi u krčmu

Žilavi čovek je samo preleteo pogledom preko zagrejanih ljudi kraj šanka i prihvatio čašu koju mu je hitro doturio barmen.

— Pa... nema baš mnogo šta da se priča. Četrnaest Santjagovih Komančerosa nas je zaskočilo pre Čirikaua prolaza. Mus je poginuo od prvog plotuna, a Hejli je pre smrti uspeo da ispali samo jedan hitac. Tada je kočija naletela na gomilu ustreljnih konja, pa sam prvo morao da potegnem kočnicu, a tek onda ispalim iz sačmare.

— I sve si ih zbrisao? — pokušao je da bude duhovit neki zdepasti rudar ogorčen na dotadašnje gubitke srebra i već uveliko zagrejan ispijenim čašama besplatnog pića.

Rajli je samo razgrnuo nekoliko gostiju i žilavom desnicom ščepao čoveka za grudi. Tkanina košulje se cepala dok ga je privlačio sebi sikćući mu u lice.

— Ti... krpo — sav bled u licu režao je pratilac kočije — četiri čoveka su životom platila napad Santjagovih bandita i sada ću te naučiti da o tome govoriš s malo više poštovanja.

Izdignut snažnim rukama desetak centimetara iznad patosa, rudar se koprcao, a onda odlete u ugao prostorije rušeći stolove i stolice.

— Ima li još neko od vas ušljivaca da mu je do bezobrazluka? — režao je Rajli sekući pogledom okupljene ljude u »Kreščendu«. — Mus Maloj i Džesi Hejli su zaslužili nešto više poštovanja. Bar su pokušali da svoje zadatke obave na najbolji način.

Grobna tišina je ispratila njegove reči, a onda se ponovo javi vlasnik »Epitafa«:

— Juriš Komančerosa zaustavila je gospodica Lembi bacivši među njih patronu dinamita, a onda je mister Savadž ispalio samo jedan metak iz kolta. Od eksplozije stradalo je jedanaest napadača, a gospodin Savadž i Tom Rajli su stigli preostalu trojicu i likvidirali ih.

— A srebro...? — iznenada je upao Lerd Brunet proklinjući svoju brzopletost istog trenutka kada su ga ošinuli mrki pogledi šerifa Kendala, vlasnika »Argentarije« Baksterа Grejsa i Majka Savadža.

— Oh, dragi gospodine sa uštirkaninm kolenima — javila se riđokosa Doti posmatrajući ga s gadljivim izrazom lica, — baš je lepo od vas što se brinete o tuđoj imovini koja se, ne znam kako i zašto, našla u rukama trojice vaših revolveraša. Samo... gospodin Haloran nije nameravao da srebro oteto iz skrovišta meksičkih bandita, vrati u Benson...

— Šta... moliću, ja ne mogu dozvoliti takve insinuacije mnogopoštovana gospođo...

— Fuj, čoveče! — gadljivo će Doti. — Ja sam u životu preturila preko glave poneku vezu s muškarcima, ali takvog ljigavca još nisam srela. Pa zar ti, umišljeni barone, koji ni monokl ne znaš kao čovek da držiš na oku, misliš da smo mi okupljeni u toj kočiji, listom ludaci? I da nismo mogli sabrati dva i dva i odgonetnuti da u celoj ovoj poganoj raboti i ti imaš umešane prste. Taj Džek Haloran je tačno znao gde se nalazi banditsko sklonište. Samo nije im oteo srebro da bi ga tebi doneo, krenuo je s njim u Teksas.

— Ja... moliću, kako bih s tim mogao da imam veze?

— Vrlo fino, uštirkanko! — cepala je dalje Doti strusivši kao kakav drvoseča celu čašu viskija naiskap. — Ko je imao koristi od pljačke srebra i nanošenja štete rudniku? Ha, čoveče? Taj prljavi Santjago je godinama trgovao s Komančima, a sada se odjednom preselio u Arizonu. I baš onako s neba, navali na ovu liniju »Vels-Farga«. I onda se, naravno, slučajno, u sve umešaše trojica tvojih najbolje plaćenih ljudi, a mi treba da se pravimo ludi i poverujemo da je celo krvoproliće u apačkim brdima skup slučajnih okolnosti...

— I da je zahvaljujući slučajnostima poginulo petnaest Komančerosa, trojica tvojih revolveraša, moj drug Mus Maloj, šerifov zamenik Džesi Henli, onaj trgovac viskijem Gregori Koen i rančer Den Glendon — turobno je dodao Rajli. — Da i ne pominjem vozače Biła Rolfa koji leži ranjen u Vilkoksu još posle prvog napada na našu kočiju.

Ljudi okupljeni u salunu sve češće su mrmljali i proklinjali »prokletog gramzivca« dok neko ne povika:

— Pa... šta čekamo. U gradu ima dovoljno i dobrih grana i debelih greda!

— Tako je! — začu se više uzvika u zadimljenoj prostoriji. — Uz ovolike žrtve baš bi dobro išlo jedno lepo vešanje.

»Guzica i čizme« je zaboravio na monokl i korbač. Buljavim očima nemo je posmatrao sve bešnju gomilu ljudi koji bi zaista mogli i da ga obese. Taman je zaustio da nešto rekne u znak protesta, kada se začu odlučni glas šerifa Rendala:

— Polako, ljudi... dok ja nosim zvezdu neće biti nikakvog linča. Niko neće uzeti zakon u svoje ruke. Uostalom, dosad niko ni protiv koga nije izneo dokaze zbog nekog zlodela. Dakle... mister Grejs okrenu se sada vlasniku »Argentarije« — da li vi podižete tužbu protiv nekog lica zbog pljačke vašeg srebra?

Začas u krčmi nastade grobna tišina u kojoj se začuo nesigurni Baksterov glas:

— Koliko sam razumeo, šerife, sve pošiljke moga srebra su gospoda Rajli i Savadž spasili i...

— Bože sačuvaj — presekla ga je riđokosa Doti. — Poslednju pošiljku Komančerosi nisu ni pipnuli, a pre-

thodne su od trojice jahača sa »Lezi B« ranča otela dvojica Apača i donela do stanice kod Bentli krika.

Sada su ljudi tek zinuli od čuda.

— Rekoste li dvojica Apača? — proveravao je još jednom stari šerif.

— Baš tako je bilo, mister Rendal — energično će žena. — Jedan Čirikaua dečak je doveo konja gotovo do same stanice, a drugi... neki pravi orijaš, mu je čuvao odstupnicu. U torbama na tovarnom konju pronašli smo sve šipke iz prethodne dve pljačke kočije.

U krčmi je opet nastala graja i šerifu je bilo potrebno nešto više vremena da smiri ljude.

— A šta kaže predstavnik »Vels-Farga«? — obrati se Tomu Rajliju. — Da li će kompanija podneti tužbu i protiv koga?

Žilavi pratilac poštanskih kola mrko je gledao u barsku tezgu.

— Svi napadači na naša kola su pobijeni u direktnom obračunu blizu Bentli krika ili kasnije u Čirikaua brdima i ja mislim...

— A ja, opet, smatram da smo malo zaboravili na piće — ubaci stameni Majk Savadž. — Dakle — pogledao je barmena — svima čašu na moj račun, a što se tiče završetka našeg posla, hteo bih da vas podsetim da je najveću ulogu u tome odigrala naša hrabra putnica, gospođica Doroti Lembi koja je u prtljagu slučajno imala šipku dinamita i vešto je iskoristila u kritičnom trenutku okršaja. Ovo su veoma nesigurna vremena i Jugozapad je još daleko od pobede civilizacije a time i mi koji živimo na ovoj teritoriji snosimo deo rizika tokom svakodnevnih opasnosti koje nas očekuju. Lično smatram da nema čvrstih dokaza da je bilo ko organizovao napade na kočije »Vels-Farga« i zbog toga bih se založio za miroljubivo rešenje celog događaja. Pogotovo sam protiv svakog linča i zbog toga podržavam stav našeg cenjenog šerifa. Ukoliko se složimo da smo time završili ovaj mučni posao — naglasio je odmerivši ispod oka nesuđenog barona Lerda Bruneta — možda ćemo na najbolji način doprineti razvoju civilizacije na još uvek opasnom Jugozapadu.

Sa svih strana su se začuli gromki povici odobravanja i ljudi su požurili da se dočepaju čaša koje je punio barmen. I stari šerif je odahnuo i odmaknuo ruku od revolverskog kundaka, a riđikosa Doti, prihvativši Savadžovu mišicu, procedila kroz zube:

— Jesu li svi momci sa tog tvog Balkona, Majk...

— Kaže se Balkan...

— Dobro, de — nasmejala se riđokosa — rekoh, da li ste svi tamo tako tvrdih glava i mekog srca...

Galama u salunu »Kreščendo« zatomila je njegov odgovor. Kao i bol u ranjenim slabinama.

*

Pijanka u »Kreščendu« završena je pred zoru, ali su se neki drugi, neuporedivo ozbiljniji događaji neminovno nastavljali. Umesto u svoju sobu, Doti Lembi je pred zoru upala na senik gradske štale i drmnula za nogu sanjivog pratioca kola Toma Rajlija:

— De, Puško... pomeri se malo.

Žilavi čovek najpre spusti zapete okidače dvocevke i začuđeno raširi oči.

— Zašto... u ovo doba...?

Riđokosa lepotica nije morala da mu mnogo objašnjava razlog dolaska. Samo je razvezala pojas ogrtača i pred uzbuđenim čovekom blesnu njeno raskošno nago telo.

Velike, od težine pomalo obešene grudi koje su se završavale krupnim nabubrelim bradavicama, naprosto su ga mamile da ih dotakne na što žena veoma energično poče da ga podstiče:

—Ovde — pokazivala je prstom između dojki — ovde me poljubi. Tome.

Rajli Duga Puška nije bio nesrećan lažljiv momak. Doduše, dosad

mahom kontaktirao sa ženama slobodnijeg ponašanja koje su radile po salunima jugozapadne Arizone i ti susreti obično bi se završavali vađenjem novčanika i njihovim uobičajenim poslovnim pozivima:

— Oh, srce, bio si moćan. Svrati opet čim primiš novu platu.

Sa Doti Lembi, međutim, bilo je nešto drukčije. Iako se radilo o pustolovki i veštoj kockarki, Tom je znao da vanserijska lepotica nikako ne spada u krug njegovih dosadašnjih poznanica i zbog toga bio neodlučan.

Zato je ona bila neuporedivo energičnija:

— Rekoh... ovde — pomeri se na senu poturajući mu moćne dojke pred lice i razbludno mrdnu bokovima. — Za početak...

Snažni zapadnjak bio je krajnje uzbuđen i odjednom je žestoko zgrabi za grudi. Oštra, nekoliko dana nebrijana brada gotovo zaseče njenu nežnu kožu, a tvrde usne potražiše nabubrele bradavice.

— Tooo... hoću! — gotovo vrsinu Doti i obema rukama zgrabi ga za prepone. — Tooo čoveče!

Žilav kao pustinjski vuk, Rajli joj zapade među raširene noge i sjuri joj se u utrobu, a snažna Irkinja, napola presečenog daha, zastenja iz dubine grudi:

— Čoveče, Tome... rasturaš me.

Grleći mu žilavi vrat, gotovo pokopana pod njm, gubila se u kovitlacu strasti i na kraju jedva zaječala:

— Čoveče, zastani već jednom. Sva sam isceđena!

Ni Tom Rajli Duga Puška nije bio u mnogo boljem stanju. Naprosto se srušio s nje i neko vreme pipao tražeći košulju.

— Gde li samo zaturih duvan?

Žena prikupi krajeve haljine i malo zagrnu uzavrelo i oznojeno telo.

— Na seniku se ne puši — promuklo će i iz torbe izvuče srebrnu plosku. — Da probamo po gutljaj »stare vrane«?

Od žestokog alkohola Rajli se gotovo zagrcnu.

— Može i bez duvana — smrsi ne znajući šta će sa rukama koje su same od sebe kretale za njenim razbludnim i još uvek uzdrhatlim telom. — De, još gutljaj.

Pošto i sama otpi, pruži mu čuturicu i mazno se privi uz maljave grudi.

— Tome — prošapta osluškujući mu ubrzani rad srca — jedino si mi ti ostao.

Rajli se pridiže na lakat i začuđeno je pogleda.

— Kako to... jedini?

— Pa, lepo. Mus Maloj pogibe, a...

— Ali tu je još Majk Savadž. Rekao mi je da oboje radite za »Vels-Fargo«. Jeste ranjen, ali je i pored toga čovek i po.

Doti Lembi otpi novi gutljaj i strpljivo nastavi:

— Majk je, nema sumnje, momak na svom mestu. Brz na obaraču, hrabar, snalažljiv. Na srcu mu je interes kompanije i svaki dolar koji mu daju na ime plate znaj da je sigurno zaradio. Samo... suviše je mekan.

Rajli je začuđeno pogleda.

— Kako... mekan. Izgleda kao stena.

— Pa, jest... baš k'o stena — potvrdi Doti i ponovo dohvati čuturu. Ali opet... čuo si ga i sam, olako ispusti onog »Guzicu i čizme« iz šaka.

Žilavi pratilac kola besno škrgutnu zubima.

— Što se toga tiče, sasvim si u pravu. Svi smo propustili jedno lepo vešanje. Kad bolje razmislim, nije ga od rulje odbranio šerif nego baš taj tajni agent »Vels-Farga«.

— A-ha, sad smo na istom. Kad je trebalo pucati na Komančerose, nije mu zadrhtala ruka. Ali podmuklog rančera olako je ispustio iz šaka.

U sivilu praskozorja Rajlijevo lice izgledalo je kao istesano od kamena.

— Da ne misliš da su u dosluhu?

— Koješta, čoveče. Nije Majk takav. Na našoj je strani i dokazao je da je spreman i život da da za kompaniju. Ali rekoh ti... previše je mekan. Tvrd borac sa prevelikom dušom. Eto, kakav je.

— Znači... napola upotrebljiv.

— Pa, baš bi se tako moglo reći. Da je bar ćutao u »Kreščendu« sve bi se drukčije odvijalo. Ovako, nas dvoje moramo da uzmemo stvar u svoje ruke i privedemo kraju gužvu na našoj liniji.

— To si, ženo — oteže Rajli — dobro rekla. Inače, onaj ludi baron smisliće novu zajebanciju na račun naše kompanije.

Dotine zelene oči zasvetlucaše u polumraku.

— Tačno, Tome, smisliće, prokletinja. I dalje će da se nateže sa rudnikom, a trpeće naš posao.

Na to je pratilac kola zgrabi oko struka i privuče uz grudi.

— A da ja to, na naš stari zapadnjački način...

— Kako misliš, stari zapadnjački? — uzdahnu cura stenjući mu u zagrljaju.

— Pa, lepo. Za ceo svet... mi iz »Vels-Farga« smo zadovoljni raspletom događaja. Transport srebra ubuduće će biti siguran, putnici bezbedni, nema više Haloranovih revolveraša ni Komančerosa, a i Apači su se dovoljno daleko razbežali. Još samo da mrak proguta gospodina barona zvanog »Guzica i čizme« pa da neko vreme svi lepo odahnemo.

Doroti Lembi Zadrhta.

— Kako misliš... »proguta ga mrak«?

— Na više načina, devojko. Može da mu izgori ranč i on strada u kući, a može da ga pogodi kuršum i da pri tome ostane bez kose na glavi. Svi bi — odseče Rajli — kasnije tvrdili kako su ga skalpirali Indijanci.

— A da ne može nešto malo drukčije? Mislim, sve je tako krvoločno.

— A kako misliš... drukčije? Ovo je Zapad, a ne bostonsko prepodnevno šetalište za mlade udavače sa suncobranima u rukama. Svi znamo da je baron podstrekač krvoprolića i da se zasad izvukao od kazne. Ako želiš da stvar raščistimo na drugi način, onda nemoj da se cifraš. Uostalom, svaka smrt je strašna, a mrtvom čoveku ionako je svejedno da li će ostati bez kose na glavi ili će ga u grob spustiti sa nedirnutom frizurom.

Bez obzira na pustolovni život koji je vodila, Lembijeva ponovo zadrhta i jedva izusti:

— Naravno, previše brbljam i mešam se u posao muškaraca. Oboje smo saglasni da fon Lerd Brunet treba da ode sa ovog sveta, a kako... ti odluči.

Nekako je uspela da mu se izvije iz zagrljaja i prikupi krajeve ogrtača. Spremala se da napusti senik a i Rajli je na tome insistirao:

— Idi u hotel i nikom ni reči. Naravno, ni Majku Savadžu, revolverašu sa velikim »bantlajnom« i još većom dušom. Još bi mogao da »Guzicu i čizme« ponovo skine sa vešala.

*

Sedći u senci okomite stene, Apači su odmarali konje i po običaju osmatrali pustinju. Misleći na ranjenog Loma, Pablito se pomalo vrpoljio dok stameni Ćato ne progovori:

— Moj mlađi brat se brine za drugara. To je dobro, ali nepotrebno. Ako mu iskusni Sokoro ne pomogne, ti bi mogao još manje. Uostalom, sve je u Manituovim rukama.

Momak je ućutao i poniknuo očima. Reč starijih bezrezervno se poštovala, a sem toga i mladić je bio duboko uveren da pred naletima belaca Apačima nema spasa i da o životu svakog ratnika ionako odlučuju samo više sile.

Time je rasprava o Lomu bila završena, ali je Ćato mislio i na neke druge stvari.

— Moj mlađi brat — počeo je ne skidajući pogled sa okoline — zna da meksičke lovce na skalpove nije stigla naša osveta. Pobili su ih beli ljudi.

— Aj, aj... pobili! — potvrdi dečak i besno škripnu zubima.

— Apački borci stigli su samo kradljivce srebra i oteli im šipke.

— Aj, aj... oteli.

— Sve smo učinili da bi sprečili njihove potere prema našim selima i sačuvali nejač. Čak nismo skalpirali njihove mrtve, a kolima koja prevoze putnike i robu vratili smo srebrne šipke.

Pablito smače marševsku vojničku kapu i protrese bujnom crnom kosom.

— Poglavica sve tačno govori. Ponašali smo se kao da smo njihovi borci, a ne krvni protivnici. O tome bi Kočiz, a pogotovo poglavice Džeronimo i Vitorio mogli da imaju i drukčije mišljenje.

To je i njega mučilo. U okršaju kod Banko del Dijabla izgubio je većinu ratnika i sada bi neko mogao da pomisli da se pokolebao i uzmaknuo potpisujući na prećutan način neku vrstu primirja sa belcima.

Sevajući očima, besno je tresnuo šakom po kolenu.

— Ćato je Čirikaua i nikad se neće pomiriti sa belim uljezima na našu zemlju. Nikad! — razumeš li?

I dečakove crne oči usplamteše.

— Naše ponašanje je čisto kao suza. Beli vojnici bi to nazvali taktiziranjem. Samo...

— Sa taktikom je završeno — preuze reč krupni čovek. — Smestili smo ranjenika, Sokoro se već nalazi na putu da obavesti poglavice da sklone nejač, a mi... mi ćemo sada da udarimo na naš apački način. Iznenada i smrtonosno. Ja sam rekao!

Time je lažno primirje bilo završeno i samo je trebalo da Ćato odredi na koga će da udare. Na to Pablito nije moro dugo da čeka.

— Dakle — nešto mirnijim glasom reče poglavica — krećemo u zoru. Posetićemo imanje čiji žig smo videli na konjima trojice ubica kojima ste vas dvojica oteli srebrne šipke. Ćato veruje da su sve nevolje odatle potekle.

Sada je sve bilo jasno. Dečak je znao šta je poglavica izabrao za cilj, a i način izvođenja operacije bio je tačno određen. Zbog toga je kratko predložio:

— Odspavaću dva sata, a onda će Ćato da se odmori. Krenućemo čim zvezde počnu da blede.

Krenuli su iza ponoći. Napred je jahao mladić u izvidnici, a poglavica stotinjak koraka za njim vodeći otete konje pretovarene oružjem koje su zaplenili od neprijatelja pobijenih u poslednjim obračunima.

Držeći se severozapadnog pravca, dečak je mimoilazio kanjone iako bi put njima bio znatno kraći. Pazio se da ih izbegne računajući da bi u njima mogli da naiđu na bele ljude u čiju zemlju su sada kretali.

— Beli ljudi vole da spavaju kraj velike vatre i u zavetrini, a za to su im klanci najpogodniji — mrmljao je dečak kroz zube oštro motreći kuda vodi mustanga. — Zato ćemo postrance...

Uopšte nije žurio. Čim bi stigao do prvog ovećeg kamena, okotiljo džbuna ili kržljavog mansanita drveta, zaustavljao bi životinju i najpre pregledao teren do sledećeg zaklona. Nepogrešivim instinktom birao je pravac prilaženja novom odredištu vodeći računa o poglavici koji je vodio čopor konja sa kojima ne bi mogao da savlada isuviše neprohodan teren.

Kako se zora primicala, postajao je sve oprezniji. Pogotovo što je naišao na neka mesta gde su se videli tragovi kopanja i lomljenje stena.

Pošto sam nije mogao da reši zagonetku, sačekao je Čata.

— Zašto je neko kopao u pustom i bezvodnom kraju? — zapita ga pokazujući na jedno takvo mesto. — Dosad sam primetio tri rupe i. . .

— Znači da smo blizu nekog naselja — prekide ga poglavica pošto je, ne sjahujući, osmotrio tragove. — Samo, nisu farmeri. Oni traže plodne oranice pokraj reka.

— Nisu ni rančeri. Ovde stoka nema šta da pase — dodade Pablito. — Zbog toga sam zastao da se posavetujem s poglavicom.

Nema sumnje, izvidnik je dobro postupio. Samo bi neiskusan čovek nastavio da srlja napred, ali je dečak uveliko bio ratnik i blagovremeno zastao. Dalje jahanje, pogotovo što su bili opterećeni vođenjem zaplenjenih konja, nije dolazilo u obzir. Trebalo je što hitnije naći zaklon za životinje, ulogoriti se i sačekati povratak izviđača koji bi dalje krenuo peške.

I to im je, naravno, oduzimalo vreme, ali kad je u pitanju bila osveta. . . Indijanci su bili beskrajno strpljivi. Uostalom, zar bi nestrpljiv lovac ikad uspeo da ustreli divljač koja je bežala i posle najmanjeg šuma? Isto pravilo važilo je i kad su u pitanju bili neprijatelji. Samo bi beskrajno strpljiv ratnik mogao nečujno da se prišunja protivničkom logoru i zaskoči neprijatelja. Onaj koji je suviše žurio, najpre je srljao u vlastitu propast.

Pošto ni sada nisu mogli drukčije, Pablito sjaha i ćutke pokaza rukom prema obližnjoj jaruzi oivičenoj gustim grmljem.

— Moj mladi brat je izabrao dobro mesto — smrsi poglavica uzimajući uzde njegovog mustanga. — Ovde ću ga čekati dva dana, a onda ću sam krenuti u osvetu.

Time je bilo sve rečeno. Ukoliko u predviđeno vreme Pablito ne bi sam ubio začetnika svih nevolja ili se blagovremeno vratio sa izviđanja i predložio način napada na ranč Lerda Bruneta, Ćato bi ga prežalio i upisao među mrtve.

Po prvi put mladić se našao sam na zadatku. Dosad se borio u sastavu Ćatovog brzog gerilskog odreda ili izviđao u paru sa Lomom, ali sada. . . kraj njega nije bilo nikog da mu pomogne. Bio je sam protiv svih, a što je bilo najgore. . . nije mogao ni da pretpostavi koliko neprijatelja ga je čekalo.

Išao je u potpunu neizvesnost.

Ali nije se plašio. Svaki Čirikaua ratnik, ako je već odlučio da podseče kosu na čelu i krene u rat, unapred se opraštao sa životom i nikakva žrtva više mu nije bila teška ni nepodnošljiva.

Sad se kretao nečujno kao puma i ustrajno kao pustinjski vuk. Napola pognut, oštro je motrio okolinu, a kad su kose sunčeve zrake počele da šaraju obzorje. . . ugledao je dim u daljini.

— Belci sasvim poludeli — dahtao je ne zaustavljajući se, — zapalili vatru kao da peku celog bizona.

Ubrzo se našao na kraju krševite uzvisine i iznenađen zastao. Zaklonjen iza šiblja meskite posmatrao je dolinu u kojoj je ugledao kamenu građevinu iz koje je dopirala neopisiva buka, a malo dalje parnu lokomotivu iz čijeg dimnjaka se izvijao gust dim, a dva široka kaiša nestajala su u kamenoj kući.

— Ne peku bizona — promrmlja dečak začuđeno šireći oči. — Nešto lome.

Pablito je nabasao na rudnik »Argenteriju« i po prvi put se susreo sa industrijskim načinom eksploatacije plemenitog metala. Do sada je često viđao usamljene goldvočere kako u svojim tavama ispiraju zlatonosni pesak i izdvajaju »žuto kamenje«, ali ovo što je sad gledao izazivalo je u njemu strahopoštovanje prema protivnicima.

— Belci moćni, lome planinu bez snage mišića.

Iz rudničkog otvora tog trenutka izađe pet vagoneta sa rudom koje je vukao lanac namotavajući se na debelu osovinu pokretanu drugim kai-

šem sa lokomotive. Kao od šale, kompozicija stiže šinama na plato, a radnik zadužen za rad pogonske mašine smače kaiš sa remenice i zaustavi transport rudače.

— Ovolika težina a samo jedan čovek! — iščuđavao se i dalje Pablito skrećući pogled prema drugom radniku sa velikom bradom koji je sedeo u hladovini ispod nadstrešnice i nešto vadio iz sanduka položenog na zemlju.

Instinktivno, Pablito je osetio da se radi o veoma važnom čoveku za proces proizvodnje srebra i sve više mu je posvećivao pažnju. Zasad nije mogao da shvati da se radi o glavnom rudničkom lagumašu jer je bradonja tek pripremao upaljače. U mesinganu čauru, koja bi povremeno blesnula na jutarnjem suncu, stavljao je krajeve kratko odsečenog štapina i umesto minerskih klešta stezao ih krupnim zdravim zubima.

O čemu se radi dečak je shvatio tek kad lagumaš poče da iz sanduka vadi patrone dinamita i u ležišta stavlja pripremljene detonatore.

— Grmeći štapovi! — gotovo jeknu prepoznajući moćni eksploziv čije dejstvo je upozno u nedavnom okršaju sa vojnicima.

Združeni sa Vitorijevim odredom, naleteli su na vojnu patrolu od dvanaest vojnika koju je predvodio sedokosi narednik, sitan i spečen kao suva arizonska pustinja. Računali su da će olako izaći nakraj sa malobrojnim neprijateljima, ali su se »dugi noževi« pokazali kao tvrd orah.

Umesto da se nadaju u beg, kratkim galopom dojurili su do obližnje jaruge i u oblaku prašine nestali iza džbunja i izlomljenog kamenja.

Sedokosi narednik sipao je komande koje su najpre ličile na lavež promuklog psa i začas organizovao odbranu. Zahuktale ratnike koji su nameravali da prihvate borbu iz pokreta i zbrišu patrolu u jednom naletu, dočekao je složan plotun kratkocevih konjaničkih »spenser« karabina, a kad su im se redovi malo pokolebali, narednik je bacio šipku dinamita prema najbrojnijoj grupi a ceo odred usredsredio je paljbu na patronu.

Usledio je strašan prasak, a od eksplozije bili su povaljani konji i ratnici. Srećom po njih, dinamit se nalazio nešto dalje od uzmuvane grupe ratnika pa su žrtve bile malobrojne. Uglavnom, samo su popadali od pritiska vazduha i bili izranjavljeni kamenjem koje je vrcalo na sve strane, ali ipak naučili su dobru lekciju.

Videvši da se narednik sprema da hitne novu patronu, Ćato je na vreme uzviknuo znak za povlačenje pa su oba odreda u oštrom galopu nestala sa bojišta. Kroz uzvitlanu prašinu i opštu zbrku, ranjenici su otpuzali u stranu i koristeći se brojnim zaklonima jednostavno nestali sa mesta okršaja.

Sve u svemu, gubici su bili mali, ali je Pablito za ceo život zapamtio strašno dejstvo eksploziva koji je sad primetio u rukama lagumaša.

— Kad bih se dokopao bar jednog »grmećeg štapa« — gotovo jeknu i odmah poče da razgleda teren tražeći prikrivene prilaze čoveku sa sandukom eksploziva.

Ne gubeći vreme, krenuo je četvoronoške kroz šikaru pazeći da ne zadrma nijedan džbun. U tome je bio nenadmašni majstor. Kao stopljen sa okolinom, neprimetno se šunjao i za koji minut našao se sa druge strane rudničkog prostora.

Sklupčan iza usamljenog trnovitog okotiljo džbuna najpre se posuo peskom i gotovo postao nevidljiv za protivnika, a onda počeo da ciči kao pustinjski zec koji je dopao neke nevolje.

I imitiranje glasa te životinje bilo je dobro smišljeno. Najpre, zečevi su bili najgluplje životinje u celoj Arizoni. Plašljivi do bezumlja, bezglavo su jurili i vrludali da bi neretko naletali čoveku gotovo među no-

ge. U toj sumanutoj jurnjavi neretko su dopadali raznih nevolja. Zbog toga nije bilo čudo što su stari traperi posprdno govorili:

— Ako poželiš pečenog zeca samo sedi i čekaj. Ta dugouha budala sama će ti doći na nišan puške.

Zbog toga je Pablito i počeo da ciči kao zec kad se zaplete u bodljikavo okotiljo džbunje, a dinamitaš je poskočio sa zemlje i kao bez duše jurnuo u grmlje. Pri tome je povukao revolver iz futrole, a kad dečak zavitla kamičak i baci ga desetak metara u šikaru, čovek smesta promeni pravac i glavačke nestade u grmlju.

— Gde si dugouha lopužo! — drao se ne primećujući Pablitovu pogurenu priliku koja šmugnu do ugla zgrade, a zatim se baci prema gomili pripremljenih patrona uredno složenih na zemlji.

Žilavom šakom zgrabio je dve i istim pravcem nestao u kamenjaru iznad rudničkog ulaza. Smesta se bacio na zemlju proveravajući da li ga je ko primetio. Ali sve je i dalje bilo mirno i uobičajeno. Nije se začuo nijedan povik. Čak ni radnik zauzet rukovanjem čekrkom koji je baš izvlačio novu kompoziciju natovarenih vagoneta, nije primetio njegovo muvanje uz zid mlina za drobljenje rudače posle čega Pablito gurnu dinamit u nedra i mirnije se zaputi natrag prema mestu gde ga je čekao poglavica.

Sad je imao moćno oružje koje im je davalo lepe izglede u borbi sa višestruko brojnijim jahačima ranča Lerda Bruneta.

O tome je kratko referisao kad je oko podneva stigao do skloništa:

— Pablito nabavio dinamit. Sad možemo da udarimo!

Bez reči, poglavica se diže sa zemlje i poče da sedla životinje, a dečak priđe mustangu i nabaci mu uzdu od pletene strune.

Pre polaska Pablito izvadi jednu patronu i pruži je Ćatu.

— Ko zna kakvim me putevima vodi Manitu. Mogu poginuti pa je bolje da svako ima po jedno moćno oružje belih ljudi kraj sebe.

Na Ćatovom mrkom bicu ne pomače se nijedna duboka bora. Ćutke je prihvatio eksploziv i gurnuo ga ispod kožne lovačke košulje, a zatim poveo konje formirajući uobičajenu razvučenu grupu sa Pablitom u izvidnici.

Prema ranču Lerda Bruneta, koji je svojim ponašanjem uspeo da uz plemićko poreklo stekne sarkastični nadimak »Guzica i čizme«, krenuli su tvrdi osvetnici koji su u grudima umesto srca imali grumen leda. Revolverašu s dušom Majku Savadžu među njima nije bilo mesta.

*

Poslednji događaji duboko su potresli Lerda Bruneta i naterali ga da po prvi put od dolaska na Zapad počne ozbiljnije da razmišlja. Sedeći kraj kamina u kome se gasila vatra, prepolovio je flašu i uveliko pijan rzgovarao sam sa sobom:

— Ovde je svet pokvaren. Kad povedoh ljude na »Argenteriju« ostaviše me na cedilu. Sramota.

Pošto povuče još jedan gutljaj, nastavi da gunđa:

— Ni Haloran nije bio bolji. Izdao me na prvom koraku.

Prisećajući se kako je završio, poče budalasto da se cereka:

— Ali Apači su mu došli glave. I njemu i njegovim vajnim revolverašima. Ispade da su se samo razmetali.

O borbi u pustoši, indijanskom načinu ratovanja i, uopšte, o ranjavanju i smrti, bivši baron bio je samo načelno obavešten. Nikad se nije direktno sukobio, a sem nekoliko pušaka, uglavnom evropskih modela, imao je samo par jednocevih pištolja za dvoboje na koje je, kao svaki Nemac, bio veoma ponosan.

Dugoceva oružja bila su izuzetno kalitetno i lepo urađena. O tome su

se pobrinuli majstori iz porodice Valter u Tiringenu. Ručno otokarena, cev dužine deset inča bila je najpre pletena od čelične žice, a zatim je specijalnim metodom kovanja nanošen sloj gvožđa.

Puškari majstora Valtera provrteli bi i uglačali cev iznutra, podesili otvor za iskru, montirali kundake od ebanovine, postavili mehanizam za okidanje koji se sastojao od tabana na kolo, kremena, nazubljenog točka i falje za potprašivanje.

Zatim je na red dolazilo graviranje sa zlatnim intarzijama i to za svaki par pištolja posebno. Gazda Valter znao je šta radi. Uz besprekornu mehaničku obradu, pouzdan rad mehanizma i sigurno paljenje barutnog punjenja, poznati puškar igrao je i na sujetu mušterije i nudio mu... unikatno oružje.

E, za svaki par pištolja, naravno, Valter nije mogao da izmišlja novotarije u osnovi konstrukcije nego je uz nemačke gravere, angažovao stručnjake konkurentnih proizvođača oružja iz drugih zemalja. Po nekoliko meseci, mahom zimi, u Tiringenu su rađene intarzije i gravure Pijetra Lodovika Berete iz Brešije u Italiji, tu su boravili bradati ruski raskolnici tulskog gazde Kuhenrajtera, oružari Al ahbara iz Damaska, majstori engleske manufakturne kompanije Bomon-Adams, filigrani iz Lila u Francuskoj.

Zavisno od bogatstva ornamentike i raspoloženja, graveri bi mu uradili po dva, tri para pištolja i bili bogato nagrađeni, a onda je gazda Valter pozivao mušterije koje su i po godinu dana strpljivo čekali da proberu »nemačke«, »ruske«, »arapske« ili koje druge pištolje.

Cene su, naravno, bile basnoslovne i Lerdov otac dao je celo bogatstvo da bi u kutiji od ružinog drveta, obloženoj skerletnim baršunom, dobio oružje ukrašeno rukom arapskih majstora koje je posle njegove smrti pripalo njegovom praznoglavom sinu.

Što se više napijao, Lerdu je rasla lažna hrabrost. Pošto je izredao sve negativnosti svojih bivših saradnika, setio se »Argenterije« i njenog vlasnika Bakstera Grejsa.

— Lopuža, kučkin sin — besno dreknu i ponovo zgrabi flašu. — Prevario me kupujući navodno krš, a ovamo... srebro samo sipa iz zemlje. Ima da ga...

Bes ga je sve više hvatao kao i želja da se bilo čime istakne i vrati uveliko poljuljani ugled. Sticajem okolnosti uspelo mu je da ne bude optužen pa i obešen zbog saučesništva sa Komančerosima i organizovanja napada na poštanska kola kompanije »Vels-Fargo« i sad je propali baron smišljao šta da uradi. Pogled mu slučajno kliznu na policu sa kutijom u kojoj su se nalazili Valterovi pištolji za dvoboj pa gotovo podviknu od sreće:

— Ha, znam šta treba da uradim. Izazvaću na duel onog bahatog gazdu »Argenterije«. Kasnije će se mesecima pričati...

Uveliko nesiguran na nogama hodao je po kući i neko vreme naprazno škljocao oružjem.

— Na svaki način, mislim... neće umeti ni da ga napuni — blebetao je okuražen hladnim čelikom i žestokim alkoholom. — Ima da ga smažem kao pravi plemić. Neće ovo biti kaubojsko nadmetanje u brzom potezanju i ostalim glupostima kojima paradiraju revolveraši. Jedan baron...

Do grada se uveliko ohladio, ali je i dalje nastojao da zadrži bar malo hrabrosti. Umerenim kasom stigao je pred »Kreščendo« i vezujući konja za prečku bahato zagalamio:

— 'Ej, gde je onaj prokleti Bakster Grejs? Prevarant Bakster Grejs!

Zatim je gurnuo pokretna vrata i upao u krčmu držeći pod rukom kovčežić sa pištoljima.

Sem barmena, u krčmi su se nalazili samo riđokosa lepotica i tajni agent kompanije Majk Savadž. Sve

troje su ga začuđeno pogledali, a barmen pokuša da smiri situaciju:

— Jedno piće, gospodine Lerd?

Bivši baron je gubio dah i pod uticajem alkohola svađao se sa svakim. Sad se iskrenuo prema krčmaru.

— Vi biste, moliću lepo... morali da mi se obraćate sa fon Brunet. Nikako krštenim imenom.

Čovek za barom zinu od čuda i poče da prosipa poće po šanku.

— Da ti mene slučajno ne zajebavaš? Nudim ti piće, a ti... nikako krštenim.

Mlatarajući rukama, čovek najpre izgubi svoj monokl, a zatim mu ispade i kutija iz koje po strugotinama posutom podu otandrkaše skupoceni pištolji.

— Uzdržite se, molim, od prostakluka.

Barmenu je flaša gotovo ispala iz ruku dok ga je gledao kako utegnutih kolena pokušava da sa patosa dohvati kutiju i oružje.

— Jebeš budalu, vazda ćeš ostati »Guzica i čizme«.

Onako raskrečenog, Doti Lembi ga je gledala s prezrenjem i jedva cedila reči:

— Kakva, bogamu, beda od čoveka.

Baron je nekako uspeo da pokupi pištolje i zakačio se sad za ženu:

— Kao da ste nešto rekli, draga gospođo?

— Grešiš čoveče i to dvostruko — zareža Doti. — Najpre, nisam gospođa, a i to... *draga* možeš da izostaviš.

Lerd Brunet je nekako stavio oružje na šank i potpuno gubeći koncentraciju nastavio da se svađa:

— Koješta, kockarke i avanturistkinje nemaju pravo...

Otvorenom šakom Majk Savadž ga je tresnuo po obrazu, a zatim se ponovo naslonio na tezgu.

— Čoveče — razvuče tihim glasom ali se barmenu činilo da se negde u daljini ruše stene — čekam da se izviniš gospođici Lembi. Dakle...

Lerd se sav tresao od besa i ponovo gubio monokl.

— Vi ste se usudili da me udarite?

— I opet ću, budalo, rekoh... izvini se!

Uveliko otrežnjen, bivši baron je hteo da crkne od muke.

— S vama, gospodine, nemam ništa.

Savadž se samo izvio i tresnuo mu novi šamar.

— Sad imaš!

Otkinut sa uzice, monokl mu je definitivno odleteo i izgubio se među strugotinama, a Brunet se prihvati za zažareni obraz.

— Ni u kom slučaju, molim... ne mogu da dozvolim...

Na to se barmen zacereka:

— Ovakvu budalu možete da degenečite do sudnjeg dana, mister Savadž.

To je, izgleda, prevagnulo pa se plemeniti Brunet sasvim razgoropadi.

— Uzmite pištolj, moliću lepo.

Savadž ćutke pruži ruku i uze oružje. Hitro ga je pogledao i odložio na tezgu.

— Šta će mi, prazan je.

Drhtavim prstima Brunet je iz kutije vadio dozu za barut i kesicu s kuglama.

— Ovo bi, naravno, trebalo da obave sekundanti...

Doti Lembi ga je posmatrala sa sve većom nevericom u očima.

— Šta to nameravaš, budalo?

Naviknut na monokl, čovek je naprazno žmirkao jednim okom i kočoperio se.

— Šta vi, madam, znate o ponašanju plemića? Posredi je duel između dva gospodina.

— Posredi je obična ludost — nije se dala riđokosa besno sevajući očima. — Zar zbog dva šamara...

U međuvremenu, Savadž je napunio pištolj i odložio ga na tezgu, a kad i Lerdu pođe za rukom da dovrši sipanje baruta u cev i nabijanje kugle. Majk predloži:

— Oružje ćemo odabrati kockom.
— Slažem se — prihvati Brunet.
— Neka barmen promeša špil.
— U redu. Veća karta dobija desno, a manja levo oružje.

Pripremajući se za duel, baron je naprosto lebdeo od sreće. Posrećilo mu se da se bar na ovaj način istakne u učmaloj arizonskoj selendri i bensonski narod natera da ga ubuduće gleda sa više poštovanja.

Uopšte nije razmišljao da u predstojećem obračunu može i da pogine, a u međuvremenu je sasvim zaboravio da je u grad došao da izazove potpuno drugog čoveka — vlasnika rudnika »Argenterija«. Kao što je sve u životu radio bezglavo, i sad se ponašao na isti način. Najpre je bezrazložno uvredio jednu damu, a sad je morao da podeli megdan sa čovekom koji s problemima između njegovog ranča i rudnika srebra nije imao nikakve veze.

Za razliku od njega, Doti je bila zabrinuta i koščatog agenta povuče za rukav.

— Mani budalu, njega će da sredi...

— Njega ću ja da sredim, ženo. Sad bar imam stvarni razlog.

— Jebeš taj tvoj razlog, Majk. Sve su to gluposti! Da te sad vide oni tvoji Zlotiborci...

— Moji Zlatiborci bi mi samo čestitali. Zbog časti naših žena i sestara već je poletela mnoga luda zlatiborska glava. Šta se tu može, tvrdoglav gorštački svet. Ne kaže se kod nas badava: »Nešto šušnu, a ja pušku!«

— I zbog toga ćeš da se prsiš pred umišljenom budalom?

Savadž uzdahnu.

— Uopšte neću da se prsim, ali neću ni da misliš kako sam mu neki dan zbog gluposti ili popustljivosti progledao kroz prste. Uostalom, nije mi promaklo ni tvoje domundavanje sa Rajlijem.

Žena ga zapanjeno pogleda.
— Znači, znaš za senik...
— Znam i da Toma nema u gradu iako bi trebalo da se brine o kočiji, zapregama i prodaji karata putnicima. Samo, nisam navikao da se mešam u tuđe poslove, a ni da drugi za mene vade kestenje iz vatre.

Lembijeva je ponikriula očima i gotovo smerno prošaputala:

— To sa Tomom...

— Ne tiče me se — preseče je Savadž. — Ali ovo mi je došlo kao poručeno. U interesu kompanje koja me plaća, moram da je zanavek rešim bede. Ko zna šta bi ponovo mogao da smisli?

Žena ponovo spusti pogled, a Lerd Brunet, misleći da se Savadž predomislio, poče da krešti:

— Šta, do vraga, još čekamo? Napolju se okupila lepa gomila sveta koji, na svaki način, očekuje...

Savadžu se smrče pred očima. Ne gledajući barmenov špil položen na tezgu, zgrabi pištolj koji je sam punio i prosikta:

— Napred barone, završimo već jednom ovu glupost!

— Zašto, moliću... glupost?

— Zaveži! — gotovo ga izgura iz krčme gde ih dočeka povelika grupa građana od kojih mnogi zagrajaše:

— Čuli smo, »Guzica i čizme« priređuje rodeo!

Ućutali su kad su im videli čudne dugoceve pištolje u rukama, a onda se baron nadu kao ćuran i poče da krešti:

— Šerife Rendal, bićete sudija!

Stari jastreb se izdvoji iz gomile i sevnu očima.

— Kakav sudija, šta treba da radim?

— Da brojite do deset, čoveče. Svako od nas na vaše brojanje iskoračiće po jedan korak, a kad kažete... deset, okrećemo se i pucamo. Ovo je gospodski duel, nikakva vaša kaubojska ujdurma.

— Jebiga, ovi se biju. Kakav rodeo, do đavola? — javi se ponovo onaj glas iz gomile.

Mnogi ustuknuše duž drvenog trotoara ostavljajući borcima sredi-

nu ulice, a šerif Rendal izvuče kolt i zape okidač.

— Stanite leđa uz leđa i krenite na moju komandu. Ko okine pre... deset, ustreliću ga. Je l' jasno?

Utegnutih nogu, »Guzica i čizme« stade na mesto, a Savadž pogleda na vrata krčme gde je zelenooka lepotica stajala i kršila ruke.

— Onda, Doti — osmehnu joj se — ako ne preživim. . .

— Ne baksuziraj! — zavapi žena. — Da imam imalo pameti podigla bih suknju i dohvatila »derindžer«. Zašto da zbog budale strada dobar čovek?

Ako su do malopre galamili, građani naprečac ućutaše i zbiše se u gomilu. U tišini začu se šerifov promukli glas:

— Jedan. . .

Majk energično iskorači, a baron se, zbog visokih čizama, saplete na prvom koraku.

— Dva, tri. . . četiri — ravnomerno je odjekivao šerifov glas.

— Pet, osam. . . deset!

Od polovine rastojanja Brunet je počeo da pokazuje znake nervoze. Sve češće se saplitao i bar dva puta zateturao. U jednom trenutku zamalo mu ne ispade pištolj, ali se nekako održao na nogama i iskoračio deseti put.

E, tu je pokleknuo. U strahu da ga Savadž ne pretekne napravio je samo pola koraka i bar sekund ranije okrenuo se.

Ugledao je protivnikova široka leđa, snažni vrat na kome je stajala ponosno uzdignuta glava sa prosedom gustom kosom. Iznad ramena, okrenuta uvis, videla se ornamentima ukrašena cev pouzdanog Valterovog pištolja namenjenog ruci istinskog barona kao što je bio Lerdov otac.

Samo, život je čudnovata stvar. Dok je nekadašnje seljače sa Zlatibora, držeći se pravila srednjovekovnih plemića, još kročio napred i nije ni pomišljao da se okrene pre komande, naduveni baron, koga bi njegov otac pljunuo da se kojim slučajem mogao naći ovog trenutka u selendri Bensonu, uradio je d[illegible]i-je. Izdao je svoje plemenite pr[illegible]e i . . . skresao pištolj pre vremena.

Pucanj odjeknu gromoglasno, a kuršum, izliven od mekog olova i deformisan eksplozijom, jezivo zvizne iznad samog Savadžovog ramena.

Iznenađen, čovek zastade u mestu i pre nego što se okrenu, začu dva nova pucnja.

Kao po komandi, oružje su potegli šerif Rendal i riđokosa lepotica Doroti Lembi. Oba hica bila su smrtonosna, a kako su se strelci nalazili na suprotnim stranama, fon Brunet je bio naprosto izrešetan. Šerifovo velikokalibarsko zrno pogodilo ga je postrance u glavu, a Dotin rasečeni »kloverlif« kuršum polomio mu rebra i presekao kičmu.

Kao lutka od slame, najpre se nekako previ u pasu, a zatim glavačke ljosnu u prašinu. Krv i mozak iz napola odvaljene glave poprskaše najbliže posmatrače, a iz mrtve ruke dugocevi Valterov pištolj odlete gotovo do Savadžovih nogu.

— Mrcina! — Procedi šerif Rendal. — Opalio je pre vremena.

U ženinim očima videle su se suze.

— Majk — zavapi dok joj iz onemoćale šake ispade »derindžer« i muklo tresnu o daske trema — zamalo te ne ubi. Čoveče, ni ne sanjaš koliko bi me to ožalostilo!

Prosedi agent izdiže cev uvis i ispali oružje, a zatim se sagnu i iz prašine diže drugi pištolj.

— Ovo. . . ovo ću da sačuvam — promrmlja duvajući prašinu sa bogato ukrašenog oružja. — I, više ću ga poštovati od bivšeg vlasnika.

Dotad ćutljivi posmatrači zažagoriše, a onaj promuklog glasa ponovo se razvika:

— Šta sam rek'o. . . »Guzica i čizme« je zaista pravio rodeo. Kakav plemićki duel i slične trice.

Većina je požurila prema Majku Savadžu i prijateljski ga hvatala za ruke i udarala po ramenima, a neki čičica koji je po nakostrešenoj bradurini neodoljivo podsećao na kočijaša Musa Maloja, drao se iz sveg glasa:

— Ljudi, zar niste ožedneli? Krčmar jedva čeka. . .

Gotovo nošen na rukama, Savadž se prvi nađe za šankom i na tezgu gurnu ovelik smotak novčanica.

— Sipaj svima dok ovo traje! — grmnu na barmena. — Čovek ima samo jedan život. . .

*

Na sličnim iskušenjima nalazio se i Čirikaua dečak Pablito. Šunjajući se kao lasica stigao je na Brunetov ranč i pritajio se kod praznog korala.

— Jahači su na pašnjacima, paze na »šarene bizone« — promrmlja prebirući pogiedom kaubojsku spavaonicu, praznu kuhinju i rančersku zgradu iz čijeg dimnjaka se nije izvijao dim.

Pa ipak, nešto kao da nije bilo u redu. Mada još nedovoljno iskusan, instinktivno je osećao da nešto ne valja i zbog toga se nije micao od korala. Čak se još više zalepio za prečku i palcem zapeo okidač »henrijevke«.

Nije ni sanjao koliko je bio u pravu. Sklupčan na seniku štale, Tom Rajli ga je odavno držao na nišanu strašne dvocevke. Ali nije okinuo. Nešto je zadržalo ruku tvrdokornog borca sa indijanske granice, koji za trenutak skrenu pogled i hitro prebra okolinu ranča.

Ništa se, međutim, sumnjivo nije videlo. Nigde se nije micao nijedan grm, a dve vrane mirno su kljucale brazde u vrtu pored glavne kuće.

— Eh, što ti je život — škripnu zubima snažni pratilac poštanske kočije. — Budalasti Lerd mi se izmače u poslednjem času, a na nišan dođe indijanski dečak koji nam je vratio ono srebro. Kako, bogamu, da ga smaknem?

Od prvog trenutka prepoznao je mladića. Ispod vojničke marševske kape vijorila mu je crna kosa, a oko uzanog struka lepo mu se video opasač sa mnogo praznih mesta i tek nekoliko rezervnih metaka za »henrijevku«.

— Kakav momak, šteta što je na protivničkoj strani!

Mnoge stvari nisu bile jasne Tomu Rajliju. Indijance je još i razumeo. Pokušavali su da stišaju gužvu i osvetu belaca skrenu sa svoje nejači. Ali sve ostalo je bilo nejasno. Najpre to sa Komančerosima, koji se nikad dosad nisu pojavljivali ovako daleko na severu, nego se držali pograničnih područja oko Rio Grandea i nesmetano trgovali sa Komančima.

Sada su se čak okomili na poštansku liniju »Vels—Fergo« i neuobičajeno dugo zadržavali u ovom kraju zbog čega je uprava kompanije morala da šalje specijalne agente koje ni on ni Mus Maloj dotad nisu poznavali.

Nadalje, ni šerif Rendal se nije mnogo proslavio. Dobro je znao da bez poštanske linije njegov grad ne bi bio ni oveće selo i zbog toga je morao da preduzme energičnije korake pa i da organizuje poteru sastavljenu od građana i razjuri bandite. Smirujući zavađene gazde najvećeg ranča i rudnika, suviše se držao svog zatvora i našao polovično rešenje — u pratnju kočije uputio je svog neiskusnog zamenika koji je poginuo od prvog metka.

Agenti su, nema sumnje, gužvu sredili na najbolji mogući način. Žena je hrabro hitnula dinamit u najgušću grupu komančerosa, a Savadž, hladnokrvno kao na strelištu, opalio metak i izazvao eksploziju. Pa i kasnije, pokazao se čvrstim i ustrajnim borcem. Spremno je jurnuo za ostatkom bande i da se nisu umešali Indijanci. . . uništio bi je zasigurno.

Ali pokazao je neodlučnost kad su građani bili spremni da linčuju Bruneta. Čak ga je i odbranio od vešala, a i Doti, prisećao se njene posete na seniku gradske štale, nekako mu se suviše olako predala u zagrljaj. Mogla je, ukoliko joj je baš toliko stalo do interesa kompanije, da ga na drugi način podstakne i nagovori na naknadno kažnjavanje umišljenog barona.

Tom Duga Puška bio je priprost, polupismen čovek otvrdnuo na uvek opasnoj jugozapadnoj indijanskoj granici. Dokraja je bio odan kompaniji »Vels—Fargo« i zbog toga bez razmišljanja krenuo da smakne Bruneta.

To mu je, na svaki način, bila dužnost, ali. . . zar Majk Savadž nije trebalo da sve dokrajči umesto da Doti nagovara njega?

Sve to mu je munjevito prošlo kroz glavu, a onda mu se misli vratiše mladom Apaču sklupčanom kraj korala.

— Nije došao zbog pljačke — promrmlja prisećajući se akcije u kojoj je učestvovao vraćajući im srebrne šipke. — Da i on ne želi osvetu?

Odjednom, sve mu je bilo jasno. Kao čovek sa granice u mnogim pogledima na život poistovećivao se sa Indijancima pa je i sada logično zaključio da je mladi Apač, sačekavši da se gužva delimično stiša, sam krenuo u obračun sa začetnikom svih nedaća u okrugu Benson — Lerdom Brunetom poznatijim pod nadimkom »Guzica i čizme«.

— Momak hoće njegovu glavu inače bi otišao na pašnjake i ukrao desetak krava. Bogamu, pa mi smo na istom zadatku.

Sad mu je Pablito dolazio nešto kao saborac, a njega nije mogao jednostavno da ustreli hicem iz zasede. Samo, šta je o svemu mislio mladi ratnik i da li bi, kad bi mu se javio, i on skrenuo cev oružja?

Na to, najverovatnije, nije mogao da računa. Za Apače svi su belci bili smrtni neprijatelji pa bi mladić, makar samo instinktivno, reagovao na taj način i smaknuo ga čim bi nos promolio na otvoru senika.

Tom Rajli, međutim, nije bio čovek koji bi dozvolio da drugi urade posao za njega. Ni na kraj pameti mu nije bilo da se samo izležava na senu i čeka da dečak ustreli i skalpira čoveka sa monoklom i preuskim čizmama.

Kao senka povukao se dublje na senaru, a onda merdevinama spustio prema praznim jaslama.

Neko vreme tražio je neku provaljenu dasku, a onda mu pogled zape za otvor za izbacivanje đubreta. — E, Tome Rajli, baš si ostario. Ceo život si proveo s konjima, a sad se zbunjuješ u štali. Bogamu. . .

Ne gubeći vreme, kao lasica se izvukao i otkotrljao niz nagomilano đubre, a onda krenuo iza štale i nestao u džbunju.

Za nepun minut prišao je koralu i sa pet-šest koraka rastojanja posmatrao mladog Apača. Kao iskusan čovek znao je da ne sme dugo da ga gleda inače bi to sin pustinje ubrzo osetio i sukob bi bio neizbežan.

Rajli je, međutim, želeo da ga savlada bez prolivanja krvi, ali dobro je znao da se Indijancu, makar i s leđa, nemoguće prišunjati. Trebalo mu je skrenuti pažnju na drugu stranu, a onda. . . udariti odlučno i munjevito.

Nameravao je da baci kamen prema vratima glavne zgrade i izazove šušanj koji bi makar i za trenutak skrenuo Apačevu pažnju, ali nigde nije bilo ni kamička. Isitnjena kopitama, zemlja je bila pretvorena u prašinu pa Rajli izvuče iz opasača patronu za dvocevku i hitnu je.

Apač je delovao munjevito. Čim je začuo šušanj od kuće, skrenuo je cev »henrijevke« prema vratima i napeo se kao tetiva luka. Samo je čekao da se nešto pomakne pa da povuče obaraču, a. . . onda je krenuo Tom Rajli.

Kao odbačen čeličnim oprugama vinuo se kroz vazduh i u dva džinovska skoka našao se iza ratnika. Ali zamalo da sve nije propalo. U poslednjem trenutku, dečak ga je osetio i, ne osvrćući se, bacio se u stranu.

Teško telo Toma Duge Puške tresnu na ledinu i ko zna kako bi se sve završilo da kundak dvocevke ne zakači dečaka po potiljku onesvestivši ga.

— Uh, bogamu — jeknu Tom teško se pridižući sa zemlje — da ga slučajno ne pogodih, preklao bi me kao pile.

U mršavoj ruci Apač je stezao dršku krivog noža za skalpiranje i da je uspeo makar samo još pedalj da se izmakne... pratilac kola više ne bi primio nijednu platu »Vels-Farga«.

Žurnim koracima krenuo je prema koralu odakle uze jedne uzde i ratniku veza ruke na leđima, a onda mu zavuče ruku u nedra da proveri rad srca.

Dečak je bio živ, ali Rajli napipa neki čudni predmet i izvuče mu ga iz nedara.

— Bogamu... dinamit. Da je ovo podmetnuo u kuću od Bruneta ne bi ostalo ništa za sahranu. Nema šta, pravi osvetnik — mrmljao je odlazeći do valova odakle zahvati šešir vode i istrese je onesvešćenom na lice.

Guste crne Apačeve trepavice za trenutak počeše da se pomeraju, a onda ispod njih sevnu oštar pogled.

U tren oka sve je shvatio i počeo da trza vezama.

— Zašto belac ne ubije Pablita? Zašto ga je samo vezao?

Rajli sede kraj njega i poče da zavija cigaretu.

— Pa... još uvek mogu da te ubijem, ali... došao sam po drugom poslu. Ti me ne interesuješ.

Bez obzira na kratkotrajan susret kod stanice za izmenu konja, dečak ga je prepoznao.

— Čovek Duga Puška — smesta pogodi njegov karakteristični nadimak — laže Pablita. Nije mu dosta što su Apači vratili srebro, sad hoće i njegov skalp.

— De, de... odmah skalp. Bolje da malo popričamo. Koliko vidim, ti si krenuo po skalp Lerda Bruneta. Inače ti ne bi trebao eksploziv.

Neko vreme dečak je ćutao i gledao negde u stranu. Kao da se dvoumio da li uopšte da nastavi razgovor, ali na kraju ipak reče:

— Belac koji ima veliko stado »šarenih bizona« najveći je krivac za celu zbrku u ovom kraju. Pablito i Lomo stigli su trojicu njegovih koljača i pobedili ih. Ali izmakao nam je glavni krivac.

— I zbog toga ste ti i taj tvoj Lomo...

— Lomo je ranjen i ko zna da li je još živ — prekide ga dečak, ali Rajlija počeše da podilaze neki čudni žmarci.

Instinktivno je osećao da ga mladi Apač zamajava pričom i da taj njegov kompanjon Lomo uopšte nije ranjen nego se verovatno šunja negde u blizini pa dokopa kundak puške kad s leđa začu odmeren dubok glas grlenih tonova karakterističnih za govor Čirikaua;

— Neka belac smesta ostavi pušku. Ćato nikad ne govori dva puta!

Već samo pominjanje imena strašnog apačkog poglavice bilo je dovoljno da Rajli raširi prste i ispusti pušku. I dalje je sedeo ukočeno ni ne pomišljajući da okrene glavu i vidi ko ga je zaskočio.

Sve dok nije ugledao senku krupnog čoveka, nije čuo korake ni drugi šušanj koji bi odao mesto napadača, a onda strašni poglavica prođe sa suprotne strane i sede gledajući ga u lice.

Brzometna »vinčesterka« bila mu je položena preko krila, a okidač vraćen u prednji položaj.

Već po tome Rajli je znao s kakvim čovekom ima posla. Ne zapinjući oružje, Ćato kao da mu je poslao poruku: »Ne budeš li dirao pušku,

ni ja neću opaliti. Na tebi je da probereš — rat ili primirje.«

Žilavi pratilac poštanskih kola po prvi put se našao u ovakvoj poziciji. Sa Apačima, bilo da se radilo o Čirikauama, Tonto, Pimo, Meskalero, Navaho, ratnicima plemena Bela Planina čuvenog poglavice Mangasa Kolorada, Kojotero ili Ljanero borcima, uvek se gledao preko nišana puške. Nijednom Apaču dosad nije čuo glas. Možda samo ponekad jecaj umirućeg ili njihov stravični ratnički poklič.

Sad se događalo čudo neviđeno. Po zlu čuveni poglavica Ćato, umesto da ga jednostavno ustreli s leđa, sedeo je mirno i još najavljivao primirje.

— U redu — promuklo se javi Tom, — osećam da se ruka poglavice nije umorila da ne bi mogao da zavitla tomahavk. Ali oružje baš i ne mora uvek da govori. Uostalom — rezignirano odmahnu rukom, — uvek ima vremena da se ljudi pobiju.

Zagledan u prašinu između nogu Ćato je poduže klimao glavom.

— To si lepo rekao, ombre. Vidim da si iskusan čovek i da znaš da su duše ljudi u rukama Manitua. Da nije tako, zar bi gazda ovog ranča još bio živ?

Ćato je, naravno, sve video i smesta izveo pravilne zaključke. Verovatno je skriven posmatrao napad na dečaka i procenio njegove namere da ga samo veže, a ne i ubije, a po tome kako se skrivao na seniku osetio je da čeka Bruneta da ga likvidira. Ko je imao prijateljske namere, jednostavno bi dojahao na ranč. Ne bi se, s puškom u ruci, krio na seniku.

Ali Ćato je i pored toga mogao da postupi na tradicionalni način i pripuca čim bi mu se ukazala zgodna prilika. Jedan belac manje, za Apače je bila lepa prilika. U borbi do istrebljenja, svaka žrtva na protivničkoj strani bila je više nego dobrodošla.

Sada, međutim, nije postupio tako i Rajli je znao da su ga na to naterali viši interesi plemena. Još od vraćanja srebra bilo mu je jsno da Apači nastoje da im dokažu kako u celoj gužvi oko napada na poštansku liniju nemaju ništa, a na isti način su želeli da objasne i ubistvo Halorana i njegovih revolveraša. Vraćajući im tovar srebrnih šipki kao da su napisali poruku: »Pljačkaše smo stigli, a blago vam vraćamo. Neka vas đavo nosi što dalje od naših sela!«

Ostao je, međutim, jedan nerešen problem — Lerd Brunet. O tome je Ćato želeo da mu nešto kaže.

— Ombre, Ćato oseća da smo se našli na zajedničkom poslu. Krvavom poslu koji nam se, eto... izmakao. Gazda ovog imanja zakuvao je celokupnu gužvu, danas je spasao glavu. Koliko Ćato vidi, nema ga kod kuće.

— Nema — uzdahnu žilavi čovek i maši se duvankese. — Ali, ako je danas izbegao smrt, neće kasnije. Naći ću ga...

— Onda Ćato može mirano da odjaše u Čirikaua planine i povede mladog ratnika Pablita.

Rajli Duga Puška odbaci nezavijenu cigaretu i skoči na noge.

— Naravno poglavico — grmnu i očas posla razveza dečaka. — Hteo sam samo da ga privremeno...

Na tvrdom licu strašnog poglavice Ćata kao da zaigra škrt osmeh.

— Sve sam video, sve znam i zbog toga mi je žao što belog čoveka ne mogu da nazovem svojim bratom. Ali ono što Ćato oseća u svojoj duši, ne mora i da iskaže rečima. Ja sam rekao!

Gledajući ih kako odlaze Tom, Rajli uze pušku i oduva prašinu sa cevi.

— Bogamu — besno prosikta — kakva glupost. Zbog nekakvog rata sa Indijancima čovek ne može da bira prijatelje. A baš dvojica dobrih momaka odoše u brda.

K r a j

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA!

KONKURS
ZA VESTERN ROMAN

Redakcija VESTERN ROMANA X—100 raspisuje stalni konkurs za vestern romane koji će se objavljivati u istoimenoj ediciji. Rukopisi treba da su obima od oko 8 autorskih tabaka (115 do 130 stranica sa 30 redova i 60—65 slovnih mesta, novinarskog proreda, otkucani na pisaćoj mašini). Nagrađenih romana neće biti nego će Redakcija otkupiti svaki roman koji bude odgovarao njenim kriterijima, a o čemu će odlučiti posebni žiri. Rok slanja rukopisa nije ograničen. Informacije na telefon 021/623-170.

Rukopise slati na adresu:
»DNEVNIK«, Redakcija vestern romana
21000 Novi Sad
Vojvođanskih brigada br. 7/XII

Rukopisi se ne vraćaju

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAZNJA!

EDICIJA HEJZI

Uzbudljivo!
Zagonetno!
Senzacionalno!
Šokantno! Izuzetan tempo!
Žestoka akcija!
Neskrivena surovost!
Otvoreni seks!

Pisano grubim i sočnim jezikom podzemlja!

KRIMIĆI O HEJZIJU — KRIMIĆI KOJI SE PAMTE

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA!

KONKURS
ZA VESTERN ROMAN

Redakcija VESTERN ROMANA X—100 raspisuje stalni konkurs za vestern romane koji će se objavljivati u istoimenoj ediciji. Rukopisi treba da su obima od oko 8 autorskih tabaka (115 do 130 stranica sa 30 redova i 60—65 slovnih mesta, novinarskog proreda, otkucani na pisaćoj mašini). Nagrađenih romana neće biti nego će Redakcija otkupiti svaki roman koji bude odgovarao njenim kriterijima, a o čemu će odlučiti posebni žiri. Rok slanja rukopisa nije ograničen. Informacije na telefon 021/623-170.

Rukopise slati na adresu:
»DNEVNIK«, Redakcija vestern romana
21000 Novi Sad
Vojvođanskih brigada br. 7/XII
Rukopisi se ne vraćaju

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAZNJA!

U SLEDEĆEM BROJU

B. Frimark

ŠERIF SA PSOM

Metak iz Džerijeve puške izbacio je Vejnovog jahača iz sedla, ali je i njegovo zrno uspelo da pronađe svoj cilj. Okrznulo je Škotovo rame, probušivši košulju i otkinuvši parče mesa do same koske.

Malo je nedostajalo da se Džeri onesvesti od jakog bola. To se, ipak, nije dogodilo. . .

JUGOBANKA

DOĐITE DA SE DOGOVORIMO

YU ISSN 0353-1287

9 770353 128102